

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
XII. ÉVFOLYAM 2. szám
2025. NYÁR
Ára: 800 Ft

JÚLIUS

1. K ✚ Kozma és Damján ingy. orv. vtk.
 2. Sz ☉ A Legszentebb Istenszülő köntösének elhelyezése
 3. Cs Jácint vt., Anatóliosz fp.
 4. P András fp.
 5. Szo ☉ Áthoszi Atanáz és Lampász szé. atyák

6. V Pütkösd u. 4. vasárnap – Sziszóész szé. – 3. hang

7. H ☉ Cirill és Metód társapok. – (Tamás és Ákos szé. atyák, Kirjája nvtű)
 8. K ☉ Prokóp nvt.
 9. Sz Pongrác fszvt.
 10. Cs A nikápolyi 45 vt., Barlanglakó Antal szé.
 11. P ☉ Eufémia nvtű
 12. Szo Proklosz és Hiláron vtk.

13. V Pütkösd u. 5. vasárnap – Az első hat egyetemes zsinat igazhítt atyáinak emléke – (Gábor főangyal, István szé. fp.) – 4. hang

14. H Akvilász ap., József szé.
 15. K Cirják és Julitta vtk.
 16. Sz Athenogenész fszvt.
 17. Cs ✚ Boldog Gojdicz Pál fszvt. – (Marina nvtű)
 18. P Emilián vt.
 19. Szo Makrina sza., Diosz szé.

20. V ✚ Pütkösd u. 6. vasárnap – Illés próféta – 5. hang

21. H Simeon és János szé. atyák
 22. K ☉ Mária Magdolna társap.
 23. Sz Fókász fszvt. ereklyéi, Ezekiel pr.
 24. Cs Krisztina nvtű
 25. P ☉ Anna elhunyt
 26. Szo ✚ Magyar Mózes szé. – (Hermolaosz fszvt. és tsai.)

27. V ✚ Pütkösd u. 7. vas. – Panteleimon ingy. orv. nvt. – 6. h.

28. H Prokhorosz és tsai. apk.
 29. K Kallinikosz nvt., Teodóté vtnő
 30. Sz Szilás és Szilvánusz apk.
 31. Cs A Szent Kereszt körülhordozásának eü., Evdokimosz szé.

AUGUSZTUS

1. P ☉ A Szent Kereszt körülhordozása, Makkabeus vtk. – *Nagyboldogasszony bünb. időszak kezdete*
 2. Szo ✚ István első vt. ereklyéinek átvitele

3. V Pütkösd u. 8. vasárnap – Izsák, Dalmátosz és Fausztosz szé. atyák – 7. hang

4. H Az efezusi hét vt. – (Eudokia vtnő) – Allelujás nap
 5. K Úrszínváltás eü. – Euszigniosz vt.
 6. Sz ☉ **Úrszínváltás**
 7. Cs Uü. – Dometiosz vt.
 8. P Uü. – Emilián hv. fp.
 9. Szo ☉ Mátyás ap. – Uü.

10. V Pütkösd u. 9. vasárnap – Uü. – Lőrinc vt. – 8. hang

11. H Uü. – Euplosz vt.
 12. K Uü. – Fótiosz és Anikétosz vtk., Maximosz szé. ereklyéi – (Piroska sza., Ipoly fszvt.)
 13. Sz ☉ Úrszínváltás ün.
 14. Cs Nagyboldogasszony eü., Mikeás pr.

15. P ☉ A Legszentebb Istenszülő elszenderülése (Nagyboldogasszony)

16. Szo ☉ Az Úr nem kézzel festett képének átvitele – Uü. – Diomédész

17. V Pütkösd u. 10. vasárnap – Uü. – Miron vt. – 1. hang

18. H Uü. – Flórusz és Laurusz vtk., Sámuel pr.
 19. K Uü. – András és tsai. vtk.
 20. Sz ☉ **István apostoli király, Hierotheosz fp. – Uü. – Nemz. ün.**
 21. Cs Uü. – Tádé ap., Vassza vtnő
 22. P Uü. – Agathonikosz és tsai. vtk., Farkas vt.
 23. Szo ☉ Nagyboldogasszony ün.

24. V Pütkösd u. 11. vasárnap – Eutik fszvt. – 2. hang

25. H ☉ Bertalan és Titusz apk.
 26. K Adorján és Natália vtk.
 27. Sz Poimén szé.
 28. Cs Mózes rem.
 29. P ✚ Keresztelő János pr. fejevétele – Böjt
 30. Szo Ün. – Sándor, János és Pál fpk.

31. V ☉ Pütkösd u. 12. vasárnap – A Legszentebb Istenszülő övének elhelyezése – 3. hang

SZEPTEMBER

1. H ✚ Az egyházi újév kezdete (Indiktion) – Oszlopos Simeon szé.
 2. K Mamász vt., János fp.
 3. Sz ✚ (X.) Piusz fp. – (Antimosz fszvt., Teoktisztoz szé.)
 4. Cs Babilasz fszvt., Mózes pr.
 5. P Zakariás pr.
 6. Szo ☉ Mihály arkangyal kolosszei csodája

7. V Pütkösd u. 13. (Ker. felm. e.) vasárnap – Kisboldogasszony eü. – Szózon vt. – (Himnusköltő Kassziáni) – 4. hang

8. H ☉ Az Istenszülő születése (Kisboldogasszony)

9. K Uü. – Joákim és Anna istenösök – (Szeveriános vt.)
 10. Sz Uü. – Minodóra, Mitrodóra és Nimfodóra vtnők
 11. Cs Uü. – Teodóra sza., Autonomosz fszvt.
 12. P ☉ Kisboldogasszony ün.
 13. Szo ☉ Keresztfelm. e. szombat – A Feltámadás templomának felszentelése – Eü. – Kornél fszvt.

14. V ☉ A Szent Kereszt felmagasztalása

15. H Uü. – Nikétász nvt.
 16. K Uü. – Eufémia nvtű
 17. Sz Uü. – Zsófia és leányai: Hit, Remény, Szeretet vtnők
 18. Cs Uü. – Eumeniosz fp.
 19. P Uü. – Trofimosz, Szavvátiosz és Dorimedón vtk.
 20. Szo Keresztfelm. u. szombat – Uü. – Eusztáthiosz nvt. és felesége, Theopiszta, és két fiuk: Agapiosz és Theopisztoz

21. V ☉ Pütkösd u. 15. (Ker. felm. u.) vasárnap – Keresztfelmagasztalás ün. – 6. hang

22. H Kodrátosz ap., Fókász fszvt.
 23. K ☉ Ker. János pr. fogantatása
 24. Sz Tekla nvtű
 25. Cs Eufrozina sza.
 26. P ✚ János ap., evta. elhunyt
 27. Szo Kallsztrátosz és tsai. vtk.

28. V ☉ Pütkösd u. 16. vasárnap – Karitón szé. – 7. hang

29. H Cirjék rem.

Nem csak a gyerekek vizsgáznak

A tanév végéhez közeledve sok családban minden a vizgákról, feleletekről, dolgozatokról szól. A gyerekek készültek, a szülők aggódtak, a tanárok értékelték. Az iskola világa a számonkérés természetes terepe. Ám miközben gyermekeink teljesítményére figyelünk, ritkán tesszük fel magunknak a kérdést: vajon mi, felnőttek hogyan vizsgáznánk? Mert keresztény emberként mi is nap mint nap felelünk – nem tantárgyaktól, hanem az élet nagy kérdéseivel összefüggésben.

A gyerekek sokszor félnak a vizgáktól. Mi, felnőttek talán már nem rettegünk a számonkéréstől, de épp ezért nagyobb a felelősségünk is. Mert míg a gyermek a tanév végén kap egy bizonyítványt, mi magunk az örökkévalóságra készülünk. A hit próbatétele nem kérdezi meg, hogy hány diplománk van, csak azt, hogy jó emberek voltunk-e. Felismertük-e a szenvedő Krisztust a másik ember arcán.

A mi „tananyagaink” nem a tankönyvekben található. Vizsgálunk türelemből, irgalomból, figyelemből, önzetlenségből – abból, hogyan bánunk másokkal, mennyire vagyunk hűségesek elveinkhez, és hogyan éljük meg hitünket a hétköznapiakban. És ezekben a próbatételekben nem ritkán elbukunk.

A keresztény élet nem elméleti tantárgy. Nincsenek bemagolható válaszok. Az evangélium útmutatás, nem feleletválasztós teszt. Nem is egyszeri vizsga, amelyen túl lehet lenni, hanem állandó készenlét, folyamatos felelet az isteni szeretetre. S ahogy az iskolában nem elég csak jelen lenni az órán, úgy a hitben sem elég csupán elüldögélni a vasárnapi liturgián. Aktív részvétel, valódi odaadás nélkül könnyen bukás lehet a vége, még ha papíron minden rendben is van.

De ezzel nem vagyunk egyedül. Azoknak is tanulni kellett a szeretetet, akik egészen közel álltak Jézushoz. Gondoljunk csak Szent Péterre. Ő, aki elsőként vallotta Jézust Messiásnak, mégis megtagadta háromszor, amikor eljött a szenvedés ideje. És mit tett Jézus a feltámadás után? Nem elmarasztalta, nem megszégyenítette Pétert, hanem kérdezett. Háromszor ugyan-

azt: „Simon, János fia, szeretsz engem?” Nem az értelmére, nem a bátorságára, hanem a szívére kérdezett rá. A szeretetből vizsgálhatta.

Ez a jelenet mélyen emberi és végtelenül isteni egyszerre. Mert azt mutatja, hogy a szeretet tanulható még akkor is, ha előtte hibáztunk. Szent Péter a három kérdés alatt nemcsak felelt, hanem átalakult. A gyávaságból újra hűség, a tagadásból újra tanítványság lett. Jézus kérdése nem elítél, hanem felel. Vizsgáztat, de hogy megerősítsen, nem azért, hogy megbuk-tasson.

Ugyanez a tanulás folyik a mi életünkben is. A kereszténység nem egyszeri érettségi, hanem élethosszig tartó formálódás. A szeretet nem velünk született készség, hanem döntések és újrakezdések sorozata. És a vizsga sem egy ünnepélyes

pillanatban történik csupán, hanem a mindennapok apró helyzeteiben: amikor türelmesen meghallgatunk valakit, amikor nemet mondunk a haragra, vagy amikor csendben segítünk ott, ahol mások észre sem vennék a szükségét.

Vizsgálunk, amikor megbocsátunk. Vizsgálunk, amikor nemet mondunk a könynyebb, de helytelen útra. Vizsgálunk, amikor szeretünk akkor is, ha nem viszonozzák. És igen, néha megbukunk. De Isten iskolájában mindig van lehetőség újrakezdeni. A kegyelem órái sosem zárulnak le.

Miközben gyermekeink bizonyítványát tanulmányozzuk, kérdezzük meg magunktól, milyen lenne a mi lelki bizonyítványunk. Milyen jegyet kapnánk emberségből, megbocsátásból, hűségből? És ami talán még fontosabb: vállaljuk-e, hogy tanuljuk a szeretetet, úgy, ahogyan Szent Péter is tanulta?

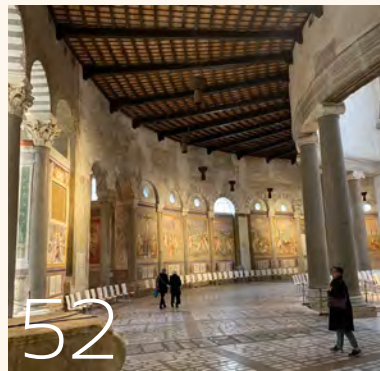
Isten iskolájában soha nincs végzetesen elrontott dolgozat. Minden bukás után ott a lehetőség az újrakezdesre, a megbocsátásra, a gyógyulásra. Mert az igazán ránk szabott feladat nem az, hogy tökéletesek legyünk, hanem hogy merjünk felelni a legfontosabb kérdésre: „Szeretsz engem?”

Ez a vizsga nem zárult le júniusban, és nem is az emberek osztályoznak benne. De a tétje örök. És a jutalom? Egy olyan élet, amelyben nemcsak tudjuk, hanem éljük is, hogy szeretve vagyunk, és képesek vagyunk viszonozni. Ennek szellemében értékeljük gyermekeink egész tanéves teljesítményét, és így gondoljunk saját életünkre a nyári időszak pihentető, lazább heteiben, hónapjaiban: mit tehetünk ma azért, hogy holnapra jobbak legyünk?

A válasz nem könyvekben van, hanem a szív csendjében. Ott, ahol a Lélek sűg, és ahol nap mint nap újra kezdhethetjük a tanulást.

1	Koncz Attila: Nem csak a gyerekek vizsgáznak	42	Véghseő Tamás: A remény zarándokai
– Magyar görögkatolikusok római zarándoklata
1900-ban
4	Király András: A téren	46	Juhászné Szabó Erika: Apafi2020
– Visszatekintés arra a zarándoklatra,
mely körbeimádkozta hazánkat
8	Béke mindnyájatokkal! – XIV. Leó pápa beszéde
megválasztását követően a Szent Péter-bazilika
erkélyéről	50	Tíz hasznos tanács nyári zarándoklatra indulóknak
10	XIV. Leó pápa életrajza	52	Koncz Attila: A mennyei Jeruzsálem földi mása Rómában
11	XIV. Leó pápa címere és jelmondata	56	Anya nyara
12	Korábbi Leó pápák az egyház élén	62	Szaplonczay Márk: (Hogyan) fesztiválozz
keresztényként?
16	11 dolog, amit nem tudtál XIV. Leó pápáról	64	Ivancsó Bazil: 50 éve történt: Amerikai-szovjet
találkozó a Föld körül
18	P. Tóth Nóra: A keleti katolikus egyházak
szentévi jubileumi zarándoklata Rómában	66	Szilvási Zalán: Boldog hiány
24	Újszentelt papjaink első szolgálati éve
– Beszélgetés Elek Ádám atyával	68	Obbágy Lacus: A Lóvé helyett love, avagy
a futball romantikája, hogy nemcsak a pénzről,
az érzelmekről is szól
28	Ivancsó Bazil: Krisztus Urunk halotti leple 4.	72	Legeza Kata: Mozivászon előtt
31	Terdik Szilveszter: Az Istenszülő ószövetségi
szimbólumokkal	74	Tóthné Espán Margaréta Gyerekeknek
36	Hegyiné Szántay Marianna: Emlékmorzsák
Szántay Szémán Istvánról, szeretett nagypapámról,
és hatásáról az életemre	76	Tóthné Espán Margaréta: Ez történt...
40	Vándor Ilka Borbála: Görögkatolikus elismerések
a városházán	80	Jól imádkoztunk

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA
SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT
FELELŐS KIADÓ: KOCSIS FÜLÖP ÉRSEK-METROPOLITA

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:
4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 21.
TEL: +3642/597-600/401 MELLÉK

INFORMÁCIÓ:
GOROGHIR@GOROGKATOLIKUSMETROPOLIA.HU

SZÁMLASZÁM: 10702064-72479962-51100005 CIB
(GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT)

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: KIRÁLY ANDRÁS
FŐSZERKESZTŐ: KONCZ ATTILA
MUNKATÁRSAK: TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA,
VÁNDOR ILKA BORBÁLA
FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA,
GERNER ATTILA, KIRÁLY ANDRÁS,
ZADUBENSZKI NORBERT, SZABÓ SÁNDOR,
POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA, BRÓDI-SZILÁGYI ILONA,
VARGA-JUHÁSZ BERNADETT,
VÁNDOR ILKA BORBÁLA, TRESTYÁNSZKY CSABA

CÍMLAPPOTÓ: BRÓDI-SZILÁGYI ICUS
ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ
NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE ÉS SZEMLELET MEGRENDELHETŐ
KÖZVETLENÜL A SZERKESZTŐSÉGTŐL, AMELYNEK
ELÉRHETŐSÉGEIN Részletes információ is kérhető.

NYÍREGYHÁZA, 2025

KIRÁLY ANDRÁS

A téren

Hezitálok. Az oszlopsor tetején, a szobrok mögül a lehető legközelebről láthatom az erkélyt. Azt az erkélyt, melyre az egész világ figyel. Arról a helyről viszont nem látszik a kémény. Lent maradok a téren. Ismerősbe botlok. Bob Marley-mez, zászlóerdő, szivarkaiilat, kemping-hangulat, kollárés papok, reverendás monsignorék, ölben alvó gyermekek, csuhás ferencesek, kék skapulárés apácák, izgatott morajlás, püspök a tömegben, telefonok a levegőben. Az oszlopsor mellett állok, tízezrekkel egyetemben. Egyszerre látom a kéményt a távolban és tőlem három méterre a hatalmas képernyőn.

Ma délutánra várjuk. Ma délután meglesz. Az előző két alkalommal is megvolt a második napon. Ez van a levegőben. Kétszer fekete volt, a téren fölzúgó csalódás lökeshulláma minden oldalról elért –, de nem vágott mellbe, hiszen ilyen rövid idő alatt nem lehetett még meg. Szerettük volna, de a szívünk mélyén tudtuk, nem lesz meg. *Ma délután* azonban meglehet... Ez van a levegőben, ez van az arcokon, ez van hetvenötezer ember szívében.

Órákon át nézem a kéményt, néha a valóságban, néha a kivetítőn. Amikor nagyon vársz valamit, néha odaképzeled. Egy idő után már káprázik a szemed, és azt látod, amit látni szeretnél.

Aztán megáll szemed előtt a kép, és rájössz, hogy csak az érzedeid csaptak be. Eltelik egy óra, eltelik kettő. Izzadok a napon, a szemem fásult. Nagyon várjuk.

A sirályok hozzátartoznak a térhez. Este, mikor a díszvilágítás aranyra festi hasukat, vízszintesen cikázó hullócsillagként suhannak át szemünk előtt a levegőben. Mintha csak tudnák, hogy a világ erre a rézcsőre szegezi tekintetét, most kényelmesen lépegetnek az évszázados tetőcserepeken. A tér hatalmas képernyői őket mutatják. Egy sirály komótosan körbejárja a kéményt, majd megérkezik a párja is. Kisvártatva szürke szőrmók totyog a képernyőbe. A fiókájuk. A téren derűtség zúg végig. A feszült várakozás közben ez egyfajta tömegpszichózissal ér föl, mindenki izgatottan fordul a kivetítők felé, minden telefon a képre sze-

geződik. A nagyobb szülő – talán az apa – ételt öklendez vissza, amit fiókájuk fölcsipeget a kémény mellett. Atyai gondoskodás. Általános derűtség és taps söpör végig a téren. Mint a Szentháromság! – mondja mellettem valaki. Tényleg, mintha a Szentháromság egysége jelenne meg a kémény mellett. Hátha ez valami jel. Atyai gondoskodás, családi összetartás, fehér madarak, verőfényes napsütés. De szép lenne, ha most jelenne meg a füst!

Erősen nézem a kéményt, hol a valódit, hol a képernyőn. Szemem az utóbbin ragad. Egyre erősebben nézem, ahogy a három sirály kerülgeti a rézcsövet. A tetejére nézek. Most! Most! – mondogatom magamnak. És abban a pillanatban, egy másodperc törtérszéig, cserben hagynak érzedeid: az egyik sirály odébb roppen, mert a kémény tetején szürkés füst jelenik meg. Ez fehér – mondom magamban, hiszen a korábbiak határozottan koromfeketék voltak. A füst pedig egyre tömöttebb, sűrűbb és élénkebb lesz. EZ FEHÉR! FEHÉR FÜST! Mindez egyetlen másodperc alatt játszódik le bennem, a szívem hevesen kalapál, szemeim könnyel

telnek meg, hangom elakad, ez *fehér* füst! Sikerült, ő az! VAN PÁPÁNK! Ováció tör ki, hangos éljenzés, hetvenötezer ember könnyes öröme, hiszen megvan, ott van bent, ő az, a mi pápánk. Nem tudjuk ki az, nem tudom az én favoritom-e vagy éppen ellenkezőleg, nem tudom hány éves, hogy néz ki, de tudom, hogy az enyém, ő az, akit vártam, és ő az, akit a hetvenötezer, teli torokból ordító ember várt, ő az, akit az egész világ várt. Megvan! Van pápánk!

Nézem a képernyőn a sűrű fehér füstöt, nézem a távolban, az aranyló napsütésben a kéményből az ég felé szálló fehér füstöt, és minden fölgyorsul körülöttem, a szívem majd' kiugrik a helyéből, szemeim fátyolosak, libabőrös vagyok, reszket a kezemben a kamera, az elmúlt három nap fáradtsága egy pillanat alatt oszlik el. Megpróbálom telefonon átadni a hangulatot az otthoniaknak, de a szívem lüktetését, az izgalmat nem lehet átadni. Az emberek ölelkeznek, sírnak, táncolnak, ugrálnak, tapsolnak, kiáltoznak. Valaki kiabálva mondja a mellette állónak: utoljára Rolling Stones koncerten volt ilyen hangulat.

Rohamléptekkel szaladok a csigalépcsőhöz, mely az oszlopsor tetejére visz. A szűk csigalépcsőn a levegőm is elfogy, mire fölérek a tetőre, a Nagy Károly-taraszra. Csak fönt látom, mekkora valójában a tömeg, mely zúg, skandál, tapsol, zászlóerdőt lenget, és amely egyre jobban duzzad hátulról. Hömpölyög az emberáradat. A térre vezető Via della Conciliazione kávézói egy csapásra ürülnek ki, az asztalokon kávék, Aperol fröccsök és szendvicsek maradnak gazdátlanul, az üzletek tulajdonosai

másodpercek alatt húzzák le a rolót, rohannak ők is a térre. *Minél közelebb.* Nem számít, hogy nem látnak jobban, közelebb! Nem számít, hogy a kivetítőn mindent jobban látni, *közelebb.* Közelebb! Hozzá, aki a miénk! Mindegy, hogy ki, de a Szentlélek választottja, az, aki Krisztus földi helytartója lesz.

Remegő lábbakkal, zúgó fejjel állok a kamerások között a legelőkelőbb helyen, Szent Primusz és Felicián háromméteres kőszoborra között.

Vajon ki az? Tudom, hogy ő az, mindenki tudja a téren: a Szentatyá, mindannyiunk pápája, de ki az? Hogy néz ki? Honnan jött? Mit képvisel? Miben jelenik meg az erkélyen? Mi lesz a neve? Az, akit szeretnék? Csak nem az, akit nem szeretnék? Ezernyi kérdés kavarg bennem, mégis megnyugvás, öröm, eufória tölt el. Kezem és nyakam elgémberedett az állványon magasba tartott kamera miatt. A téren rezesbanda kezd dicsőséges indulókba, és a különböző rendvédelmi alakulatok díszes egyenruhában masíroznak a bazilika elé, az erkély alá. Az új pápa most fogadja el péteri szolgálatát, bíborostársai köszöntését, átöltözik a könyvek szobájában, ahol minden biztonnal az öröm, a meghatottság és félelem könnyei peregnek le arcán, imádkozik a Pál-kápolnában, majd megjelenik az erkélyen.

Nagy sokára megmozdul a vörös függöny. A tértől az Angyalvárírig fölhaszan a taps, az éljenzés. Mamberti bíborosnak sokáig kell várnia, mert az ovációtól nem hallaná a hangját. És akkor elkezd a várva várt mondatot, amelyet egy egész világ figyel,

hogy minden egyes szavát értse, mert a téren híresen rossz a hangosítás. Annuntio vobis gaudium magnum! Nem tudja folytatni, a tömeg éljenzése félbeszakítja. Feszülten figyelek. Jól begyakoroltam a bíborosok latin neveit, hogy rögtön megtudjam, ki lett az új pápa. Alig, hogy kimondja: HABEMUS PAPAM, minden eddiginél nagyobb ováció tör ki. Hosszan szól a taps, a viva il papa! És akkor, mikor az izgalom a végsőig fokozódik, szívem a leghevesebben ver, meghallom a nevet: Robertum Franciscum... És abban a másodpercben, remegő hangon, de határozottan mondom az értetlenkedő újságíró kollégáknak: Robert Francis Prevost, *American!* És valóban, Mamberti bíboros megerősíti: cardinalem PREVOST. Minden remegés, félelem, vágy megszűnik, a bizonytalanság émelyítő körhintája egy pillanat alatt áll

meg bennem és újra két lábbal állok a földön, újra nyugodt vagyok. Meg vagyok lepve, de boldog vagyok. Már tudom, ki ő. Sem emez, sem amaz, hanem ő. Prevost. Lenonem decimum quartum. Tizennegyedik Leó.

Számomra a pápa Ferenc volt, nem is lehet más, elképzelni sem tudtam, hogyan lehet megszokni valaki mást, az arcát, a hangját, a tetteit, a pápaságát. De ebben a pillanatban ez az érzés elhalványult, mert már Leó volt a pápa. Az amerikai – aki a tudós, a világ felé nyitó pápa; a rohamosan változó, egymásnak feszülő ideológiáktól zúgó világ problémáit megnevező és azokra válaszoló; a nyomorgók, kizsákmányoltak és munkások érdekében először fölszólaló, az egyház társadalmi tanítását megalapozó, a hídépítő XIII. Leó pápa nevét vette föl. Aki inkább dél-amerikai, mint északi, és a püspöki dikasztérium prefektusaként a világ-egyházat is jól ismeri.

Hosszas várakozás következett, rengeteg gondolat kavargott a fejemben. Nem a legtöbbet emlegetett nevek közül került ki az új pápa. Nem kellett volna ennyit foglalkozni ezzel, csak a Szentlélekre bízni. Mert váratlan pápára bízta Krisztus földi helytartóságát, aki váratlan néven kezdi meg péteri szolgálatát. S aki most, ezekben a percekben talán még beszédét írja, talán még a Pál-kápolnában imádkozik, talán a függöny mögött szedi össze gondolatait.

Az áldások erkélye melletti két terasz megtelik bíborosokkal. Aztán az erkélyen megjelenik a kamerás, ebből tudjuk: jön. És megmozdul a függöny, kilép egy szerep hatalmas aranykereszttel, és megjelenik ő, a pápa, XIV. Leó, Robert Francis Prevost. Piros mocetumban, arany palliumban, és integet. Ahonnan állok, úgy néz ki, mint VI. Pál. Integet – a téren állóknak, nekem is, neked is. És sír. Sír, még ha alig láthatóan is. Fogait összeszorítva, arcizmaikat megfeszítve, nagyokat nyelve, könnyes szemmel. Küszködik az érzéseivel. Sírni csak a bátor férfiak tudnak, akiknek igazi érzelmeik vannak. Erre az emberre kétezer év öröksége, Krisztus alkotmánya, a világ egyháza, Péter kulcsainak súlya nehezedik, és előtte hetvenötezer ember őt élteti szünni nem akaró tapsal és éljenzéssel. Mert máris szívünkbe zártuk, kitörő örömmel fogadtuk, éltettük, pedig még meg sem szólalt. Csak állt és integetett. És sírt. Vele sírtam én is.

Aztán a föltámadt Krisztus tanítványaihoz intézett első szavaival köszönt bennünket: békesség nektek! Krisztus világosságáról, békéről, apostolságról, párbeszédről, szinodális egyházzól, Ferenc pápáról, befogadásról, szeretetről beszél, spanyolul köszönti szeretett perui egyházmegyéjét.

Majd együtt imádkozzuk az üdvözlégyet, ő olaszul, én magyarul. Aztán megáld, integet és elköszön.

A téren még sokáig emésztmem a történeteket. Hálával, örömmel, izgatottsággal. Nehéz leírni az érzést. Három nap, ötven óra munka, tizenhat óra alvás, ötvennégy kilométer két lábon, fáradtság, rohanás, bosszankodás, de éppen annyi sikerélmény, öröm, áldás, és rengeteg kegyelem. Ez volt a konklávé. Köszönöm, Istenem ezt az élményt, és kérek, tartsd meg egészségben Szentatyánkat, Leó pápát!

Béke mindnyájatokkal!

XIV. Leó pápa beszéde megválasztását követően
a Szent Péter-bazilika erkélyéről

Drága Fivérem és Nővérem, ez a feltámadott Krisztus első köszöntése, a jó Pásztoré, aki életét adta Isten nyájáért. Én is azt szeretném, hogy ez a békeköszöntés belépjen a szívetekbe, hogy elérje családjaitokat, az összes embert, bárhol éljen is, elérje az összes népet, az egész földet.

Béke veletek! Ez a feltámadt Krisztus békéje, fegyvertelen és lefegyverző béke, alázatos és állhatatos béke. Istentől származik, attól az Istentől, aki mindnyájunkat feltétel nélkül szeret.

Még ott halljuk fülünkben Ferenc pápa gyengécske, de mindig bátor hangját, aki húsvét napján megáldotta a világot, az egész világot. Engedjétek meg, hogy folytassam ugyanazt az áldást: Isten szeret bennünket, Isten mindnyájatokat szeret! És a rossz nem fog győzni!

Mindannyian Isten kezében vagyunk. Ezért félelem nélkül, Istennel és egymással kéz a kézben haladjunk előre! Krisztus tanítványai vagyunk. Krisztus előttünk jár. A világnak szüksége van az ő világosságára!

Az emberiségnek szüksége van órá, mint hídra, hogy elérje Isten és az ő szeretete. Segítsetek nekünk és segítsétek egymást hidakat építeni, párbeszéddel, találkozással! Mindannyian egyesüljünk, hogy mindig békében élő egyetlen nép lehessünk! Köszönet Ferenc pápának!

Szeretnék köszönetet mondani összes bíboros testvéremnek is, akik engem választottak Péter utódjának, és hogy veletek együtt járjak, összetartó Egyházként, mindig a békére és az igazságságra törekedve, mindig azon fáradozva, hogy Jézus Krisztushoz hű férfiaként és nőkként félelem nélkül hirdessük az evangéliumot, hogy misszionáriusok legyünk.

Szent Ágoston fia vagyok, Ágoston-rendi szerzetes. Szent Ágoston azt mondta: „Veletek vagyok keresztény, értetek vagyok püspök.” Ennek szellemében haladhatunk mindannyian együtt az Isten által számunkra előkészített haza felé.

Különleges üdvözlés Róma egyházának! Együtt kell keresnünk, hogyan lehetünk misszionárius Egyház, olyan Egyház, amely hidakat épít, párbeszédre törekszik, mindig nyitott, hogy befogadjon – mint ez a tárt karokat szimbolizáló tér –, hogy befogadjon mindenkit, mindazokat, akiknek szüksége van szeretetünkre, jelenlétünkre, akik párbeszédre és szeretetre vágnak.

(Spanyolul) És ha megengeditek, szeretnék szólni egy szót, szeretném üdvözlétemet küldeni mindenkinek, különösen szeretett chiclayói egyházmegyémnek, Peruban, ahol egy hűséges nép kíséerte püspökét, megosztotta hitét, és oly sokat, oly sokat adott azért, hogy továbbra is Jézus Krisztus hú egyháza maradjon.

(Ismét olaszul) Mindnyájatoknak mondom, Fivérem és Nővérem Rómában, Olaszországban, az egész világon, hogy szinodális Egyház akarunk lenni, úton járó Egyház, mely mindig békére törekszik, mindig szeretetre törekszik, mindig közel lenni igyekszik, különösen azokhoz, akik szenvednek.

Ma van a Pompeji Szüzanya ünnepnapja. Édesanyánk, Mária mindig velünk akar járni, közel akar lenni hozzánk, közbenjárásával és szeretetével segíteni akar bennünket. Ezért szeretnék veletek együtt imádkozni. Imádkozunk együtt ezért az új küldetésért, az egész Egyházért, a világ békéjéért, és kérjük ezt a különleges kegyelmet anyánktól, Máriától!

*Üdvözlégy, Mária, kegyelemmel teljes,
az Úr van teveled,
áldott vagy te az asszonyok között,
és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.
Asszonyunk, Szűz Mária, Istennek szent Anyja,
imádkozzál értünk, bűnösökért,
most és halálunk óráján.
Ámen.*

XIV. Leó pápa életrajza

Robert Francis Prevost

1955. szeptember 14-én született az Egyesült Államokban, az Illinois állambeli Chicagóban a francia és olasz származású Louis Marius Prevost és a spanyol származású Mildred Martínez gyermekeként. Két testvére van, Louis Martín és John Joseph. Középiskolai tanulmányait az Ágoston-rendi atyák küsszemináriumában végezte, 1973-ban érettségizett. 1977-ben a philadelphiai Villanova Egyetemen matematikai tudományokból és filozófiából szerzett diplomát.

1977. szeptember elsején lépett be a Szent Ágoston-rendnek az USA középnnyugati részét felölelő Jótanács Anyja provinciája Saint Louis-i noviciátusába. 1981. augusztus 29-én tett ünnepélyes fogadalmat, a következő évben a chicagói Katolikus Teológiai Egyetemen szerzett teológiai diplomát. Felsőfokú tanulmányait Rómában folytatta az Aquinói Szent Tamás Pápai Egyetemen (Angelicum), ahol 1984-ben kánonjogi licenciátust szerzett. 1982. június 19-én Rómában szentelték pappá.

1985-ben a perui Ágoston-rendi misszióba küldték, és 1986-ig a chulucanasi egyházmegye irodaigazgatójaként és a chulucanasi Názáreti Szent Család-székesegyház káplánjaként szolgált. 1987-ben „magna cum laude” minősítéssel doktorátust szerzett kánonjogból a római Aquinói Szent Tamás Pápai Egyetemen (Angelicum), ott, ahol II. János Pál pápa 1948-ban szerzett doktorátust. Disszertációjának címe: „A Szent Ágoston-rend helyi perjelének feladata”. 1987-től 1988-ig a papi hivatásgondozás előmozdítója és a rendtartomány misszióinak igazgatója volt. 1988-ban visszatért Peruba, ahol 1988-tól 1992-ig egy rendház priorja volt. 1988-tól 1998-ig, tíz éven át a Trujillóban lévő Ágoston-rendi szeminárium igazgatója, valamint a „Szent Károly és Szent Marcell” egyházmegyei szemináriumban az egyházjog, a patrisztika és az erkölcsstan professzora. Emellett az egyházmegyei szeminárium tanulmányi prefektusa, egy évig a szeminárium rektora, a regionális egyházi bíróság bírója és a Trujillói Főegyházmegye bírósági helynöke volt. 1988-tól 1999-ig alapító lelkipásztor volt a „Miasszonyunk, az Egyház Anyja” plébániának, a mai Casciai Szent Rita plébániának, 1992-től 1999-ig pedig plébániai adminisztrátora a Montserrati Miasszonyunk plébániának.

1999-ben visszatért Chicagóba, mint a chicagói Ágoston-rendi provincia megválasztott tartományfőnöke. 2001. szeptember 14-én a Szent Ágoston-rend generális perjelévé, legfőbb előjárójává választották. Angol anyanyelvén kívül beszél spanyolul, olaszul, franciául és portugálul, valamint olvas latinul és németül. 2014. november 3-án Ferenc pápa a perui Chiclayo Egyházmegye apostoli adminisztrátorává és Sufar címzetes püspökévé nevezte ki. 2014. december 12-én a chiclayói Szűz Mária-székesegyházban püspökké szentelte James Patrick Green érsek, perui apostoli nuncius. Püspöki jelmondata „In illo uno unum” szó szerint „Öbenne, az Egyben egyek”, ami Szent Ágostonnak a 127. zsol-tárról szóló magyarázatában így szerepel: „Bár mi, keresztények sokan vagyunk, az egyetlen Krisztusban mégis egyek vagyunk”.

Ferenc pápa 2015. szeptember 26-án nevezte ki öt megyéspüspökké. 2018 márciusától 2023 januárjáig a Perui Püspöki Konferencia második alelnöke volt. 2020. április 15-én Ferenc pápa kinevezte őt egyúttal a Callao egyházmegye apostoli adminisztrátorának. 2019. július 13-tól a Papi Kongregáció, majd 2020. november 21-e óta a Püspöki Kongregáció tagja lett. Ferenc pápa 2023. január 30-án nevezte ki a Püspöki Dikasztérium prefektusává és a Latin-Amerikai Pápai Bizottság elnökévé, egyúttal Chiclayo tiszteletbeli érsek-püspöki címét adományozta neki. A Püspöki Dikasztérium élén a kanadai Marc Ouellet bíboros utóda lett, aki a kánoni korhatár betöltése miatt lemondott hivataláról. Prevost érsek mindkét tisztségét 2023. április 12-től töltötte be. Ferenc pápa 2023. július 9-én jelentette be, hogy Prevost

érseket bíborossá nevezte ki, majd ez év február 6-án besorolta őt a bíborosi testület püspöki rendjébe, a Róma közeli Albano titulusával. Három nappal később, február 9-én a Szent Péter téren – Ferenc pápa elnökletével – szentmisét celebrált a fegyveres erők jubileuma alkalmából, amely a Reménység Szent Éve második nagy eseménye volt. Elődjének, Ferenc pápának a Gemelli

kórházban töltött utolsó kórházi tartózkodása idején, március 3-án a Szent Péter téren Prevost bíboros vezette a Ferenc pápa gyógyulásáért végzett rózsafüzér imádságot. XIV. Leó pápa ez év szeptember 14-én, Szent Kereszt felmagasztalása ünnepén lesz hetvenéves.

XIV. Leó pápa címere és jelmondata

XIV. Leó pápa címere egyértelműen tükrözi ágostonos gyökereit, valamint azokat az értékeket, amelyeket pápasága során elő kíván mozdítani – különösen az egységet és a közösséget az Egyházon belül.

A címer pajzsa átlósan két részre oszlik.

A felső mező kék alapon fehér liliomot ábrázol. A kék szín a keresztény ikonográfiában a mennyországot, az isteni kegyelmet, valamint az Istenszülő Szűz Mária palástját idézi, amely közelségét fejezi ki Istenhez, és mennyei királynóként betöltött szerepét hangsúlyozza. A liliom az Istenszülőre és az ő szeplőtelen fogantatására utal.

Az alsó mező háttere világos, rajta egy zárt könyv, amelyen egy nyíllal átszúrt szív látható, ami közvetlen utalás Szent Ágoston megtérési élményére, aki így írja le Isten igéjével való személyes találkozását: „Vulnerasti cor meum verbo tuo” – „Sebet ejtettél szívemen igéddelel.”

XIV. Leó pápa olyan jelmondatot választott, amely tükrözi az ágostonos hagyományt: **In illo uno unum**, vagyis: „Az Egyben egyek vagyunk.” A kifejezés Szent Ágoston 127. zsoltárhoz írt magyarázatából származik, ahol így fogalmaz: „Bár sokan vagyunk, keresztények, az egy Krisztusban egyek vagyunk.”

Egy 2023-as interjúban, amelyet a Vatikáni Rádió készített vele, Robert Francis Prevost – akkor még – püspök így beszélt e jelmondat jelentőségéről:

„Amint az a püspöki jelmondatomból is látszik, az egység és a közösség valóban a Szent Ágoston-rend karizmájának része, és ugyanígy az én gondolkodásomnak és cselekvési módjaimnak is. Úgy hiszem, rendkívül fontos a közösség előmozdítása az Egyházban. Jól tudjuk, hogy a szinódus három kulcsszava a közösség, a részvétel és a küldetés. Tehát ágostonosként számomra az egység és a közösség előmozdítása alapvető.”

Szent Ágoston 127. zsoltárról szóló elmélkedése e gondolat teológiai alapját világítja meg.

„Krisztus – fej és test – egyetlen ember. És mi Krisztus teste? Az Ő Egyháza” – írja Ágoston. Majd hozzáteszi: „Bár mi, keresztények sokan vagyunk, az egy Krisztusban egyek vagyunk. Sokan vagyunk, és mégis egyek –, mert Hozzá tartozunk. Ha pedig a mi Fejünk a mennyben van, tagjai is követni fogják.”

Korábbi Leó pápák az egyház élén

A konklávén május 8-án választotta pápává Robert Francis Prevost amerikai bíborost, aki három évtizedig szolgált Peruban. Prevost bíboros a XIV. Leó pápa nevet vette föl. Ha nem ismerné mindet, most összeszedtük, mit érdemes tudni 13 elődjéről, akik szintén a Leó nevet viselték péteri szolgálatuk alatt.

I. (Nagy Szent) Leó (390-461, pápa 440-461)

Toszkánai arisztokrata család sarja, hamar híres lett tudása, diplomáciai készsége és teológiai tudása miatt. III. Celesztin pápa fődiakónusává nevezte ki, ebben a minőségében még a keleti pátriárkák is hozzá fordultak segítségért.

440-ben lett pápa. Föllépett az eretnokségek ellen, a pápai tekintélyt, mint Szent Péter örökségét megerősítette az egész Földközi-tenger és Észak-Afrika területén. III. Valentinianus császárt rávette, hogy rendeletben hirdesse ki a római pápa primátusát. A rendelet azt is kimondta, hogy amit az Apostoli Szentszék határoz, az törvényerővel fog bírni. A 451-es khalkedóni zsinaton az ő levelének hatására utasították el a monofiziták tanait.

452-ben az Itáliát földülő hunok Rómához értek. Leó pápa személyesen találkozott Attilával, és meggyőzte, hogy kímélje meg a várost. (A találkozást Raffaello is megfestette, az Apostoli Palotában látható.) 455-ben a vandálok királyát, Geiserichet győzte meg ugyanerről. Fontosnak tartotta a püspökökkel való kapcsolattartást, a hívek tanítását.

XIV. Bende pápa 1754-ben emelte az egyháztanítók sorába. Rajta kívül csak Nagy Szent Gergely pápa viseli ezt a titulust.

◆ az egyház 45. pápája ◆ 21 évig uralkodott ◆ megszilárdította a pápa primátusát ◆ harcolt az eretnokségek ellen ◆ az első pápa, aki a „Nagy” melléknevet kapta, egyháztanító lett ◆ az első pápa, akit a Szent Péter-bazilikában temettek el

II. (Szent) Leó (611-683, pápa 681-683)

Szicíliai bencés szerzetes. Megválasztása után több mint egy évig nem szentelték föl, mert Konsztantinosz császár szándékosan nem erősítette meg őt tisztességében, hogy ne szólhasson bele az éppen folyó III. konstantinápolyi zsinat (680-681) vitáiba. Rövid hivatali idejének legfontosabb tevékenysége a hatodik egyetemes zsinat döntéseinek elfogadtatása

volt. Megegyezett a ravennai érsekekkel, megszüntetve azok elszakadását a pápaságtól.

◆ az egyház 80. pápája ◆ alig 3 évig uralkodott ◆ a császársággal való hatalmi viták jellemezték pápaságát ◆ elfogadtatta a VI. egyetemes (III. konstantinápolyi) zsinat tanításait ◆ megszüntette a ravennai egyházszakadást ◆ építkező volt: több templomot és kolostort följújíttatott

III. (Szent) Leó (750-816, pápa 795-816)

Bencés szerzetes volt, I. Adorján pápa alatt lett bíboros, és a pápai kincstár kezelője. A római klérus, tartva Nagy Károly befolyásától, Adorján pápa halálának napján azonnal megválasztotta, másnap be is iktatták hivatalába. Leó díszes levélben és Szent Péter sírjának kulcsaival kedveskedett a frank uralkodónak, aki gratuláló levéllel és bőséges kincsekkel viszonzta a gesztust. A pápa ebből a kincsből bőven adományozott a római szegénységnek, és templomokat újított föl.

A római nemesség egy része nem akarta elfogadni, hogy a pápa a szent bizánci birodalomtól elfordul, és egy nemrég megtérített nyugati hatalomhoz kötődik. Ezen nemesek egy pártba tömörültek, és összeesküvést szőttek Leó ellen. 799-ben egy körmeneten elfogták, letépték főpapi ruháját, hamis vádak miatt halállal fenyegették, majd egy kolostorba zárták. Leó megszökött, és Nagy Károly udvarába, Paderbornba menekült, ahol a császár nagy tisztelettel fogadta, és fegyvereseivel biztosította Leó viszatérését. 800. december 1-jén zsinatot hívtak össze a pápa ellen fölhozott vádak tárgyalására, melyen maga Nagy Károly is részt vett. Leó győztesen került ki, vádlóit börtönbe zárták. Karácsony napján a Szent Péter-bazilikában a szent Római Birodalom császárává koronázta Nagy Károlyt, aki Róma és a katolikus hit védelmére tett esküt.

Leó és Nagy Károly jól megértették egymást, az európai hatalmi harcokat együtt simították el, kölcsönösen segítették egymást. IV. Konsztantinosz bizánci császár kifosztotta a válását ellenző kolostorokat, mire Leó erős hangvételű levelet – és busás kincseket – küldött neki, amivel meggyőzte a császárt a kolostorok helyreállításáról. Utódaival Leó békét kötött, és elismertette velük Nagy Károlyt, mint a nyugati birodalom császárárt. Nagy Károly 814-es halálát követően ismét fegyverkezni kezdtek ellene a ne-

mesek, de a lombard király és a spoletói herceg megmentette. 816. június 12-én hunyt el, X. Kelemen 1669-ben avatta szentté.

◆ az egyház 97. pápája ◆ 20,5 évig regnált ◆ Nagy Károly legfőbb szövetségese ◆ ő koronázta római császárrá Nagy Károlyt ◆ aktívan szerepet vállalt a nyugat-európai és angliai belügyekben ◆ erős flottát szerelt föl, mely az arab kalóztól védte Itáliát ◆ bőkezűen bánt a római néppel ◆ pártolta a keresztény művészetet, templomokat restauráltatott

IV. (Szent) Leó (pápa 847-855)

Bencés szerzetes volt, nagy tudása miatt hamar a Kúriába került. IV. Gergely pápa diakónusa, majd II. Szefergiusz pápa bíborosa és tanácsadója lett.

846-ban szaracénok dúlták föl Itáliát, Rómát sikertelenül ostromolták. Ilyen körülmények között halt meg a pápa és választották meg egységesen Leót az új pápának, aki azonban nem akarta elfogadni a megbízást, ám végül beiktatott. Kijavította és megerősítette Róma falait, újjáépítette a romos tornyokat, még a külvárosokat is megerősítette. Falat emelt a Vatikán-domb köré, helyreállította a Szent Péter-bazilikát és a Lateránt, valamint több palotát, templomot és kolostort. Itália-szerre templomokat épített, renovált. Több herceggel szövetkezve 849-ben Ostiánál visszaverték a szaracénok flottájának támadását.

Igyekezett visszaszorítani a simóniát (egyházi javak pénzért vásárlása), az engedetlen klérust többször rendbe tette. A frank uralkodókkal és a bizánci császárral jó kapcsolatot ápolt, egyházpolitikai vitája volt azonban a breton herceggel és a konstantinápolyi pátriárkával.

Igyekezett visszaszorítani a simóniát (egyházi javak pénzért vásárlása), az engedetlen klérust többször rendbe tette. A frank uralkodókkal és a bizánci császárral jó kapcsolatot ápolt, egyházpolitikai vitája volt azonban a breton herceggel és a konstantinápolyi pátriárkával.

◆ az egyház 104. pápája ◆ bencés szerzetes volt ◆ a szaracén pusztítás után megerősítette Róma védelmét ◆ fallal vette körül a Vatikán-dombot ◆ Rómában és Itália-szerre templomokat emelt és renovált ◆ jó kapcsolatot ápolt a frank uralkodókkal és Bizánccal

V. Leó (pápa 903)

Életéről keveset tudunk, annyi viszont bizonyos, hogy IV. Benedek halála után, 903 júliusában választották pápává, amikor még csak pap volt. Olyan korban lett pápa, amikor nagyon rövid időn belül követték egymást a pápák és ellenpápák, a római nemesi csoportok kényük-kedvük szerint emelték és üzték el a pápákat. Egyetlenegy bullájáról tudunk, amelyben a bolgnai kanonokokat felmentette az egyházi adók fizetése alól. Hamarosan összeesküvés áldozata lett: Kristóf bíboros letartóztatta és be-

Életéről keveset tudunk, annyi viszont bizonyos, hogy IV. Benedek halála után, 903 júliusában választották pápává, amikor még csak pap volt. Olyan korban lett pápa, amikor nagyon rövid időn belül követték egymást a pápák és ellenpápák, a római nemesi csoportok kényük-kedvük szerint emelték és üzték el a pápákat. Egyetlenegy bullájáról tudunk, amelyben a bolgnai kanonokokat felmentette az egyházi adók fizetése alól. Hamarosan összeesküvés áldozata lett: Kristóf bíboros letartóztatta és be-

börtönözte, s magát kiáltotta ki pápának. Ő sem regnált sokkal tovább, mint Leó, őt is börtönbe vetették. Haláláról két verzió is létezik: az egyik szerint háziörizetben halt meg természetes úton, a másik szerint a Kristótot követő pápa, II. Szefergiusz mindkettőjüket kivégeztette.

◆ 30 napig volt pápa ◆ 119. a pápák sorában

VI. Leó (pápa 928)

Az egyik legelőkelőbb római családból származott, apja a Kúria magas rangú személye volt, aki fiatalon maga mellé vette. A toszkánai herceg és nagyhatalmú felesége (Marózia, aki valószínűleg II. Szefergiusz pápa szeretője volt) bábjaként került a pápai trónra, miután elődjét, X. Jánost meggyilkolták. Marózia a leghatalmasabb nemesekhez ment feleségül, gyakorlatilag ő uralkodott Rómában. Leót is csak addig akarta a pápai trónon hagyni, míg saját fia pápa nem lesz (XI. János néven lett pápa 931-935-ig). Teljes mértékben Marózia akaratát teljesítette. Egyetlen konkrét döntéséről tudunk, melyben érsekséggé nevezte ki Spalato (a mai Split) püspökségét, és a dalmát püspököket a spalatói érsek alá rendelte. Az év decemberében meggyilkolták.

◆ 125. a pápák sorában ◆ a nagyhatalmú Marózia bábja volt ◆ 7 hónapig regnált ◆ egyetlen ismert intézkedésével érsekséggé emelte a spalatói püspökséget

VII. Leó (pápa 936-939)

Római bencés szerzetes volt. Miután Marózia egyik fia, II. Alberik spoletói és római herceg föllázadt saját anyja ellen és féltestvérével, XI. János pápával együtt bezáratta őket, Alberik nyomására őt választották pápává 936-ban. Noha igyekezett leküzdeni Alberik befolyását, ez csak részben sikerült. Alberik nem ismerte el Hugó itáliai királyt, aki ezért megostromolta Rómát. Leó követ útján Rómába hívta Cluny Odo apátot, aki mindkét uralkodóval jó kapcsolatot ápolt. Odo ki is békítette a feleket: Alberik elismerte Hugót, mint Itália királyát, cserébe megtarthatta hercegi címeit, és elvette Hugó lányát.

a feleket: Alberik elismerte Hugót, mint Itália királyát, cserébe megtarthatta hercegi címeit, és elvette Hugó lányát.

◆ a 128. pápa ◆ igyekezett csökkenteni a világi befolyást ◆ véget vetett az itáliai belviszálynak ◆ a mainzi érseket tette a későbbi Német-római Császárság legfőbb érsekévé, aki ma is Németország primása ◆ megtiltotta a zsidók erőszakos térítését

VIII. Leó (pápa 963-965)

Befolyásos római család sarja, apja magas rangú tisztviselő. Ő a pápai kincstár kamarása volt. Amikor XII. János pápa megtörte szövetségét a német-római császárral, Ottóval, a dühödt uralkodó az Örök Városba sietett, és 963. november 6-án egy zsinattal megfosztotta XII. Jánost hivatalától. December 4-én már a császár nyomására Leót választották pápává, aki népszerűtlen volt, hiszen nemcsak a császár bábja volt, de még pappá sem volt szentelve. A császár távozását követően föllángoltak az indulatok a pápa ellen. A 964 januári lázadást még sikerült leverni, ám februárban Leót elűzték, XII. János pedig visszatért a pápai trónra, aki érvénytelenítette Leó pápaságát és intézkedéseit. Jánost azonban májusban meggyilkolták. Még Leó esetleges visszatérése előtt gyorsan V. Benedeket választották meg, a feldühödött Ottó császár azonban feldúlta Észak-Itáliát és Róma ostromába kezdett. Benedek 1 hónapos pápaság után kénytelen volt lemondani Leó javára, aki 964-ben egy évre újra pápa lett. Valószínűleg természetes ok vezetett halálához.

◆ a 133. pápa ◆ ellentmondásos személy ◆ Ottó német-római császár bábja ◆ elűzték, majd ismét pápa lett ◆ első pápaságát nem, a másodikat már elismeri az egyház

IX. (Szent) Leó (1002-1054, pápa 1049-1054)

Bruno von Egisheim-Dagsburg, öt éves korától a Toul-i püspöknél nevelkedett. Okos, művelt, jámbor, kiváló zenész, író és teológus volt. 22 évesen diakónus, majd császári udvari káplán. Toul-i püspök, majd akarata ellenére, a császár nyomására 1048-ban pápa lett. Meztől, zarándokként érkezett Rómába. Csak a húsvétokat töltötte Rómában, számtalan helyre tett apostoli utazást. 1052-ben I. András kérésére Pozsonyban próbálta kibékíteni őt és a várost ostromló III. Henriket. (Leó közbenjárása sikertelen volt.) Apostoli útjai megszilárdították a pápa egyetemességének fogalmát. Reformpápa volt, harcolt a simónia és pompa ellen, a méltatlan papokat megfosztotta székhelyüktől és kiközösítette őket. Megerősítette Róma püspökének primátusát.

A normannoktól az egyesült itáliai seregek is vereséget szenvedtek 1053 júniusában, Leó 6 hónapig fogságba került. A normannokkal kötött békét követően térhetett vissza Rómába, ám meggyöngült egészségi állapota miatt 1054. április 19-én, 51 évesen elhunyt.

Bizánccal joghatósági vitába keveredett, elsősorban Dél-Itália és Bulgária területe miatt, ezért követeket küldött Konstantinápolyba. A követek Leó halálát követően két hónappal érkeztek a városba, így megbízásuk már érvénytelen volt. Mint ismert, a követek és a pátriárka kölcsönösen kiátkozták egymást, kettésza-

ítva az egyházat keleti és nyugati kereszténységre. 1082-ben VII. Gergely pápa avatta szentté.

◆ a 152. pápa ◆ az első elzászi pápa ◆ az első utazó pápa ◆ az első pápa, aki Magyarországon járt ◆ akarata ellenére lett pápa ◆ az utolsó pápa a nagy egyházzsúkadás előtt

X. Leó (1475-1521, pápa 1513-1521)

Giovanni di Lorenzo de' Medici, a dúsgazdag és befolyásos firenzei Medici család sarja már nyolcévesen apát, 9 évesen pápai jegyző, 11 évesen Montecassino apátja, 13 évesen bíboros volt. A legnagyobb javadalmakkal járó pozíciókat kapta apjától, a pisai egyetemen kánonjogot és teológiát kapott, Firenzében a legnagyobb humanisták és skolasztikusok oktatták. A művelt, magát a verseknek, művészeteknek és féktelen mulatozásnak szentelő bíboros II. Gyula pápa 1513-as halálát követően lett pápa, méghozzá a legesélyesebb jelölt, Bakócz Tamás esztergomi érsekkel szemben. Mivel az itáliai bíborosok nem akarták kiengedni a pápaságot a kezükből, a második fordulóra szövetkeztek, és a befolyásos Medicit választották pápává, akit ezután pappá, majd püspökké szenteltek (addig csak diakónus volt.) Bakóczot gyorsan eltávolította Rómából. Hegemóniára tört Észak-Itáliában, mindenhova családtagjait ültette. Noha az elődje által összehívott, de általa bezárt V. lateráni zsinat elítélte a dözsölő, pénzt és élvezeteket hajszóló klerikalizmust, büntetést irányzott elő a buja, istenkáromló, simóniakus egyháziaknak. A valóságban ebből nem sok valósult meg, ami a reformáció születéséhez vezetett. Hatalmi harcokat folytatott a franciákkal és velenceiekkel, de megbuktatta az ellene szövetkező római bíborosokat is: a főszervezőt kivégeztette, a többieket börtönbe vetette. A bíborosi kollégiumot saját embereivel töltötte föl. Keresztes háborút hirdetett az oszmánok ellen, ami kudarcba fulladt és ami csorbát ejtett a pápa hírnevére. Ezt kihasználva Dánia elszakadt Rómától és saját, lutheránus egyházat alapított. Kiátkozta Luthert, a reformációt múló fellángolásnak tartotta.

◆ már gyermekként halmozta az egyházi javakat ◆ Bakócz Tamást győzte le a konklávéban ◆ pápasága alatt kezdődött a reformáció, ő átkozta ki Luthert ◆ bullája vezetett a Dózsa-féle parasztfelkeléshez ◆ a művészetek pártfogója volt ◆ regnálását a hatalmi politika és a fényűzés jellemezte

XI. Leó (1532-1605, pápa 1605)

Alessandro di Ottaviano de' Medici a harmadik Medici, akiből pápa lett X. Leó és VII. Kelemen után. Firenzében született, kiskorától papnak készült, ám anyja örökösét szeretett volna, ezért nem engedte neki, hogy pap legyen. Anyja halála után mégis pap lett. Rokonainak hála 15 éven át pápai követ lett Rómában, majd pistoiai püspök, ezután firenzei érsek. A firenzei politikai harcokba azonban nem akart belefolyani és Rómában maradt. 1583-

ban bíboros lett, 1596-tól a bíborosi kollégium prefektusa, 1600-tól Albano püspöke (későbbi utódja, XIV. is címzetes albanói püspök volt), 1602-ben palestrinai püspök.

1605 márciusában 15 napos konklávéban választották meg. Nem hajszolta a fényűzést, erkölcsös, alázatos ember volt. A beiktatáson megbetegedett, s néhány héten belül meghalt. Halálos ágyánál a befolyásos családok sorra próbálták rávenni, hogy családtagjaikat bíborossá nevezze ki, ám ő nem engedett elveiből.

◆ a 232. volt a pápák sorában ◆ a harmadik Medici pápa volt ◆ Néri Szent Fülöp tanítványa és legjobb barátja ◆ 27 nap regnálás után betegségben hunyt el ◆ rövid pápasága miatt a *Villám Pápa* név ragadt rá

XII. Leó (1760-1829, pápa 1823-1829)

Annibale Francesco Clemente Melchiorre Girolamo Nicola della Genga Fabrianóban született egy nemesi család 10 gyermeke közül a hatodikként. 1783-ban érsek, majd a Szent Péter-bazilika kanonokja. Német és svájci nuncius, 1816-tól bíboros, 1820-tól római általános helynök. 1823 szeptemberének végén választották pápává. Megválasztásakor súlyos beteg volt, ő maga is azt hitte, meg fog halni. A dél-amerikai függetlenségi háborúkban nem mert egyértelműen állást foglalni.

„Kőkonzervatív” volt, a társadalmat az ősi egyszerűsége akarta visszavezetni. Elítélte a bibliatársulatokat, az oktatást, igazságszolgáltatást és karitatív szervezeteket egyházi fennhatóság alá rendelte, a felső tagozattól kezdve latinul kötelezte a tanítást. A zsidókat megfosztotta magántulajdonuktól, a római lakosoknak kötelezővé tette a katekizmus hallgatását, betiltotta és bebörtönözte a szabadkőműveseket, a carbonarit (titkos, monarchiaellenes társaság) és a liberálisokat. Keményen szabályozta a lakosság életvitelét, viselkedését, kiközösítéssel sújtotta a számára erkölcsstelennek ítélt ruhakészítőket, megjelölte a zsidókat. 1829-ben súlyos betegen halt meg.

◆ a 252. pápa volt ◆ csodálta a régészetet, különösen az Egyiptomi kor érdekelte ◆ népszerűtlen volt túl szigorú intézkedései miatt ◆ kedvenc időtöltése a zenehallgatás és madáravadászat.

XIII. Leó (1810-1903, pápa 1878-1903)

Vincenzo Gioacchino Pecci, 25 éven át vezette a katolikus egyházat – ezzel a 19. század leghosszabb ideig uralkodó pápája volt, és a történelem egyik legidősebb pápájaként, 93 éves korában hunyt el.

Pápasága korszakalkotó volt, különösen a modern társadalmi kérdésekhez való hozzáállás szempontjából. 1891-ben adta ki legismertebb enciklikáját, a *Rerum Novarumot*, amely mérföldkőnek számít a katolikus társadalmi tanítás történetében. Ebben a dokumentumban a munkások jogainak védelmét, a társadalmi igazságosság fontosságát és a munka méltóságát hangsúlyozta. Ezzel az enciklikával elindította a keresztényszociális gondolkodás modern hagyományát, amely máig hat az egyház társadalmi megnyilatkozásaiban.

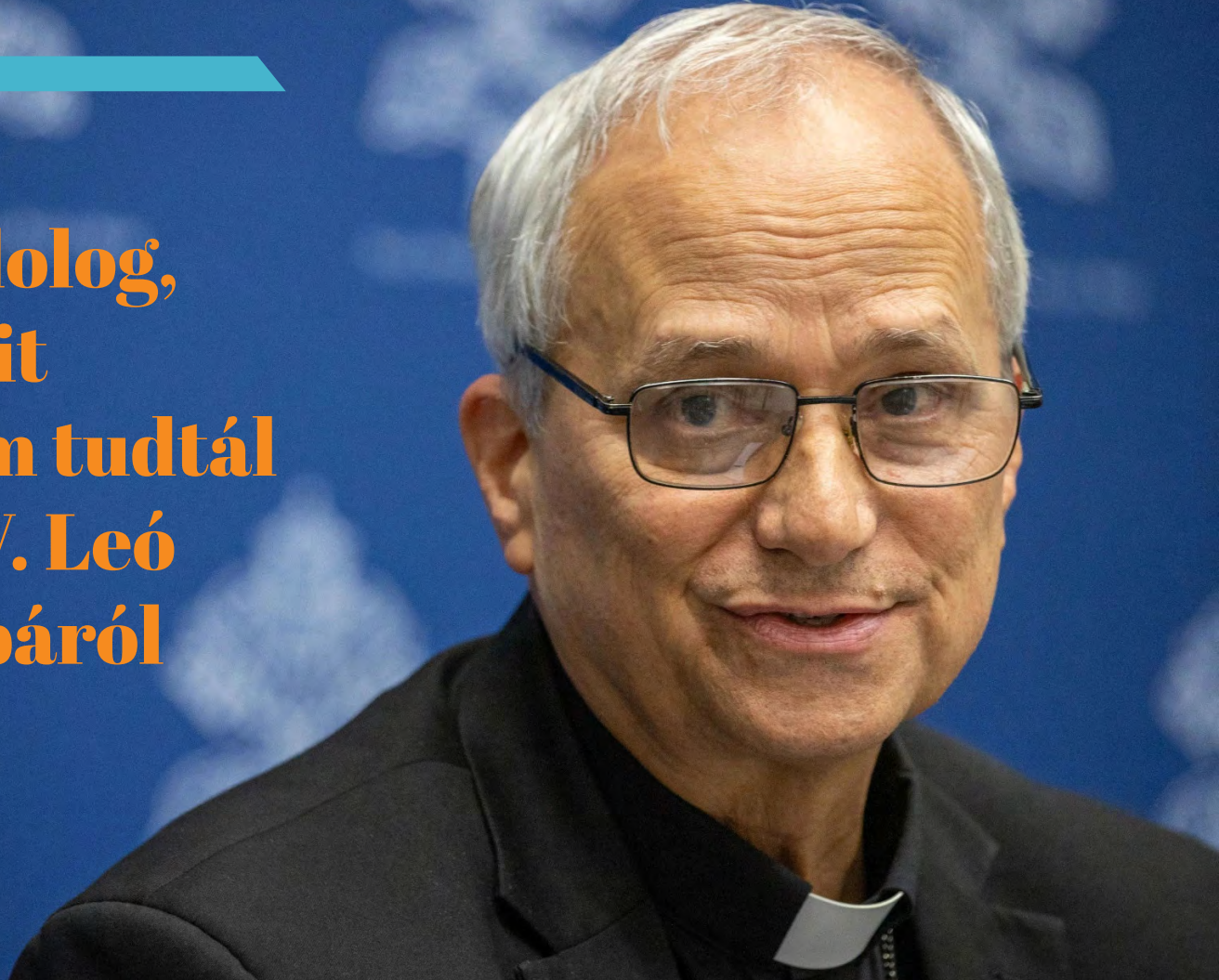
XIII. Leó nemcsak a társadalmi, hanem az intellektuális megújulás élére is állt. Az *Aeterni Patris* című enciklikájában a tomista filozófia, különösen Aquinói Szent Tamás tanításainak újjáélesztését sürgette, ezzel hozzájárult az egyház gondolkodásának elmélyítéséhez a modern korban. Ugyanakkor nyitott volt a tudományos fejlődés felé, és igyekezett feloldani a hit és tudomány közötti ellentéteket. Támogatta a biblikus tudományokat, a történészek előtt megnyitotta a Vatikáni Levéltárakat, és elsőként közeledett az ortodoxiához.

Elsőnek ismerte el a keleti rítusok jogát, és lemondott a latin rítus és egyházfegyelem terjesztéséről más rítusú keresztények között. Politikai és diplomáciai téren is aktív volt. Az olasz egység után, amikor a pápa világi hatalma megszűnt és ő maga gyakorlatilag a „Vatikán foglyává” vált, XIII. Leó arra törekedett, hogy javítsa az egyház kapcsolatait az európai államokkal, különösen Franciaországgal és Németországgal. Bár a világi hatalmat nem sikerült visszaszereznie, tekintélye és befolyása megnőtt nemzetközi szinten.

XIII. Leó pápa öröksége a modern pápaság előkészítésében áll. Egyensúlyt teremtett a hagyomány és a korszerűség között, felismerte az egyház társadalmi felelősségét, miközben mélyen hitt a katolikus hit tanításában. Halálával egy olyan korszak zárult le, amely hidat épített a 19. századi zárt egyházi világ és a 20. század nyitottabb, társadalmi érzékenységű egyháza között.

◆ 256. a pápák sorában ◆ az első „modern” pápa ◆ az első pápa, aki társadalmi kérdésekben is állást foglalt ◆ ő ismerte el először a keleti rítusokat ◆ ő alapozta meg az egyház társadalmi tanítását ◆ az első pápa, aki filmfelvételen látható ◆ igen művelt volt, latinul írt versei fennmaradtak ◆ fiatalon a Nemesi Gárda páncélosaként szolgált Rómában ◆ teljesen egészségesen és éles elmével hunyt el 93 évesen ◆ az utolsó pápa, akinek klasszikus humanista képzése teljes mértékben a latin-görög irodalomra, retorikára és teológiára épült ◆ 11 nyelven tudott (latin, olasz, francia, angol, német, portugál, spanyol, ógörög, héber, lengyel, arab) ◆ testvérét, a jezsuita teológust a bíborosi kollégium kérésére kreálta bíborossá, majd tette a Vatikáni Könyvtár vezetőjévé. Ő volt az utolsó pápai rokon, aki bíboros lett.

11 dolog, amit nem tudtál XIV. Leó pápáról

Kedvenc időtöltése a szókereső

Két testvérével rendszeresen játszott az online Wordle nevű szókereső játékot. Testvérei, akik napi telefonos kapcsolatban álltak vele, sajnálják, hogy ezentúl kevesebb ideje lesz a beszélgetésre és a szókeresőre.

Ő az első amerikai és perui pápa

Személyében először ül észak-amerikai pápa Szent Péter trónján. A konklávét megelőzően amerikai bíborosok között nem is került szóba a neve, mint amerikai, hiszen harminc éve Peruban szolgált, ahol állampolgárságot is kapott. Ferenc pápa után ismét Dél-Amerikában szolgáló püspök került Szent Péter trónjára.

A konklávét előtt nézte meg a Konklávét című, nagyszerű filmet

John nevű bátyja egy interjúban árulta el, hogy a konklávét előtti napon kérdezte meg bíboros öccsétől, látta-e a 2024-es brit-amerikai filmet, a Konklávét, melyben Ralph Fiennes, Stanley Tucci és John Lithgow játssza a főszerepet. Robert azt válaszolta, éppen most fejezte be. „Akkor legalább már tudod, hogy kell viselkedni” – mondta első konklávójára készülő öccsének John.

Matematikatanári diplomája van

Volt tanárai szerint általános iskolában és gimnáziumban is kitűnt társai közül tudásával. Többen egyenesen géniusznak tartották. 1977-ben a Philadelphiához közeli Villanova Egyetemen (Pennsylvania) matematikatanári diplomát, 1982-ben Chicagóban hittanári diplomát, 1984-ben kánonjogi licenciátust, 1987-ben pedig kánonjogi doktorátust szerzett, utóbbi kettőt az Aquinói Szent Tamás Pápai Egyetemen.

Egyetemi éve alatt temetőgondok volt

Tanulmányai mellett több munkát is vállalt. Villanovai éve alatt az egyetem közelében található, Ágoston-rendiek havertowni Szent Dénes-templomának temetőjében dolgozott, feladata a temető és sírok rendben tartása volt. Diplomájának megszerzése után visszatért Chicagóba, ahol katechetikai tanulmányait folytatta. Tanulmányai közben a Casciai Szent Rita Gimnáziumban volt matematika-fizika szakos tanár.

Ágoston-rendi szerzetes

Az Ágoston-rendiek gyermekkorától végig kísérték életét. Gimnáziumi tanulmányait az ágostonos kisszemináriumban végezte, egyetemi tanulmányait a rend villanovai egyetemén. 1977-ben diplomázott, ebben az évben be is lépett az Ágoston-rendiek

sorába. Parókiális szolgálatot St. Louisban és Minneapolisban végzett, ünnepélyes fogadalmát 1981-ben tette le Chicagóban. 1982-ben Rómában, az Ágoston-rendiek templomában szentelték pappá. 1985-86-ban Peruban, az Andok lábánál található Chulucanas ágostonos missziójában szolgált. Doktori címvéde-se után az Olympia Fields-i (Illinois) Jó Tanács Anyja ágostonos tartomány hivatásokért felelős és missziós igazgatója és az Oconomwoc-i (Wisconsin) ágostonos novíciátus spirituálisa lett. 1988-ban visszatért Peruba: a chulucanasi, az iquitosi és apurimaci ágostonos vikariátusban a rendi jelöltek közös képzését vezette. Tizenegy éven át több fontos tisztséget töltött be: 1988-92-ig a trujillói ágostonos közösség perjele, 1988-98-ig formációért felelős igazgató, 1992-98-ig a már fogadalmat tett testvérek tanára volt. Emellett a trujillói érsekségben 1989-98-ig bírósági helynök, a San Carlos és San Marcelo szemináriumban kánonjog, patrisztika és erkölcs tanár. 1988-99-ig a város szegények lakta peremén lévő Miasszonyunk, az Egyház Anyja filia lelkipásztori gondozását is ellátta, amely később Szent Rita titulus-sal vált önálló plébániává, valamint 1992-99-ig a monserrati Miasszonyunk-plébánia adminisztrátora is volt. 1999-től a chicagói Jó Tanács Anyja tartomány perjele, 2001-től 2013-ig a rend generális perjele volt. Második mandátumának lejártá után egy éven át a chicagói Szent Ágoston-kolostor formációs igazgatója, első tanácsosa és tartományi helynöke volt.

Szent Kereszt Fölmagasztalása ünnepén született

Robert Francis Prevost 1955. szeptember 14-én született a chicagói Irgalom Kórházban, a Prevost család harmadik, egyben utolsó gyermekeként. Bátyjai, Louis Martín (73) és John (71) napi kapcsolatban álltak vele, s noha rettentően büszkék arra, hogy az öccsük a pápa, aggodnak, hogy alig fogják látni.

Afrikai, francia, olasz és spanyol ősei vannak, nagyszülei színesbőrűek voltak

Édesapja olasz-francia származású, a második világháborúban a francia hadszíntéren szolgált az amerikai tengerészgyalogságban. Anyai nagyszülei Haitiben és New Orleans-ban születtek, a népszámlálásokon feketeként szerepelnek. Fényképek és anyakönyvi kivonatok bizonyítják, hogy anyai ágon New Orleans-i francia-spanyol-afrikai kevert, ún. kreolok leszármazottja.

Hét nyelven tud

Anyanyelve, az angol mellett folyékonyan beszél franciául, spanyolul, olaszul és portugálul, emellett ért németül és latinul. Az első pápa volt, aki „második anyanyelvén” is megszólalt megválasztása után: szeretett perui egyházmegyéje híveihez spanyolul szólt. A megválasztását követő napon, a Sixtus-kápolnában bemutatott első pápai szentmiséjén pedig angolul is beszélt.

Kedvenc sportja a tenisz, rendszeresen járt edzőterembe

Peruban gyakran teniszezett, magát teljesen amatőr játékosnak, de annál nagyobb rajongónak tartja. A baseballt is szereti, a két chicagói csapat közül a déliek, a White Sox szurkolója. A Vatikán falai között lesz lehetősége kedvenc sportját üzni – amennyiben ideje engedi – hiszen van saját tenispályája, ahol a hetvenes években még a bíborosok és svájci gárdisták is játszottak egymással. (Az 1978-as vatikáni bajnokságot Giovanni Battista Re nyerte, aki ma a bíborosi kollégium dékánja.) Ha a játékra egyre ritkábban volt is ideje, a testmozgást nem hagyta el: fontosnak tartotta a rendszeres testedzést. A Vatikán falainak szomszédságában található edzőterembe járt, ahol személyi edzője szerint mindig lelkesen, alázatosan edzett. „Irigylésre méltóan sportos papánk van” – mondta az edző újságíróknak.

Már gimnáziumban kiemelkedett vezetői képessége

Amellett, hogy a gimnáziumi drámakör és kórus tagja volt, mindenki hozzá fordult segítségért, legyen szó francia, matek, történelem, vagy angol leckéről. Mindenkinek segített, mindenből a legokosabb volt – emlékeznek vissza rá korábbi társai. Az országos szintfelmérő teszteken rendre az élmezőnyben végzett, és természetesen minden évben kitűnő tanuló volt. Tagja volt az ország legkiválóbb és legintelligensebb tanulóit magában foglaló Nemzeti Kiválósági Társaságnak, az iskola Missziós Klubjának. Emellett az iskolai diákönkormányzat elnöke, pénztárosa, a könyvtárklub elnöke, a végzősök elnöke, Michigan állam diákszenatájának képviselője, az iskolai évkönyv főszerkesztője is volt. Doltoni otthonától kétóránnyira, Laketown Township-ben járt az Ágoston-rendiek gimnáziumába, a Michigan-tó partján.

P. TÓTH NÓRA

A keleti katolikus egyházak szentévi jubileumi zarándoklata Rómában

RÓMA JUBILEUMI ZARÁNDOKLATRA HÍVTA ÉS VÁRTA A KELETI EGYHÁZAKAT MÁJUS 12-TŐL 14-IG. A 24 SUI IURIS (SAJÁTJOGÚ) EGYHÁZ KÖZÖTT A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA IS KÉPVISELTETTE MAGÁT. A MAGYAR ZARÁNDOKOK ÁTMENTEK A SZENT KAPUKON ÉS RÉSZT VETEK, VALAMINT SZOLGÁLTAK A KELETI TÁRSEGYHÁZAKKAL KÖZÖSEN CELEBRÁLT SZERTARTÁSOKON. HÁROM EGYHÁZMEGYÉNKBŐL TÖBB MINT KÉTSZÁZ ZARÁNDOK, PAP ÉS HÍVŐ, VALAMINT 12 MAGYAR GÖRÖGKATOLIKUS SZEMINARISTA IS LÁTOGATÁST TETT A VATIKÁNBAN EBBEN AZ IDŐSZAKBAN.

Történelmi pillanatokot élhettek át a magyar zarándokok, akik három egyházmegyéből és az egész ország területéről érkeztek – közülük sokan már egy nappal hamarabb, május 11-én. Ennyi keleti egyházat – klerikusokat és laikusokat egyaránt – megmozgató és a magyar görögkatolikusok sorsát is nagy mértékben befolyásoló hasonló jubileumi zarándoklat Rómában 125 évvel ezelőtt volt XIII. Leó pápa kezdeményezésére.

Az 1900-ban szervezett zarándoklatról bővebben szintén olvashat ebben a lapszámomban.

A 2025-ös jubileumi zarándoklat kezdetén a Metropólia zarándokai a Szent István Ház kápolnájában adtak hálát és kérték a kegyelmet az elkövetkező napokra. A Szent Liturgiát Ábel nyíregyházi megyéspüspök atya vezetése mellett dr. Seszták István atya, a Hajdúdorogi Főegyházmegye főhelynöke végezte Terdik János pasztorális helynökkel, Jármí Zoltán és Kiss László atyákkal. Fülöp metropolita atya szentbeszédében a felolvasott evangéliumi szakaszhoz kapcsolódva tette fel a kérdést a Rómába érkező zarándokoknak: „akartok-e meggyógyulni?” A jelenlévőket a liturgia végén Ábel püspök atya is köszöntötte.

A lelki gyógyulás egy lehetséges útját választva a magyar testvérek Rómában keresték a bűnbánat és bűnbocsánat, valamint a Krisztus titokzatos testével való egység teljességét, s erre az

Örök Város kínált is bőven lehetőséget – a város, ahol egyedülálló módon mintegy 1500 katolikus templom található.

Az első estén Róma egyik görög görögkatolikus templomában, a Görög Kollégium Szent Atanáz-templomában imádkozták végig a vecsernyét a Lautitia kórus és Fülöp atya kántori szolgálata mellett.

Másnap reggel a zarándoklat ősi módon a Szent István-rotundában végzett főpapi ünnepi Szent Liturgiával vette ténylegesen kezdetét. A körtemplom a szentek, mártírok, apostolok vértanúságát és Krisztus legfőbb áldozatát megelevenítő falai között Fülöp metropolita atya Ábel nyíregyházi és Atanáz miskolci püspökökkel, négy diakónussal és a jelenlévő mintegy húsz magyar görögkatolikus áldozópappal magyar nyelven végzett Szent Liturgiát. A kántori szolgálatot ismét a Lautitia kórus látta el. A szertartás közben gyónásra is volt lehetőség.

Prédikációjában Ábel püspök a Ferenc pápa által megnyitott jubileumi év alapvető gondolatát elevenítette fel: a *reményt* és a *hitet* szeretné erősíteni bennünk elhunyt pápánk és újonnan megválasztott XIV. Leó pápánk is – mondta. Ennek megvalósulására három szempontot emelt ki a hierarcha.

Elsőként az imádság, a Szentírás olvasása; a szentek életének tanulmányozása és a hitvallás tétele lehet alapja hitünk és reményünk megerősödésének. Kitért a hitvallás imaszövegére is, melyet ezen a napon már a Keleti Egyházak Dikasztériuma által előírt módon, az ősi, eredeti formában imádkozták közösen a magyarok. Ez az imádság egyidős a rotundával, a változtatott szövegrészek pedig az ősi formához nyúlnak vissza, mely hamarosan a hívek sajátja lehet, hiszen a templomokban ezt fogják közösen elmondani a liturgiákon.

Második hitet és reményt erősítő mozzanatként idézte a Santo Stefano Rotondo egykori magyar kötődéseit: az itt szolgálatot teljesítő magyar gyóntatópapa, Lászlai János gyulafehérvári kánonok sírversét, mely az egyházhoz való hűségét hirdeti: „(...) Róma volt és marad mindnyájunk hazája.” Mindszenty bíboros címtemplomaként és a magyarok fontos zarándoktemplomaként is hatással van ránk e gazdag hagyomány itt, Rómában.

Végül a falakról leolvasható szenvedésről, életüket a hitért és Krisztusért áldozó vértanúkról beszélt. „Az Istent szeretőknak minden a javukra válik” – olvashatjuk Szent Pál szavait a rómaiakhoz írt levelében. A bajt Isten a javunkra tudja fordítani – erősítette Ábel püspök a jelenlévőkben a reménységet –, hiszen Jézus Krisztus önmagát adta értünk.

A végigjárt templomok sorában volt a Scala Santa, ahol a keresztények hite szerint azt a lépcsősort őrzik, melyen Jézust Pilátushoz vezették: a Szent Lépcső 28 lépcsőfokán csak térden állva mehet fel az arra vállalkozó, felajánlva szenvedéseit és fájalmát az Istennek. Egyebek mellett a Szent Péter bilincseiről elnevezett templomban Michelangelo Mózesét, a Szent Péter-bazilikában a Pietát, a lateráni Szent János-keresztelőkápolnát, a Colosseumot, a Trevi-kutat, a Spanyol-lépcsőt is látták a zarándokok, és ellátogattak a Szent Andrásról elnevezett görögkatolikus templomba is.

Május 13-án reggel mintegy százan vettek részt a Magyarok Nagyasszonya-kápolnában egy Szent Liturgián, melyen Atanáz

miskolci megyéspüspök atya prédikált: „(...) a *szent idők* és a *szent helyek* egyszer s mindenkorra meg vannak szabva” – mondta Atanáz püspök, „mégis az Evangélium tanulsága számunkra az, hogy Szent Időt szentelni mindenekelőtt a mennyei Atyára kell. Bizonyosak lehetünk benne, hogy ma nekünk itt van a helyünk. Az *atyai házban* megtaláljuk az Úr Jézus Krisztust.” Megtaláljuk édesanyja ölében, az egyház egészében, és az eucharisztikus közösségben is – sorolta a főpásztor.

„A *confessio* oltára mellett, Szent Péter sírhelye közvetlen közelében, mi is úgy érezzük, hogy az Atya gondviselő szeretete vezetett ide bennünket, hogy elmondjuk hitvallásunkat azon az ősi módon, ahogy a Konstantinápolyi zsinaton azt meghatározták, és amit az egyház újra fölfedez, illetve amelynek eredeti görög szövege ennek a hatalmas bazilikának elődjében ezen a helyen a falra is ki volt függesztve.”

Kedd este a Santa Maria Maggiore-bazilika előtt Akathisztoszt végeztek a keleti katolikus egyházak az Istenszülő tiszteletére, hiszen ahogyan a bazilikában nyugvó Ferenc pápa elrendelte, korábban közös rózsafüzér imádság zajlott a templom előtti téren a májusi estéken. Fülöp metropolita és a Lautitia kórus ezen a szertartáson is énekelt magyarul.

A zarándoklat csúcsa a Szentatyával való szerdai találkozás volt a VI. Pál közönségteremben, mely a szombati, újságíróknak tartott köszönetnyilvánítás után XIV. Leó pápa első nyilvános audienciája volt.

iránti érzéket, a misztagógiának, a szüntelen közbenjárásnak, a bűnbánatnak, a böjtnak, a saját bűneink és az egész emberiség bűnei fájtlásának értékét, melyek a keleti lelkiségekre annyira jellemző magatartásformák! Ezért alapvető fontosságú, hogy

A 24 sajátjogú keleti rítusú egyház főpásztora az audiencia előtt köszöntötte egymást a pápai trónus melletti és előtti sorokban, a püspökök mögötti szektorokban pedig a papok, szerzetesek és szerzetesnővérek, hívek keresték helyeiket, tapsoltak, énekeltek – köztük néhány húsvéti kánont Fülöp atya vezetésével a magyarok is –, zászlót lengettek: a várakozás izgalma mindenkire hatott az utolsó negyedórában.

megőrizték hagyományaitokat anélkül, hogy esetleg gyakorlati vagy kényelmi szempontok miatt felhígtánátok őket, s így meg ne rontsa a fogyasztói és haszonelvű szemlélet.” (A teljes szöveget külön cikkben közöljük jelen lapszámunkban.)

Leó pápa lelkesítő gondolatokat fogalmazott meg a keleti egyházak képviselőinek:

Leó pápa gondolatai, áldása és a vele való közös imádság után minden püspökhöz odament, köszöntötte őket, szót váltott velük, fogadta ajándékaikat és megáldott rózsafüzéreket adott át számukra.

„Az Egyháznak szüksége van rátok! Milyen nagy mértékű az a hozzájárulás, amelyet a keresztény Kelet adhat ma nekünk! Mennyire szükségünk van arra, hogy visszanyerjük a misztérium iránti érzéket, mely oly elevenen van jelen liturgiáitokban, amelyek az emberi személyt a maga teljességében vonják be, az üdvösség szépségét éneklük, és ámulatot ébresztenek az emberi kicsinységet átölelő isteni nagyságon! És milyen fontos, hogy újra felfedezzük – a keresztény Nyugaton is – az Isten elsőbbsége

A három nap alatt rengeteg nyelven és több rítusban (kopt, örmény szír, etióp, bizánci) végeztek keleti szertartásokat a Vatikán több bazilikájában. A keleti katolikusok zarándoklatának utolsó és egyben legünnepélyesebb eseménye a Szent Péter-bazilikában végzett Szent Liturgia volt május 14-én délután.

Kiemelkedő jelentőségű, hogy a számtalan pátriárka, püspök és pap között a magyar görögkatolikus főpásztorok és papok is helyet foglaltak, mi több, a fő szolgálattevők között volt Nyírán János püspöki diakónus és Seszták István főhelynök atya is, akik magyarul is imádkoztak az oltár mellett.

A liturgia főcelebránsa Youssef Absi melkita pátriárka volt. Szentbeszédet Szvjatoszlav Sevcsuk ukrán nagyérsek mondott. A szertartás végén Claudio Gugerotti bíboros, a Keleti Egyházak Dikasztériumának prefektusa köszönte meg a zarándokok jelenlétét. „Mi vagyunk mi, keresztények és ti, keleti keresztények?” – tette fel a kérdést. – „Isten bölcsességének és kegyelmének tanúi. A liturgiátok a feltámadás dicsőségét hirdeti. Ezt kell nektek is hirdetnetek, ha kimentek a templomokból” – biztatott.

A magyar zarándokok egy része a liturgia után a Szent Péter téren adott főpásztori áldással tért haza. Többen maradtak még egy napra Rómában, hiszen aki látta, tudja, hogy nehéz otthagyni az Örök Várost, mely minden sarkon tartogat valami lélegzetelállító látványt, valami évszázados vagy évezredes csodát, az emberiség sűrített történelmét, az ősi és a modern olaszosan könnyed keveredését, azt az üdítő frissességet a régiben, mely szüntelenül áramlik az ódon utcák macskakövén, vagy a háztetők felé magasodó mandulafenyők árnyékában. Természetes

kettősségét mi sem példázza nagyszerűbben a sirálynál: ha leszáll, vakmerően veszi el, amire szüksége van, ha felrepül, tanúja lehet a pápaválasztás fekete majd fehér füstjének is.

A szervezőknek és a hierarcháknak hála több mint kétszáz – a Nyíregyházi Egyházmegyéből mintegy ötven, a Hajdúdorogi Főegyházmegyéből ötven fő és a Lautitia kórus huszonöt énekese, a Miskolci Egyházmegye több mint harminc résztvevője, Krisztina sajpópfalvai görögkatolikus szerzetesnővérrel, tizenkét papnövendék és egyéni szervezésben az ország több területéről (egyebek között Szegedről, Sárospatakról és Nyírlugosról) százan – részvételük a szentévi jubileumi római zarándoklat kegyelmeiben és áldásaiban.

A püspöki és papi jelenlét a zarándoklat teljes ideje alatt lelki beszélgetésekre és gyónásokra adott alkalmat, az átimádkozott szertartások, szent kapukon való átlépések, a keleti egyházzene különleges hangzásvilága, a monumentális épületek, a közös, összekapaszkodva mondott imádságok, a Szentatyával való találkozás pedig olyan mély élményként maradnak meg a szíveken, hogy remény szerint kitartanak a következő zarándoklatig.

„A résztvevők római tartózkodásukkal hitvallást is tettek egyben” – összegezte Ábel atya a hazafelé vezető úton.

„Ugyanakkor: mindamellett, hogy tanúságot tehattünk hitünk-ről, felhívás is volt ez az út arra, hogy szeressük egyházunkat, rítusunkat, hordozzuk szívünkben hagyományunkat, és adjuk tovább, hiszen ahogyan Leó pápa fogalmazott: az egyháznak szüksége van ránk, keletiekre is.”

„ÉLETÜNK VÉGÉN CSAK AZ FOG SZÁMÍTANI:
HOGY MIKÉNT SZERETTÜNK.”
(FERENC PÁPA, DILEXIT NOS)

Újszentelt papjaink első szolgálati éve

Beszélgetés Elek Ádám atyával

Létezik néhány nagyon beszédes motivációs kép arról, milyenek a mi terveink és ahhoz képest milyenek Isten tervei. Mi azt szeretnénk (vagy abban bízunk), hogy bukkanók, váratlan megállók, kerülők, visszalépések nélkül sikerül elérni a céljainkat. De Isten terve néha kicsit más... Néha megállásra, hátraarcra, újrakezdésre készlet bennünket. Nem mindig sikerül időben elindulni, megérkezni, megházasodni, lediplomázni, előrébb lépni a munkahelyen és még sorolhatnánk. Néha olyan nehézségekkel találjuk szemben magunkat, amikor fel kell tegyük a kérdést: hogyan hozhatom ki a legjobbat az éppen aktuális helyzetből.

A régészjelölt, Jónás és az út kezdete

Elek Ádám 1992. december 11-én született. Kállósemjénben nőtt fel, itt végezte el az általános iskolát. Később a Szent Imre Katolikus Gimnázium diákja lett, ahol 2012-ben szerezte meg az érettségit. Teológiai diplomáját tíz évvel később vehette a kezébe. A papság felé vezető útja szilárd elhatározással indult, s bár akadtak nem várt tényezők, kitartott abban, amit hitt és amiben meggyőződött: hirdetni akarta az Evangéliumot.

Épp Szent György ünnepén érkeztem szolgálati helyére, Újfehértóra, hogy pappá szentelése első évfordulója alkalmából hivatásáról beszéljünk. Míg otthona felé sétáltunk, a helyi görögkatolikus óvoda udvaráról már messziről hallatszottak a „Szia, Ádám atya!” kiáltások, aztán a kerítés mögött megjelentek egy pacsira a gyerekek is. Ekkor még magam sem tudtam, hogy nem egy szokványos életútról hallok majd. De most egy ilyen következik.

A korai élmények mindenki életében meghatározóak. Te milyen emlékeket őrzöl gyerekkorodból a templommal, vallással kapcsolatban?

Kállósemjénben nevelkedtem, ott jártam óvodába és általános iskolába. Óvodás koromban a nagyszülői házban laktunk. Anya és apa is görögkatolikusok, velük és a nagyszüleimmel jártunk templomba. Maradandó emlék számomra, hogy óvodásként elvittek dédimamám temetésére. Örülök, hogy ez így történt, és aki olvassa ezt az interjút, annak is azt üzenem: ha elveszít valakit a családból, nyugodtan vigye el a gyerekét a temetésre. Kell, hogy ők is lássák a mintát, hogyan kell ott viselkedni. És ha lassabban is, mint egy felnőtt, de megértik, mi történik ott, hogy valami lezárult.

Gyerekként igazi rosszcsont voltam. Sokat bicikliztünk az utcabeliekkal, csendőrrablót játszottunk, fociztunk a réten. Akkor még nem szerettem templomba járni, mert korán kellett kelni és a tévében akkor mentek a mesék. Talán harmadikos lehettem, amikor elkezdtem ministrálni. A barátaim hívtak, akikkel egy óvodába és iskolába jártam.

Ekkor is megfordult már a fejedben, hogy pap legyél?

Az általános iskolában régész szerettem volna lenni, mert nagyon szerettem a történelmet. A papság először gimisként jutott eszembe. Örültem ennek a gondolatnak, de félretettem ezt a dolgot. Azt tudtam biztosan, hogy mindenképpen az emberi lélekkel szeretnék foglalkozni.

Hogyan tértél vissza mégis ehhez a hivatáshoz?

Nem emlékszem konkrét eseményre, de azt tudtam, hogy az isteni hívásnak nem szabad nemet mondani. Jónás is megjárta a maga útját, amikor nemet mondott. Természetesen nem a félelem volt a fő tényező, hanem az, hogy Isten meghívott. Egy volt osztálytársam segített kitölteni a felvételihez a jelentkezési lapokat. Rám áldozta a délutánját, amiért innen is elnézést kérek, de én végül csak egy helyre adtam be a jelentkezést. Az első évben nem sikerült a felvételem. De továbbra is készültem, közben pedig elvégeztem egy utazásügymintázói OKJ-t.

Lakásotthon-vezető, matektanár, betegszállító egy év alatt

Két évet tanultál, készültél, 2013-ban számodra is elkezdődött a szeminárium, szintén egy előkészítő évvel.

Nyíregyházán, a római katolikus plébánián laktunk. Nagyon kedvesek és segítőkészek voltak velünk a római katolikus testvérek. Varga János atya volt az évfolyam lelkiatyja, aki nagyon szeretett minket és mi is őt. A Szentírás, a katekizmus és a morálteológia alapjaival ismerkedtünk. Foglalkozott velünk logopédus, nyelvtant és beszédművelést is tanultunk. Ebben az évben megalapoztuk a barátságunkat is a többiekkel és a tanév végén alig vártuk, hogy újra találkozzunk.

Miben volt más az első évfolyam az előkészítőhöz képest?

Nulladikban külön voltunk a nagy szemináriumtól. Volt tanulmányi prefektusunk és aszkéta duktorunk, de szinte „magunk” voltunk. Amikor elsős voltam, nagyjából hatvanan tanultak a szemináriumban. Tök jó volt együtt élni a többiekkel. A tanulmányok már keményebbek voltak az előző évhez képest.

Az előkészítő és két szemináriumban töltött év után jött a szociális év. Te hol töltötted?

Először egy olaszországi kisvárosba, Artenába mentem, ahol egy lakásotthon vezetője voltam, három másik sráccal laktam együtt. Volt egy nehéz anyagi körülmények között élő fiatal olasz sírásó, Jurij, akinek a szülei börtönben voltak. Cristian, a séf, aki nagyon fiatalon elveszítette az édesapját, az édesanyja nem volt beszámítható, ő maga pedig egy karambol miatt több hónapig kómában volt. Közben elveszítette a munkáját, a lakását, az egzisztenciáját. Mindig ő készítette a főételt az ebédhez. Hónap végén, amikor jóformán csak az adományokból kapott tészta, fokhagyma, olívaolaj és zsemlemorzsa maradt, azokból is olyan ételt főzött, hogy megnyaltuk a tíz ujjunkat. A harmadik lakót Medinek hívták. Ő menekültstátusszal érkezett Olaszországba. Összeveszett az apjával, mert nem akart tanulni. Kilenc hónap

alatt gyalogolt el Bangladesből Rómába. Az ő életüket, napirendjüket felügyeltem, szabályoztam. Medinek a tanulásban is segítettem. Bár nem beszélt jól olaszul, azért a másodfokú egyenleteket sikerült neki elmagyarázni.

A másik félévet Budapesten, az Irgalmasrendi Kórházban töltöttem betegszállítóként. Főleg a reumatológiai és ortopédiai osztályon dolgoztam. Kezelésre, vizsgátra, terápiákra vittem a betegeket.

Érdekes és cseppet sem egyszerű élettörténetekkel és -helyzetekkel találkoztál. Megerhelő volt ez az egy év?

Előfordult, hogy rengeteg betegünk volt egyszerre. Amikor szabadság miatt egy másik betegszállító betegeit is én kaptam, a nap végére 40 ezret mutatott a lépésszámlálóm.

De nem ennyi volt a szociális időszakom: egy évet eltöltöttem Máriapócon is. Pakoltam, irodáztam, vendégeket fogadtam, búcsúi árusokkal tárgyaltam, idegenvezettem, mikor mire volt szükség. Aminek nagyon örülök, hogy egy évig hallhattam Gorcsa Gyuri kántorizálását. Gyönyörű hangja és nagyon nagy tudása van. Később egy zeneileg művelt évfolyamtársam jegyezte meg, hogy sokat fejlődött a hangom ez alatt az egy év alatt.

Megerősített téged ez a két év a hivatásodat illetően?

Igen. Abban pedig, hogy hogyan éljem a mindennapjaimat, az építőiparban szerzett tapasztalatok segítettek. Nyaranta eljártam dolgozni. Reggel 5 után keltem, este 10-kor már aludtam, így bírtam ki a napot. Ezt igyekeztem tartani a szemináriumban is. Korán keltem, elmentem futni, tisztálkodtam és a reggeli liturgiá-

ra már frissen mentem. Így jobban tudtam figyelni az órákon, és a második évhez képest az eredményeim is javultak.

Később viszont úgy tűnt, hogy mégsem elég jók a jegyeim. Ennek tetejébe jött egy egzisztenciális válság is: 26 éves voltam és a szüleim tartottak el. Egy idő után már kezdtem rosszul érezni magam ezek miatt a szemináriumban. Nem akartam csak úgy végig vergődni a hátralévő éveket, mert az nem lett volna méltó és üdvös. Tudtam, hogy mit veszítek ezzel, de az előjárókkal is egyeztetve a teológiai képzést végül nem papnövendékként, hanem civilként folytattam. Két-három évig az építőiparban dolgoztam, amikor pedig 2021-ben meglett a diplomám, félállásban hitoktattam. Nyírgulajban és Ófehértón kaptam órákat.

Nem elítélni, hanem üdvözíteni

Letettél róla, hogy valaha pap leszel?

Azt mondtam, ha már ezt kaptam, ha már nem lehetek pap, akkor is ki kell hozni a helyzetből a legjobbat. Ha hitoktatok, azzal is hirdetem az Evangéliumot.

Hogy alakult át ez a helyzet mégis szenteléssé?

Megkerestek a Nyíregyháza-huszártelepi Szervezőlelkésztségtől, hogy szükségük lenne egy kántorra, az ott működő Magvető Tanodában pedig lenne egy foglalkozásvezetői állás. A következő két évet ott töltöttem. Heti két nap foglalkoztam a gyerekekkel. 2022-ben megnősültem. Abban az évben a huszártelepi kántálásán Ábel atya jelezte, hogy beadhatom a szentelési kérelmeimet. A következő évben, 2023. október 22-én, a hét alvó szentek

ünnepe szenteltek diakónussá. A kinevezésemet Huszártelepre kaptam, továbbra is ott szolgáltam. Szűk 6 hónapig voltam diakónus. Tavaly április 14-én, a kenethozó asszonyok vasárnapján volt a papszentelésem Kállósemjénben. Akkor a nyíregyházi székesegyházba helyeztek. Huszártelepen szervezőlelkésztség működött, ott is megtartottuk a szertartásokat, de a liturgikus élet azért más, mint egy hagyományos, nagy egyházközségben. A székesegyházban liturgikus szempontból nagyon sokat fejlődtem. Itt tanultam bele, hogyan mozogjak, forduljak, adjak áldást papként.

Újfehértón milyen feladatokat látsz el?

Ez időszakonként változik. Októberben és májusban esti miséink vannak, előtte paraklisz vagy akathisztosz. Vannak irodai feladataim, felvételi időszakban a papi ajánlásokkal, alkalmanként az egyházi anyakönyvekkel is foglalkozom. Újfehértón rengeteg nevelőszülő van. Lelki vezetőként igyekszem programokat szervezni nekik, de ha csak összeülünk, beszélgetünk, közösségben vagyunk, az is jó dolog. Az Istenszülő Oltalmáról Elnevezett Görögkatolikus Általános Iskolában hitoktatok az 1–4. és a 6. osztályban, az Erkel Ferenc Általános Iskolában és a Vasvári Pál tagintézményben pedig a 4. évfolyamon, mert ők készülnek elsőáldozásra. Szombatonként elsőáldozós hittant is tartok. Mosztockij Sándor lelkipásztori kisegítő vezetésével ministráns hittan is van az egyházközségben. Nagy öröm, hogy érdekli a fiúkat az oltár melletti szolgálat. Majd a Jóisten elrendezi, hogy legyen utánpótlás.

Idefelé jövet már messziről köszöntek neked az ovisok, délutánra pedig jegyesoktatásra vársz egy párt. Hogy érzed, mennyire sikerül megtalálni a közös hangot másokkal?

Nagyon szeretek gyerekekkel foglalkozni. A kicsikkel sokat játszunk. A nagyobbakkal pedig komoly témákról is jókat lehet beszélgetni.

A szentelés előtt állók választanak egy papi jelmondatot. Mi volt a tiéd?

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen.”

Ezt kiegészíti a következő mondat: *„Nem azért küldte el Isten a Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvösséget szerezzen a világnak.”*

Ebben a két mondatban minden benne van: az Isten irgalma, szeretete, önfeláldozása, s hogy saját fiát küldte el, mert nem elítélni, hanem üdvözíteni akart minket.

Képek: P. Tóth Nóra/Nyíregyházi Egyházmegye
Esküvői kép: Szücsi Média Kft.
Saját képek: Elek Ádám magánarchívum

A Szentföld érdekességei XXVII.

Krisztus Urunk halotti leple 4.

IVANCSÓ BAZIL

A STURP, vagyis a *Shroud of Turin Research Project* („A torinói lepel kutatási programja”) 1978-ban vette minden addiginál részletesebb és fejlettebb vizsgálat alá a szent leplet. Minden tudós, aki csak megvizsgálta a maga szakterületén és módszereivel, bizonyította, hogy a lepel valóban Jézus Krisztusé lehet.

A STURP után: a vér további vizsgálata

Noha a STURP rendkívüli eredményeket hozott, a vizsgálati módszerek tovább finomodtak. Így 1983-ban megállapítást

A szénizotópos vizsgálat

Miután a portugáliai száműzetésében elhunyt utolsó olasz király, II. Umberto végrendeletében az Apostoli Szentszékre hagyta a leplet, 1983. október 19-én annak tulajdonába került.

Az egyház engedélyével végezték el a kormeghatározáshoz széles körben használt szénizotópos eljárást. Ez azt jelenti, hogy egy ritka szénatom (C14) előfordulási arányát mérjük meg igen pontosan, akár elpusztult emberi, állati vagy növényi fossziliákban, akár állati vagy növényi anyagokból készült használati tárgyakban (mint a lenből font szent leplen).

nyert a vérfoltok további vizsgálatával, hogy a vér valódi embervér, s a későbbiekben John Heller és Baima Bollone kutatók által az is, hogy AB+ vércsoportba tartozik. Ez a vércsoport az emberiség körében viszonylag ritka: a Föld népessége 4%-ának van AB+ vércsoportja, és 0,6%-nak AB- vércsoportja. A Közel-Keleten azonban, ahol találkozik az európai A és az ázsiai B vércsoport, az AB vércsoport aránya 10% körüli.

A Föld felső légrétegeiben nagyobb a kozmikus sugárzás aránya, mint a felszínen (például a tengerszinten vagy attól nem túl magasan). Felfelé haladva a levegő is ritkul, a légnyomás csökken. (Ezért kell oxigénpalackot vinni a Himálájába.) A kozmikus sugárzás hatására a levegő

Az azonban érdemes odafigyelni arra, hogy ez az a vércsoport, amely magában foglalja a többit, hiszen az ilyen vércsoporttal rendelkező embernek mindenki más adhat vért. Teológiailag ez azért fontos és érdekes, mert ebben is a teljes emberiség megváltása tükröződik.

nitrogénjének egy része (a 7 protont és 7 neutronot tartalmazó atommagú nitrogén) radioaktív széné alakul: a szokásos 6 protont és 6 neutronot tartalmazó, stabil szén helyett 6 protont és 8 neutronot tartalmazó, radioaktív szénizotóppá. Ez a levegő oxigénjével szén-dioxiddá egyesül, és beépül minden élő szervezetbe. Félni azonban nem kell a radioaktivitástól, hiszen egyrészt igen csekély a mennyisége, másrészt nem uránról vagy plutóniumról van szó. Ennek a bomló szénizotópnak az előfordulási aránya az egész Földön teljesen egyforma, emiatt az élő szervezetekben is. Amikor az élő szervezet elpusztul, a benne lévő C14 izotóp visszaalakul nitrogénné és gáz formájában eltávozik. A visszaalakulás időbeli lefolyása folyamatosan gyengülő radioaktív sugárzással történik, amit a felezési időben fejezünk ki. Ez az az idő, amely során a radioaktív anyag mennyisége elbomlik, a sugárzás kezdeti erőssége pedig a felére csökken. A sugárzás erőssége műszerekkel mérhető, így a mért eredmények birtokában ki lehet számítani a lebomlási folyamat feltehető kezdetét.

A legdrámaibb probléma, hogy ehhez a meghatározáshoz a vizsgált anyag egy részét fel kell áldozni, mivel a vizsgálat csak elégetéssel lehetséges. 1978-ban ehhez még 200 gramm mennyiséget kellett volna a lelelől elégetni, ami a teljes tömegének (1200 gramm) a hatoda. Nem csoda, hogy a király (az akkori tulajdonos) ebbe nem egyezett bele. A mérőeszközök azonban rohamosan finomodtak, így egyre többen sürgették immár az Apostoli Szentszéket, az új tulajdonost a rádiokarbon-vizsgálat

elvégzésére. Sokan voltak ugyanakkor, akik ezt a vizsgálatot nem akarták mondván: számolni kell egy hibahatárral, ami akár 200 év körüli idő is lehet. Azt pedig szintén nem tudhatjuk, hogy a lelel C14-tartalmát milyen módon változtatta meg az idők során a chambéry-i tűzvész (melyben a hajtogatott sarkai megpörkölődtek és az egész lelel áthevült), a víz, a napfény, a hőingadozások. 2000 év alatt minden évszázadban és helyszínen rákódtak rá növényi pollenek, amelyek természetesen fiatalabbak a lelel koránál. Az ókor és a középkor folyamán a Szentföldön, Kis-Ázsiában, Konstantinápolyban, Franciaországban és Itáliában nem kevesen csókolhatták és érinthették meg a szent leplet, akaratlanul is nyálat és emberi kézzsirt hagyva azon. Ezen ismeretek hiányában lehetetlen a korrekciós tényezőkkel pontosan számolni.

1988. április 21-én megtörtént tehát a szénizotópos vizsgálat, amely a lelel korát 1260 és 1390 közé datálta. Anastasio

Ballestrero bíboros, torinói érsek a sajtónyilatkozatában higgadt hangnemből mély csalódottságának adott hangot. A rádió és tv-csatornák azonnal szenzációként adták hírül, hogy a lelel nem lehet Jézus Krisztusé – noha addig minden vizsgálat: a szemekre helyezett pénzérmék, az irányítottság hiánya, a háromdimenziós képmás, a vér vizsgálata a hitelességet erősítették meg. Ilyen módszerekkel festeni nem lehet.

Amik ma a lelel középkori hamisítvány voltát hangoztatják – amellet, hogy súlyos tévedésben élnek –, a szénizotópos vizsgálat eredménye, valamint a két francia püspök, Henry de Poitiers és utódja, Pierre d'Arcis légből kapott véleménye alapján teszik ezt. (A két püspökről korábban írtunk.)

Noha az Egyházat lejáratni akaró média-organumok kapva kaptak a híren (és próbálják hangoztatni vélt igazukat mindmáig), bármely komolyan vehető kutatónak a korábbi eredményeket össze kell hangolnia a szénizotópos, látszólag ellentmondó eredménnyel. Erre pedig egyrészt a fentebb leírtak jelentik a megoldást: a chambéry-i kápolna tűzvésze, a hideg és meleg hőhatások, a napfény, a pollenek, az áhíthatos hívek és a kutatók érintései. A leplet 1503-ban olajban is „megfőzték”, hogy kipróbálják az ellenállóképességét. Másrészt Jézus feltámadásának máig ismeretlen fény- és hőjelensége, és talán sugárzása is, amely szintén „megfiatalította” a leplet. Ezt Thomas J. Phillips, a Harvard Egyetem nagyenergiájú sugárzásokkal foglalkozó professzora feltételezte. Szerinte Jézus Krisztus feltámadásának fény- és hőjelenséggel kellett járnia, emellet a feltámadó, felhevült test neutronokat is bocsáthatott ki, amelyek – a neutronbefogás által – a C12 és C13 izotópokból C14 izotópokat hoztak létre.

A szénizotópos meghatározás azért is lehet bizonytalan, mert Michael Winter francia kutató kimutatta, hogy a Föld északi félgömbjének C14-tartalma 1965 után megkétszereződött; ennek oka az USA és a Szovjetunió kísérleti atombomba-robbantásai, valamint a Japán ellen bevetett két atombomba – hiszen minden ilyen robbantás komoly mennyiségű radioaktív sugárzást idéz

elő, így ez immár az emberiségtől is származik (sajnos) és nem csak a világtűrből. Ez számos más esetben is okozott már hibás analízist. Dudley kísérletei bebizonyították, hogy a radioaktív anyagok felezési ideit mégis befolyásolhatják a kémiai adottságok, a hőmérséklet és a légköri nyomás. Giuseppe M. Pace professzor, szalézi szerzetes mindezek mellett még arra is felhívta a figyelmet, hogy a STURP 1978-as vizsgálatsorozata során röntgensugarakkal vizsgálótták át a leplet, ez szintén C14-es izotópok keletkezéséhez vezethetett.

Kortárs vizsgálatok

William Meacham archeológus 2024 áprilisában publikálta vizsgálatait, összehasonlítva a szent lepel lenzárait és szövésmintáját más, szintén az 1. századból való mintaanyagokkal, amelyek Júdea és Egyiptom területéről származtak. Az összehasonlított mintákkal a lepel lenzárai tökéletes egyezést mutattak.

Szintén érdekes egy másik kutatás, amely 2019-ben történt, de csak 2024-ben kapott publicitást. Liberato de Caro és tudóscsoportja 2019-ben a Bari Kristálytani Intézetben kezdték meg kutatásaikat. A lepel egyik lenmintáját olyan speciális röntgen-eljárással vizsgálták, amellyel az ásványok kristályszerkezetét tanulmányozzák. Ellenőrző mintaként egy eredeti, az 1. századból és Júdea területéről származó textilmintát használtak fel, amelyről a kétséget kizáró bizonyosság szintjén ismert, hogy Massada erődjének római ostroma idejéből származik. Az olasz kutatócsoport azt is megállapította – egyezően a Los Alamos Nemzeti Laboratórium szakvéleményével –, hogy az 1988-as radiokarbon-kormeghatározáshoz felhasznált minta nem lett megtisztítva a teszteléshez, ezért az akkori kormeghatározási eredmény is hamis. A kutatók, akik csak és kizárólag a szövet

anyagstruktúráját analizálták, és így a vizsgálataik nem terjedtek ki sem a szövés mintájára, sem pedig a technikájára, szintén arra az eredményre jutottak, hogy kizárható a torinói lepel középkori eredete.

Ian Wilson brit kutató összehasonlította a termonukleáris robbanásakor keletkező nyomokat a torinói lepleen látható kontúrral és arra a következtetésre jutott, hogy azt egy rendkívül erős, azonosítatlan eredetű, a neutronkiszűlésekre emlékeztető sugárzás égette bele a vászonba. (A korábban bevallottan ateista tudós a lepel vizsgálata után megtért és hívó lett.)

Robert Hedges, az oxfordi sugárlaboratórium kutatója ugyancsak azt állítja, hogy a leplet ért sugárzás leginkább az erős neutronkiszűlésekre emlékeztet. Alexander Beljakov orosz atomfizikus pedig egyenesen azt állítja, hogy ilyen típusú fizikai sugárzás nem ismert a Földön. Mark Antonacci és Arthur Lind fizikus a lepelről írt tudományos értekezésükben arra a következtetésre jutottak, hogy a lepleen keletkező lenyomatot egy olyan erős sugárzás okozta, ami a lepellet letakart testből áradt ki. Az olasz sugárfizikai laboratórium (ENEA) kutatóinak vizsgálata szerint a textilt csak egy rövid ideig tartó vákuum UV-sugárzás tudná hasonlóképpen elszínezni, feltéve, ha az 34 millió kilowattos erejű volna, ilyen eszköz azonban nem létezik, és természetesen még kevésbé létezhetett a középkorban. A lepel mesterséges eredetét a szaktudósok többsége kizárja, a most nyilvánosságot kapott újabb kutatások pedig újabb bizonyítékok mellett, hogy a kézzel szőtt torinói lepel valódi, konkrétan Krisztus halotti leple.

Az Istenszülő ószövetségi szimbólumokkal

Néhány évvel ezelőtt a kárpátaljai Ördarma görögkatolikus parókusától, Makarij Medvigy atyától kaptam fotókat a történeti Bereg vármegye északi peremén fekvő Serbóc község (későbbi magyar neve: Beregsziclás, mai ukrán neve: Scserbovec) egykori görögkatolikus templomának ikonosztázaról (1. kép). Az első ránézésre átlagosnak tűnő együttesről készült részletfotókat alaposabban tanulmányozva tűnt fel, hogy az ikonosztáz két központi, az Istenszülőt és Gyermeket, valamint a Tanító Krisztust ábrázoló alapképe a megszokott formáktól eltérő részleteket mutat: a felhőkön álló Istenszülőt ószövetségi szimbólumok (2. kép), míg Krisztus hasonló beállítású, sugárkoszorú előtt feltűnő alakját kicsiny kétszárnyú kerubfejek övezik (3. kép). Az utóbbi években történt durva átfestések ellenére az is jól látszik a két képen, hogy noha készítési technikájuk és formájuk alapján a 19. század végéről származhatnak, sokkal korábbi előképek alapján készülhettek. S valóban – amint látni fogjuk –, mind a két festményt a Lengyel-Litván Unió és a történelmi Magyarország területén használatos liturgikus könyvekben a 17. század második felétől alkalmazott fametszeteket alapul véve festették, feltehetően valamelyik lembergi „egyházi műipari intézetben”, amelyek a 19. század második felétől egészen a 20. század közepéig olcsó templomi berendezésekkel és felszerelési tárgyakkal látták el az Osztrák-Magyar Monarchia görögkatolikus egyházmegyéit. Hasonló jelenséggel állunk tehát szemben, mint amelyet a Szemlélet előző számában Aranyuszájú Szent János egyházatya Husztról származó ábrázolásával kapcsolatban figyelhettünk meg.

1. kép

Az ikonosztázaról készült fotókon kívül Makarij atya a serbóci templom berendezésére vonatkozó levéltári forrásokat is megosztott velem, amelyeket ő tárt fel a beregszászi állami levéltárban, a munkácsi egyházmegye történeti anyagában. Ezekért, és a fényképekért is hálával tartozom neki. A források segítségével közelebb jutunk az ikonosztáz különböző készítési fázisai idejének meghatározásához.

Serbócot a 17. század elején Galíciából érkező ruszin telepesek alapították. Régi fatemplomuk helyett 1882-ben kezdtek újat építeni, amelyet Damjanovics Ágoston (1856–1937) parókus idejében (1881 és 1886 között szolgált itt) 1884-ben már fel is szenteltek a Szentlélek leszállása tiszteletére. Két évtized múlva a templom új berendezéssel gyarapodott. Erről egy magyar nyelvű felirat tanúskodik (vagy tanúskodott) az ikonosztáz hátoldalán:

„Ezen szt. oltár, zsertvenik és kép-
/ állvány (Ikonosztázion) az Isten / dicsőségére
állítatott fel / PAPP JÓZSEF helybeli lelkészke-
/ dése XIX-ik évében 1904. Ker. szt. János
/ születése napján.”

Ezen kívül volt még egy latin betűvel írt szláv nyelvű szöveg talán az ikonosztáz vagy az oltár hátoldalán, amely bizonyos adakozókról és 400 koronás adományukról emlékezett meg.

A munkácsi egyházmegye levéltárában szerencsére fennmaradt a berendezés készítésére vonatkozó szerződés is (Kárpátaljai Területi Állami Levéltár,

2. kép

Beregszász; fond 151. opisz 2. no. 976, fol. 112–114), amelyet 1903 júniusában kötöttek meg a faluban az egyházközség képviselői egy ungvári mesterrel. Idézzük a kontraktus munkákra vonatkozó részeit:

„1. Mihályi Béla egyházi festő magára vállalja a serbóczi gör. kath. templom ikonostáсионjának – a főképeket és az alsó párkányzatot kivéve – felállítását, amelynek teljesen stylszerűen a

bemutatott tervrajz szerint kiállítva, aranyozott keretekkel, aranyozott faragványokkal, pléhre festett képekkel kell lenni ellátva – továbbá kötelezi magát egy oszlopos oltárnak – a bemutatott tervrajz szerint – Urházával és képpel való teljes felállítására – végre tartozik egy „Zsertvennyk”-et képpel és szentségtartóval a szóbeli megállapodás szerint elkészíteni.

3. kép

4. kép

5. kép

6. kép

7. kép

2. Mindezen munkálatokért a serbóczi gör. kath. hitközség kötelezi magát 2200, azaz Kettőezerkettőszáz korona munkadíj fizetésére és a munkálatoknál szükségelt fuvardíjainak kifizetésére, avagy a fuvarok előállítására.”

A 3. pontban a mester azt is vállalta, hogy mindezen munkákat 1904. június 1-jén át is fogja adni. A 4. pontban pedig a fizetési határidőket tisztázták: az első részletet, azaz 400 koronát 1903. december 1-re várta, a második, ugyanekkora összegű

részletet április 1-re ütemezték, a maradék 1200 korona kifizetése pedig egy év múlva, vagyis 1904. június 1-jén, az egész munka átadásakor lett volna aktuális, de azt is megjegyzik ezzel kapcsolatban: „azonban ha esetlegesen ezen időpontban a hitközség pénztárában erre elegendő pénz nem lenne, a munkálatok elvállalója a kifizetésre halasztást ad egész 1904 év december 1-ig.” Az 5. pontban a festő azt is elismerte, hogy a szerződés aláírásakor 200 korona előleget vett fel.

A gépelt szerződést Mihályi Béla „egyházi festőn” kívül Papp József görögkatolikus lelkész „úgyis mint író”, aztán id. Tigyir Illés egyházgondnok, valamint huszonnolc további tanú írta alá. Közülük csupán hét tudott írni, a többiek a nevük mellé rótt kereszttel jelezték egyetértésüket. A helybeli lelképásztor csak 1903. december 2-án kelt levelében kérte az egyházi főhatóságtól az ikonosztáz építésének jóváhagyását, amelyet „önadóztatás” formájában kívántak finanszírozni.

A már idézett emlékfeliart arra utal, hogy Mihályi Béla tartotta magát a megszabott határidőhöz, hiszen 1904-ben, Keresztelő Szent János születésének ünnepére be is állították az új berendezést. A Gergely naptár szerint június 24-re eső ünnepet az akkor még a Julianus naptárt használó egyházmegyei gyakorlat szerint tizenhárom nappal később, tehát július első napjaiban tartották. Papp József lelképásztor az Ugocsa megyei Batáron

született 1859-ben, a helybeli kántortanító fiaként. 1883-ban szentelték papá, mezőzombori és árdánházi szolgálat után került Serbócra, ahonnan 1905-ben helyezték át Újdávidházára, ahol 1931-es nyugdíjazásáig szolgált. Ekkor Beregszászra költözött, itt hunyt el 1935-ben. Mindössze egy évig örülhetett az új serbóci berendezésnek, ami végül itteni két évtizedes munkásságának „megkoronázása” lett.

A Mihályi Bélával kötött szerződésből kiderül, hogy amikor őt megbízták a munkával, az ikonosztáz alapképsora már megvolt. Ezeket a képeket feltehetően nem ő alkotta, hanem ezek stílusához igazodva készítette el a felsőbb sorokba való festményeket. Úgy vélem, hogy a négy alapkép talán már az új templom szentelésére, vagy nem sokkal azután kerülhetett ide, méghozzá valamelyik, egyházi festmények forgalmazásával is foglalkozó cég kínálatából. Mihályi egyébként egy időben Kisvárdán élt, templomi berendezések készítésével, főleg képek festésével foglalkozott. Falképei közül ma is megvannak még a szerencsi templomunkban készített munkái, véleményem szerint ő dolgozott Perbenyiken is – szintén falképeken –, de tudjuk, hogy ő festette ki 1910-ben a nyírlugosi templomot is (ez ma már nem létezik). Átköltözött Ungvárra, a munkácsi egyházmegye központjába, ahol rendszeresen adott ki „termékkatalógusokat”, valamint hirdette magát az egyházi sajtóban is.

8. kép

9. kép

11. kép

10. kép

nagyfejedelem ereklyéinek méltó őrzési helyeként, amelyeket ő talált fel újra az 1630-es évek végén, miután a templomot sikeresen visszaszerezte az unitusoktól. A falképek, amelyek jelenlegi állapotukban a 18. század második és harmadik évtizedéből származhatnak, ikonográfiai szempontból minden bizonnyal még alapvetően Mogila idejére nyúlnak vissza. A kápolna festményeinek tematikáját alapvetően az *Akathisztosz himnusz* sok ószövetségi utalást is tartalmazó szövege inspirálta, talán ez a kompozíció, vagy valamelyik más változata ihlette a könyvillusztrátorokat.

Feltehetően ez az ukrán fametszet volt hatással Zaharija Orfelin magyarországi szerb mesterre is, amikor a bogyáni monostor Istenszülő-ikonjáról 1758-ban készített metszetet (6. kép). Ezen egy díszes, katolikus oltáréptményre emlékeztető keretben ábrázolja a monostor híres Szűz Mária-ikonját, melynek két oldalán három-három, egymás alá szalagokkal függesztett, ovális keretbe helyezett Mária-szimbólum látható. Bal oldalon, fölülről lefelé haladva, elsőként az égő csipkebokor (?), majd egy torony, végül a királyi szék kap helyet. A jobb oldalon fölül a létra képével indul a sorozat, amelyet a hétágú gyertyatartó és a frigszekrény képe követ. A szerb művészettörténeti kutatás úgy tartja, hogy a bogyáni monostor Mária-trónját, vagyis az ikontartó építményt

Most lássuk, milyen grafikai előképeket használhatott az ismeretlen alkotó a két serbóci alapkép festésekor. Az Istenszülő-ikon esetében egyértelműen az a fametszet határozható meg előképként, amely 1674-ben Lazar Baranovics ortodox teológus műve illusztrációjaként jelent meg a kijevi Barlangmonostor nyomdájában (4. kép). Föltűnik aztán más kiadványokban is, például az 1753-ban ugyanott kiadott akathisztoszokat tartalmazó könyvben, ami arra utal, hogy közel egy évszázadig nem vesztett aktualitásából. A metszet középtengelyében az Istenszülő felhőn és hangsúlyos félholdon áll, baljában a Fiát,

jobbában a jogarat tartja, enyhén Jézus felé döntött fején zárt koronát visel. Jézus jobbával áld, baljában a világmindenséget szimbolizáló gömböt tartja. A központi figurák körül U alakban tizennégy ószövetségi szimbólumot helyeztek el a felhők között.

A fametszet egyik ihlető forrása a kijevi Szent Szófia-székesegyház északi oldalához csatlakozó ún. Mogila-kápolna freskói között feltűnő Istenszülő-ábrázolás lehetett (5. kép). A kápolnát Mogila Péter kijevi ortodox metropolita (1633–1647) alapította Szent Vlagyimir

12. kép

13. kép

14. kép

– amelyben a csodatévő ikont elhelyezték – is ez a metszet inspirálta (7. kép, Golub Xénia felvétele). A szépen faragott trónuson azonban már nem hat, hanem tizenkét szimbólum van, az oszlopok mögött is elhelyeztek hármat-hármat. A trón pontos készítési idejét nem ismerik, de 1780 előtt már a templomban volt, Thomas Fürthler faragta.

Újabbán vált ismertté azonban egy másik metszet, amelyet 1770 körül készített egy ismeretlen alkotó. A rézmetszet egy példánya a temesvári múzeum gyűjteményében őrzött ikonfestő kézikönyvbe ragasztva maradt fenn. Ennek a metszetnek a középpontjában a karlócai szerb ortodox székesegyházban 1748 óta tisztelt vincsai-bezdini Istenszülő-ikon ábrázolása látható, amely egyébként a Moszkvában őrzött híres vlagyimiri Istenszülő-ikon másolata. Az ikont itt tizennégy szimbólum övezi (8. kép). Úgy tűnik, hogy ez a metszet szolgált előképül a bogyáni Máriatrón szimbólumainak festője számára is, bár kettőt – a kutat és a palotát – elhagyott. A megfestett tizenkét szimbólum esetében formai szempontból szorosan ragaszkodott az előképhez (balról jobbra, fölülről lefelé haladva): 1. létra, 2. gyapjú, 3. Nap és csillag, 4. manna edénye, 5. trón, 6. Áron kivirágzott vesszeje, két kötőábla, 7. tömjénező, 8. zárt ajtó, 9. gyertyatartó, 10. emberi kéz érintése nélkül elvált szikla, 11. tükör, 12. eléghetetlen bokor. Az is kijelenthető, hogy a rézmetszet készítője elég pontosan követte a kijevei fametszet részleteit.

Feltehetően ezek a hazai szerb példák, és minden bizonnyal maga a kijevei metszet is hatott Stefan Teneckire, az aradi ortodox püspök udvari festőjére, amikor Erdélyben, a balázsfalvi görögkatolikus székesegyház ikonosztázának királyi ajtaján lévő tíz kis medalionba ószövetségi szimbólumokat helyezett el az 1760-as évek elején (9–10. képek).

Mit akarnak kifejezni ezek a szimbólumok? Az ószövetségi előképekkel a teológia eredendően a Fiú születésének a természet rendjét meghaladó módját, Mária esetében a szülés ellenére is megmaradt tisztaságát, örök szüzességét kívánta szentírási alapú költői képekkel körülírni. Ezek beépültek liturgikus szövegeinkbe is. Aki rendszeresen jár szertartásainkra, tudja, hogy az Istenszülő tisztasága kapcsán gyakran előkerül a bokor, a hegy, a szikla, a frigláda egy-egy metafora központi elemeként. A 11. századtól jelentek meg azok az Istenszülő-ikonok is, amelyeken próféták veszik körbe a Szent Szület és a megtetsült Istenigét, kezükben nemcsak tekerceseket, hanem szimbólumokat is tartanak. Ez az ikontípus különösen a 16. századtól lett népszerű (modern példája a nyíregyházi székesegyház ikonosztázának alapképe). Az itt bemutatott metszeten és a balázsfalvi kapun található szimbólumok mindegyike összhangban is van a bizánci teológiai tradícióval, kivéve egyet, a tükröt, amelyet liturgikus szövegeink nem említenek. A tükrőszimbólum alkalmazása nyugaton volt inkább elterjedt: a loretoi litánia egyik invokációjaként („Igazságnak tükre”) közismertnek mondható. A tükrőszimbólum hangsúlyos szerepeltetésének oka, hogy a Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról szóló, allegóriákban bővelkedő katolikus teológiai nyelvben is fontossá vált. Az Immaculata-ábrázolások egyik, a 15. század végétől elterjedt ikonográfiai típusán az álló Szent Szület rendszerint tizenöt ószövetségi szimbólum övezi, közöttük a tükör

is szerepel, „Speculum sine macula” (Sap 7, 26) azaz: „szeplőtelen tükör” felirattal kísérve.

A bizánci liturgikus szövegek nem szólítják meg Máriát ezzel a Bölcsesség könyvéből kölcsönzött metaforával. A bizánci teológiai hagyomány ugyanis a Szent Szűznek az eredeti büntől már a fogantatása pillanatában meglévő abszolút mentességét hirdető nyugati tanítást nem fogadta el. Akkor hogyan kerül mégis ezekre a 17–18. századi ábrázolásokra? Úgy, hogy a 17. századi Kijevben az ortodox teológusok is szimpatizáltak az Immaculata-tannal, ami abban is megmutatkozott, hogy a teológiai tétel nyugatról ismert ábrázolási hagyományait is átvették, integrálták a korabeli ikonográfiába. Ennek hatása a 18. században a szerb teológiában és művészetben is jól kimutatható. Az ortodoxok majd csak a 19. században fogalmazzák meg határozottabb ellenvéleményt ezzel szemben.

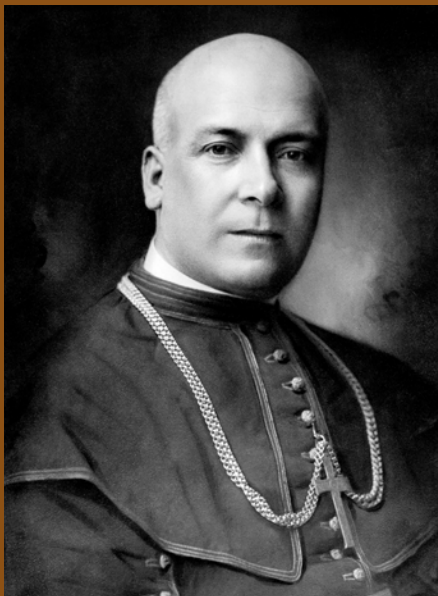
A kijevei metszet hatása a 19. században is megfigyelhető még: a szófiai nemzeti múzeum gyűjteményében is fennmaradt egy kis méretű ikon (25x18 cm), amely szorosan ezt a metszetet vette kiindulási alapul. A 19. század elejére datálják, és a tryavnai „iskola” műhelyeiből eredeztetik (11. kép).

A kijevei eredetű fametszet Istenszülő-ábrázolásának egyszerűsített, az ószövetségi szimbólumokat elhagyó változata megtalálható egy 1740-ben, Lembergben kiadott imakönyvben (Poluustav) is, amely a makói görögkatolikus parókiáról került a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola könyvtárába. A fametszet (12. kép) a paraklisz szövegéhez kapcsolódik a könyvben. Ugyanebben a kötetben feltűnik a serbóci Krisztus-alapkép grafikai előzménye, a Tanító Krisztus álló alakja is, amely itt a legédesebb Jézushoz szóló Akathisztosz szövegét előzi meg (13. kép).

Ez a Krisztus-metszet nem ebben az imakönyvben jelent meg először. A 17. század végén már különböző liturgikus könyvek illusztrációjaként is feltűnik. A hazai anyagban előfordul például a Boldogkőváraljáról származó, lebergi kiadású szerkönyvben (jelenleg a Miskolci Egyházmegye püspöki székháza könyvtárában), a nagy vízszentelés kezdeténél fejezetnyitó képként (14. kép). A fametszeten látható Krisztus-ábrázolás nem annyira sokrétű és gazdag ikonográfiai utalásokban, mint az Istenszülőé. Feltehetően formai megfontolások alapján választották amaz párdarabjának, amikor alapképként, nagy formátumban és színben megfestették a 19. század végén.

Barokk metszetek használata a 19. század végén nem tekinthető általános gyakorlatnak. Akkor mégis miért folyamodtak ehhez a megoldáshoz az ukrán területeken alkotó festők? Ez a jelenség több okkal magyarázható: egyrészt azzal, hogy felhasználásuk révén a festőknek nem kellett sok energiát fordítaniuk új kompozíciók megalkotására; másrészt a keleti keresztény közösségeket jellemző hagyománytisztelettel, amely az ekkor már százévesnél régebbi kompozíciókat kanonikusnak tekintette. A 17. és a 18. században nyomtatott liturgikus könyvek még ekkoriban is használatban voltak, tehát őseink, s még mindig jól értelmezhető, az imádságot segítő képeknek tűntek.

Emlékmorzsák Szántay Szémán Istvánról, szeretett nagyapámról, és hatásáról az életemre

Szántay Szémán István (Abaújszántó, 1880. július 5. – Miskolc, 1960. december 22.), görögkatolikus pap, liturgia-tudós, író, műfordító, lapszerkesztő, pápai prelátus, benedikált archipresbyter. Pappá szentelték Eperjesen 1903. szeptember 20-án. 1916-tól az eperjesi egyházmegye másodtanfelügyelője, főtanfelügyelője. Az 1924-ben alapított Miskolci Apostoli Exarchátus (akkori nevén Kormányzóság) első helynöke, a Szent Sír Rend lovagja.

SZEMÉLYES ÉLMÉNYEIM

Első élményem az lehetett, mikor születésem után otthonunkban megkeresztelt és megbérmált. Miskolcon laktunk a Geró utca 16. szám alatt szüleimmel és testvéreimmel együtt az emeleten. A földszinten nagyszüleink éltek. Csak pár éves lehettem, mikor a szobatisztaság elérése volt nálam a kitűzött cél, mégis „baleset” következett be. Anyukám hangosan megszidott, hogy játék közben bepisiltem. Ezt meghallván nagyapa, fájós lába ellenére felsietett az emeletre és megvédett engem. Édesanyámtól tudom ezt a történetet.

Nagyapát már idős korában ismerhettem meg, hetvenéves volt, amikor világra jöttem. Vékony, magas, egyenes tartású férfinak láttam. Kevés haja volt, bottal járt, komolyan nézett, de ránk mindig mosolygott. Titokban megkínált mentolos cukorkával, aminek nagyon örültünk. Közös játékunk közül a pörgettyűs játék van előttem, amivel apró kuglibábokat kellett feldönteni. Megengedte, hogy kicsiny kertünkben testvéremmel „ásatásokat” végezzünk, s a megtalált kincseket (a néhai kutya elásott csontjait) a vitrinben kiállítsuk, mint egy múzeumban. Egyszer még csicseriborsót is ültethettem a zsebkendőnyi kertben, amely ki is kelt.

Húsvéthétfőn jöttek a locsolók, sok ismeretlen arc, nem lelkesedtem értük. De nagyapa szeretettel és türelemmel dotálta őket. Igyekezett egészséges életet élni, sokat sétált. Ilyenkor látta, ahogy biciklizünk a család súlyos férfi biciklijével, amihez túl kicsik voltunk. Váz alatt próbáltunk pedálozni. SHB volt a márkája, úgy hívtuk: „siess, ha bírsz!” Amikor váz fölött próbálkoztunk, segített a fel- és leszállásnál. Séta közben mindenkinek előre köszönt. Szerény ember volt, kedves, sokan ismerték és tisztelték. Szerette az almát. Előttem van, ahogy hámozza, majd a héjából teát készített.

Emlékszem a nagyszülők földszinti szobájára, időnként ott játszottunk, látom őt, ahogy a légycsapóval járkal az ablak előtt. Az irodába nemigen volt bejárásunk, de emlékeimben él egy ferde lapú magas íróállvány, íróasztal és régi írógép. Volt ott egy pamlag, s mellette egy karosszék. A falon az ingaóra ketyegése a fülemben van, s nagyapa hangja, ahogy morzsolgatja a rózsafüzért. A falon Papp Antal érsek úr fotója, és egy festmény Kizák Jánosról, a dédnagyapánkról, aki szintén a papi hivatást választotta. A proszforát nagymama sütötte. A kápolna félhomályára is emlékszem, és a Szent Liturgiákra, amelyeken nagyapa társaságában részt vehettem. Nagy hatással volt rám mély hite, s a napi rózsafüzér imáiban előjönnek az emlékek. Vatamány Berci bácsi volt a család gyóntató papja, rendszeresen látogatott minket és felkészített az elsőáldozásra is.

A nagy ünnepekkor unokatestvéreink társaságában együtt lehettünk. Karácsony volt. Az emeleten az anyakák készítették a fát, s mi gyerekek az ovális asztal körül nyugtalanul vártuk a csengő hangját nagyapa társaságában. Olykor még anyagalt is láttunk elszuhanni a sötét ablak előtt. Mikor meghallottuk a csengést, eszeveszett iramban rohantunk fel a lépcsőn, hogy megpillantsuk a karácsonyfát. A fa óriási volt, mi meg türelmetlenül vártuk, amíg nagyapa lassan bandukolt fel a lépcsőn, majd hálásan énekeltük a „Mennyből az angyal”-t. A közös ima után a szenteste vacsorája savanyú gombaleves volt szárított gombából, savanyú káposzta levéllel megbolondítva, majd bobájka következett mákkal, végül a káposztás lángos.

Nagy hatással volt rám nagyszüleim szerelme, mély szeretete egymás iránt. Nagyapa Mindennapi kenyér című saját írású imakönyvét szeretettel őrzöm, benne tartom azt a két levelezőlapot, amelyeket közvetlenül házasságkötésük előtt írtak egymásnak.

Nagyapa levelező lapjából csak egy kis töredék maradt, ezeket írta nagymamának Budapestről: „Csinos és kedves szobácskám van. Az ellátás kitűnő. Csakhogy kétszer Budára menni még villanyoson is sok.”

Nagymama sorai: Üdvözet Eperjesről. „De késik az a csütörtök!” Eperjes, 1903. III.8-án

Majd egy másik üzenet nagymamától: „Sok szerencsét a vizsgához! – kíván K. A.” (Kizák Anna) Eperjes, 1903. III. 9.

Öröm az a levelet is, melyet nagyapa írt nagymamának a 34. házassági évfordulójára. Ez egy gyönyörű köszönő vers.

„Drága Anyukám! Házasságunk 34. évfordulójára: júl.14. (1903–1937)

Virág helyett egy gyöngye versikével köszöntlek és kérem a jó Istent, hogy tetézze meg kegyelmét néhány esztendővel.

Harmincnégy éve ma
Hogy egymásé lettünk,
S Isten áldó keze
Kitárult felettünk!

Nehéz úton jártunk,
Szívünk szegényebb lett,
De tűzzel ég benne:
Hűség és szeretet!

Itt zsongnak lelkemben
Édes-bús emlékek
S még csak virágot sem
Tudok adni Néked!

Szívetem küldöm hát:
Ezt a bús világot, –
Nézd! Még nyílnak benne
A régi virágok!

Buján nyílik rózsza:
Tavasznak virága,
Amely boldogságunk
Minden titkát zárja...

Van ott krizantém is:
Sírjaink virága: –
Legyen kedveseink
Emléke is áldva!

De nézd! Van még benne
Büszke fenyőszál is
S örök zöld ágain
Reményünk virágzik:

Az ég ősziünkre még
Arany-sugárt szórhat
S gyermekeink között
Álmodjuk a multat!

Harmincnégy éve ma,
Hogy egymásé lettünk!
Istené a hála:
Örködött felettünk!

Nehéz úton jártunk,
Lelkünk gazdagabb lett
Tűzében tisztább ma:
Hűség és szeretet!

Erdők sóhajával
Küldöm ezt a lelket:
S hiszem: megtalálja
Párját – a Tiedet!

Igaz szeretettel:
Pista”

Hat-nyolc éves lehettem, mikor emlékkönyvet kaptam. Barátaim, szeretteim örömmel írtak vagy rajzoltak bele. De számomra ma is nagyapa sorai voltak a legfontosabbak. Mint a billog, beleégték a szívembe: „Ne felejtse el, hogy amikor már nem leszek közöttetek, én akkor is imádkozni fogok érted!” Mindig érzem az ő szeretetét. Szülőként, nagyszülőként én is erre törekszem, s igyekszem megosztani ezt a fontos üzenetet.

A nagycsalád mindig együtt ünnepelte a nagy egyházi ünnepeinket. Ilyenkor

örömmel voltam együtt unokatestvéremmel. A közös karácsonyok, mint már említettem, örömteli élménnyel gazdagítottak minket. A legutolsó karácsonyunk nagyon szomorú volt. Csak tíz éves voltam, mikor meghalt nagyapánk. Pontosan december 22-én. Szívkoszorúér-trombóza volt, akkor még nem tudtak rajta segíteni. Szüleim mesélték, hogy mikor az Oltáriszentséget magához vette, már nagyon rossz állapotban volt, többek között hányingerrel küszködött. Mégis sikerült legyőznie. Mi, gyerekek először fel sem fogtuk, hogy meghalt.

Majd az emeletről láttuk, ahogy elvitték élettelen testét. Azzal lettünk megbízva a bátyámmal, hogy az utcában vigyük hírét a halálának. Ez nagyon nehéz volt nekünk és érzelmileg megterhelő. Nagymamát próbáltuk kicsit felvidítani, igyekeztünk mellette lenni, de csak a mély szomorúságára emlékszem. Hat hét múlva agyvérzés következtében követte nagyapát. A temetéseken nem lehetünk ott, ezt felnőtt fejjel sajnálom. Édesapám írta le azt a verset, amit nagyapa halála előtt írt. Szeretettel őrzöm:

A tükör

Valamikor régen
Mézeskalács szívem
Csillogó tükrében
Tavasz mosolygott rám
Mikor belé néztem...

S elszálltak fölöttem
Pilleszárnyú évek...
Megtört szempár riaszt,
Ha most bele nézek,
Megcsaltak az évek.

Egyszer majd szív-tükröm
Csörrenve hull földre
S minden balga álmat
Eltemet örökre
Sötét szeme gödre...

De ott a síron túl,
Új tükrök, új fények:
Az örök remények
Mosolyognak rám
Ha majd bele nézek.

Nagyapapa

NAGYAPA HATÁSA AZ ÉLETEMRE

Az ő emberszeretetéről és az iránta érzett tiszteletéről két emlék kering a családban. Idősebb unokatestvéremtől, Leventétől tudom, hogy kicsi korában nem volt szabad lemennie a pincébe, és ezt nem értette. Nagyobb korában derült ki, hogy nagyapák két zsidó családot rejtegettek. Gyuri öcsémék, akik Sajószögeden élnek, említették, hogy a környék településein járva, mikor megtudták róla, hogy Szántay Szémán unoka, volt, aki kezet csókolt neki az idősek közül nagyapa tiszteletére. Sajnos azóta az öcsém elhunyt.

Tizenegy éves koromban költöztünk Budapestre. Hatvanas évek eleje. Apukám egy évig ingázott Miskolc és Budapest között. Édesapám dr. Szántay István az Actio Catholica főtitkára lett, majd a Magyar Kurír igazgatója. Őt ennek következtében megfigyelték. Beköltözésünktől kezdve a tőlünk nem messze található Örökimádás templomot látogattuk rendszeresen, így római katolikus szentmisékre jártunk, én akkor nem is érttem, hogy miért. Nehéz

idők voltak. Fokozatosan hozzászoktam a római katolikus szertartáshoz. Egyszer az általános iskola igazgatója lekérte magához. Azt mondta, hogy úgy tudja, hogy én felelések előtt, és a templom előtt keresztet szoktam vetni. Nem érttem, hogy mi ebben a probléma. Figyeltek engem is, a kisgyermeket.

Mikor megismertem Istvánt, a leendő férjemet, hajnali misékre jártunk a Ferenciek tereére még munka előtt. Ebben a templomban adott össze minket Kozma Imre atya római katolikus szertartás szerint. Ilyen szellemenben neveltük hat gyermekünket is, akik lelkes ministránsok is voltak Kőbányán a Szent László-templomban. Balogh Attila atya megkért minket, hogy vegyünk részt a jegyesoktatásban. Tudta, milyen mély szeretetkapcsolat van közöttünk, és több évtizedes a Házás Hétvége lelkeségben való munkálkodásunk. A házasságok jobbítására törekedtünk személyes tanúságtételekkel, atyákkal és házaspárokkal szolgáló csoportokat alkotva. Sikerült Kelet-Magyarországra is eljuttatni a Hétvégét. Rendszeresen jártunk nemcsak hétvégéket tartani, hanem „ápolni” is a házasság kapcsolatokat. Nyíregyházán, Máriapócsra és a környéken gyakran megfordultunk. Több görögkatolikus családdal is megismerkedtünk. Én szerettem volna ikonokat festeni, ezért szükségem volt segítségre. Így ismerhettem meg dr. Ivancsó Istvánt, aki az ikonfestés teológiájáról adott komoly írásos anyagot, majd dr. Janka Ferenc atya is adott technikai tanácsokat a festéshez, s láthattam az általa festett ikonok közül néhányat. Nagyapa keze lehetett abban is, hogy ikonkiállításaim lettek. Nyíregyházán, a Jóságosban volt az első ilyen kiállításom Szabados Viktor atya segítségével a görögkatolikus templomban. A legutóbbi Budapesten, Kőbányán volt, melyet dr. Jaczkó Sándor atya nyitott meg és kérésre meg is szentelte

az ikonokat. Majdnem negyven ikont festettem. Ezek zöme a lakásban kerülvesz engem. Az egyik legkedvesebb ikonom a Krisztus nem kézzel festett képmása. Megilletődöttséggel tekintek rá és nem tudok nem nagyapára gondolni. Módomban állt ikonkiállítás is megnyitni, ami nagyon megtisztelő volt.

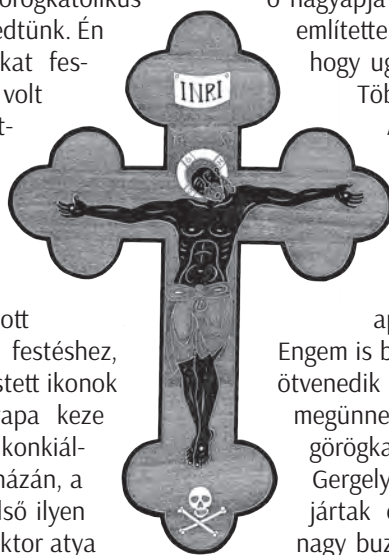
Még nem említettem, hogy azóta sok grafikát készítettem, melyek gondolkodásra készítettek. A „szó szerint” sorozatom játékos, humorral átszótt. De a szakrális műveimben megjelennek a görögkatolikus jegek is. Megrajzoltam a

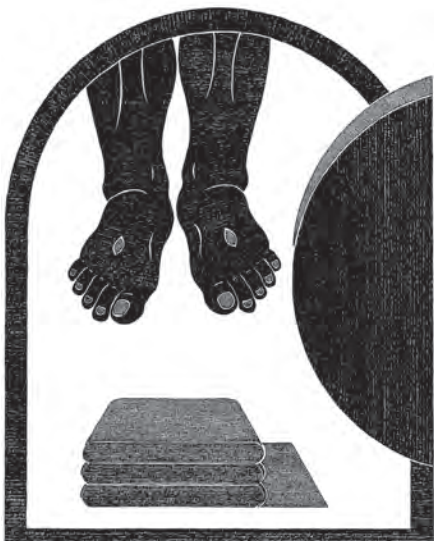
rózsafüzér titkait és bibliai történeteket is. Ábrázolásaim szimbolikusak, gyakran kezek, lábak mondják el a gondolataimat. Vékony tustollal rajzolok, nagy türelemmel.

Egy alkalommal a „Templomok éjszakája” program keretén belül arra kért a plébánosunk, hogy beszéljek az ikonokról az általam festett képek segítségével a templomban úgy, hogy a gyerekeket is érdekelje. Készítettem nekik ikonkirakóst, és az ikonosztáz rendjével is megismerkedhettek. Akkor még élt drága férjem, aki mindenben segített. Előadásom végén megszólított egy hölgy, és közölte, hogy az ő nagyapja is görög pap volt. Mikor említette a nevét, rádöbrentünk, hogy ugyanazok a nagyszüleink.

Több évtized telt el, amíg Ágival nem találkoztunk, így átöleltük egymást. Ismét felvettük a kapcsolatot. Nagyon megérintett, hogy ő tudatosan kutatja nagyapánk életét, munkásságát.

Engem is belekísített. Meghívott az ötvenedik házassági évfordulójuk megünneplésére a Molnár utcai görögkatolikus Teológus Szent Gergely-kápolnába. Ők régóta jártak oda római katolikusként nagy buzgalommal. Én, mint elrómai-sodott görögkatolikus kerültem oda. Dr. Baán István atya és a közösség szeretettel fogadott. Ismerték nagyapa munkásságát. Engem mélyen megindított

a Szent Liturgia szépsége, gazdagsága. Visszajöttem a gyermekkori emlékek, még emlékeztem fontos mondatokra, dallamokra. Azóta igyekszem rendszeresen részt venni a szertartásokon és mindig boldog örömmel, repeső szívvel teszem ezt. Igyekszem minél jobban megismerni a bizánci liturgiát. Könyveket olvasok, előadásokat hallgatok ebben a témakörben. Dr. Baán István atya és dr. Terdik Szilveszter művészettörténész könyvei egyre közelebb hoznak a gyökereimhez. Dr. Papp Miklós atya előadásait is gyűjtöm, gazdagodom általuk. Csodálatos a máriapócsi parakliszot hallgatni. Szántay György öcsém halála kapcsán megismerhettem a panachidát (szertartás a halottak lelki üdvéért) is.

Annyira gazdag a liturgia, minden mondata és dallama fontos. Kormos Illés atya leányainak éneke magával ragad. Gyakran napközben is dúdolgatom ezeket a szent és archaikus dallamokat. A szertartások teljesen átítatnak, vonzanak, pedig nagyon messze vagyok attól, hogy mindent értsek. A Háromságos Istennel való találkozások boldog örömmel töltik el a szívemet. Tudom, hogy hosszúak a liturgiák a római katolikushoz képest. Sokat kell állni, hajlongani a keresztségénél. A Gondviselés ajándéka, hogy idős, sok betegségen átesett asszonyként végig tudom csinálni, erőt kapok hozzá. Ez nekem épp így jó, igazi lelki ajándék.

Megélhettem egy diakónusszentelést is, amit Kocsis Fülöp érsek atya tartott. Felmelő érzés volt és azóta is látom Tóth-Kormos Zoltán diakónuson a Szentlélek működését.

Úgy érzem magam a görögkatolikus liturgiák kapcsán, mint a kisiskolás, mikor lelkesen tanulja a betűvetést. Tele vagyok kíváncsisággal és lelkes örömmel.

Hazaérkeztem! Hálás vagyok Udvarhelyi Áginak, az unokatestvéremnek, hogy visszavezetett a gyökereimhez. Hiszek benne, hogy nagypapa imái is vezettek és ő nagyon örül ennek.

Köszönöm a jó Istennek,
hogy hazatérhettem!

„Áldott legyen az Úr neve
mostantól mindörökké!”

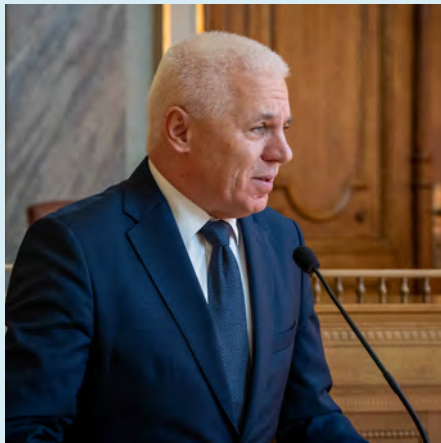

HALLGASS MEG ENGEM URAM!

A H. Szántay Marianna grafikusművész munkáiból rendezett, *Istenközelben* című kiállítást 2025. június 27-e és augusztus 28-a között lehet megtekinteni az EWTN Galériában (1086 Budapest, Szeszgyár utca 3.), hétköznapokon 9 és 17 óra között.

Görögkatolikus elismerések a városházán

A NYÍREGYHÁZI TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁRBA KERÜLT A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA TEVÉKENYSÉGE MINT GÖRÖGKATOLIKUS SZELLEMI ÖRÖKSÉG.

A Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság a meglévő 68 mellé 9 nemzeti értéket vett fel a Nyíregyházi Települési Értéktárba, többek között három egyházunkhoz és intézményünkhöz kötődött is: a dr. Janka György atya parókiájához tartozó borbányai kereszt, a főiskolánkon évtizedek óta beszédművelést oktató és Szent Atanáz-díjjal kitüntetett Pregitzer Fruzsina színművésznő munkássága mellett elismerést kapott a **Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola tevékenysége mint görögkatolikus szellemi örökség.**

Az elismerést igazoló oklevelet a főiskola rektori tanácsa nevében Horváth Tamás atya vette át dr. Kovács Ferenc polgármestertől a városháza Krúdy Gyula termében rendezett ünnepségen 2025. május 16-án.

Az eseményen az alábbi feltejtésben olvasható méltatás hangzott el:

A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Magyarország legfiatalabb és egyetlen görögkatolikus felsőfokú oktatási intézménye, Nyíregyháza legelső főiskolája. A Hajdúdorogi Egyházmegye Papnevelő Intézetét és a Görög Katolikus Hittudományi Főiskolát dr. Dudás Miklós püspök alapította 1950-ben. Korábban a kispapok Budapesten sajátíthatták el a latin szellemű és nyugati teológiai gondolkodásmódon nyugvó tudományt, vagy 1939-1944 között Ungváron képezték az egyházmegye papjait. A nyíregyházi képzés és a szeminárium eleinte szerény körülmények között a püspökség épületében folyt. A püspök lakosztályából engedett át helyiségeket a szemináriumnak. Új, Balázs Mihály Ybl- és Kossuth-díjas építész által tervezett épületét 2003-ban

adták át, mely Nyíregyháza meghatározó kortárs építészeti alkotása. Az intézmény eleinte a görögkatolikus papképzést szolgálta, de a rendszerváltást követően világiak teológiai képzése is elkezdődött. 1995. május 26-tól már egyetemi szintű képzés is folyik a főiskolán, mivel a Pápai Keleti Intézet affiliált, majd 2006. április 6-án aggregált intézménye lett. Azok a hallgatók, akik eleget tesznek a tanulmányi kötelezettségeiknek, különböző fokozatú diplomát kapnak Rómából. A főiskola alapítása óta a görögkatolikusok legfontosabb szellemi központja, felsőoktatási intézménye, kutatóhelye. Hatása túlmutat az ország határain, hiszen 1989-től fogad határon túli magyar anyanyelvű hallgatókat is. Valaha fennhatósága alatt kezdődött el a magyarországi hittudományi főiskolák egységesített jegyzeteinek kiadása. Mára olyan szellemi műhelyé vált, ahol az oktatáson kívül kutatás is folyik, szerveznek konferenciákat, jelentetnek meg tudományos kiadványokat és magazinokat. Az utóbbi időkben kulturális programjai révén a város kulturális életének is fontos tényezőjévé vált.

Az ünnepségen ajándékot vehetett át a felterjesztésben való aktív közreműködéséért dr. Kührner Éva, főiskolánk főkönyvtárosa, és jelen voltak a hallgatói önkormányzat képviselői is.

TÜRMEZEI ERZSÉBET

NYÁR

Uram, áldalak a nyárban.
Aranykalászos határban
száll most hálával teli
trónusod elé az ének,
tűzéért a nap hevének,
mert a szemet érleli.
Esőcseppek záporáért,
hajnalok hűs harmataért,
mindenért az ég alatt
vigassággal áldalak.

Friss vetés, szép zöld ígéret
magot hozott és megérett,
s amint lengeti a szél,
zizegő, szelíd szavával,
hitet tevő himnuszával
nagy jóvoltodról beszél.
Boldog, aki érti, hallja,
s míg aratni indul karja,
miközben rend rendre dül,
Téged dicsér egyedül.

Minden kicsiny búzaszemben
térdre kényszerítesz engem,
csodatevő Istenem.
Kezed odatette áldva
a nyár gazdag asztalára
mindennapi kenyerem.
S asztalán a keresztfának
Fiadat is odaszántad,
hogy benne legyen nekünk
kenyerünk és életünk

A remény zarándokai

Magyar görögkatolikusok római zarándoklata 1900-ban

Százhuszonöt évvel ezelőtt januárban lázas szervezőmunka zajlott a Görög Szertartású Katolikus Magyarok Országos Bizottságának irodáiban. A görögkatolikus érdekképviseleti szervezet önkéntesei Bacsinzsky Vladimir MÁV-igazgató vezetése alatt egy szentévi római zarándoklat megszervezésén dolgoztak. A gondos szervezőmunka eredményeként a mintegy félezernyi magyar görögkatolikus hívő római zarándoklata 1900. március 6. és 9. között rendben lezajlott és minden várakozást felülmúlóan sikeres lett.

A római zarándoklat 125. évfordulóján cikksorozatban szeretném felidézni a magyar görögkatolikus emlékezetben kezdettől fogva számontartott és ünnepelt eseményt, ami fontos üzenetet közvetít napjaink görögkatolikus egyházának is. A cikksorozat első részében azt szeretném bemutatni, hogy eleink miért is tartották fontosnak a szentévi római zarándoklatot.

Az a terv, hogy a magyar görögkatolikusok zarándokoljanak el Rómába, már a Görög Szertartású Katolikus Magyarok Országos Bizottságának 1898 júliusi alakuló ülésén megfogalmazódott. A zarándoklat célja a mai olvasó számára egészen meglepően hangzik: azt akarták a Szentatyának, XIII. Leó pápának és a római kúria döntéshozóinak elmondani, hogy ők – minden ellentétes híreszteléssel ellentétben – bizony léteznek, hűségesek a Római Apostoli Székhez és az a kérésük, hogy a magyar nyelvet a liturgiában használhassák, valós lelkipásztori igényen alapul és nem irányul mások ellen. „...mozgalmunk minden ízében tiszta, őszinte és katolikus” – foglalják össze szándékaikat.

De miért kellett egy ilyen üzenetet megfogalmazni és személyesen Rómába vinni?

Az Országos Bizottság létrehozása egy súlyos válsághelyzetre adott válasz volt. A válság a budapesti Egyetemi templomban 1896 júniusában tartott „magyar” liturgia következményeként alakult ki. Az Egyetemi templomban végzett liturgia a magyar görögkatolikus emlékezet egy másik közismert és számontartott – ugyanakkor némileg félreértett – eseménye. A félreértés két mozzanatban ragadható meg.

A szakirodalomban és ezáltal a köztudatban az rögzült, hogy az Egyetemi templomban végzett liturgia teljesen magyar nyelvű volt. A liturgiát végző Ujhelyi Andor, hajdúdorogi parókus azonban arról számolt be főpásztorának, Firczák Gyula munkácsi püspöknek, hogy ószláv nyelvű liturgikon is volt nála és – ahogyan a hajdúdorogi templomban is szokta – az akkoriban a liturgia „lényegi részének” tekintett anafórát ószláv nyelven végezte. Ez a fontos információ tragikus módon nem jutott el Rómába, ahol egy rendkívül gyors vizsgálat után 1896 augusztusában a magyar nyelv liturgikus alkalmazását szigorúan tiltó rendelkezés született, amit hivatalosan a Szentszék többé nem is vont vissza.

A másik félreértés az esemény megítélésében jelentkezik. A köztudatban az Egyetemi templomban bemutatott „magyar” liturgia egy kiemelkedő és egyértelműen pozitív megítélésű eseményként rögzült. Ugyanakkor már a kortársak között is voltak olyanok, köztük a később meghatározó szerepet játszó Szabó Jenő, az Országos Bizottság felállításának kezdeményezője, akik meggondolatlan és felesleges provokációnak tartották a budapesti „magyar” liturgiát, mégpedig annak egyértelmű politikai felhangjai miatt. Ezt érdemes közelebbről megvizsgálnunk, mivel választ ad egy fontos kérdésre: miért hangsúlyozza az Országos Bizottság létrejöttének és magának a római zarándoklatnak az indoklása azt, hogy a magyar görögkatolikusok mozgalmuk nem irányul mások ellen?

A magyar görögkatolikusok mozgalma szervezett formában 1868-ban indult útjára a Hajdúdorogon tartott nagygyűléssel. Az ott létrehozott Állandó Végrehajtó Bizottság bő negyedszázadon át sikertelenül küzdött a magyar liturgikus nyelv engedélyezéséért és egy magyar görögkatolikus egyházmegye létrehozásáért. A 19. század utolsó évtizedére a mozgalom – részben a kudarcok, részben pedig a küzdelmet elindító vezetők halála miatt – jelentősen veszített lendületéből. Ekkor jelent meg az Állandó Végrehajtó Bizottság környezetében György Endre közgazdász, a Tiszántúli Református Egyházkerület gondnoka, aki országgyűlési képviselő, majd politikai pályafutása csúcspontján 1905-ben rövid ideig földművelésügyi miniszter volt. Kiterjedt politikai kapcsolatrendszerét felajánlotta a hajdúdorogi Állandó Végrehajtó Bizottságnak, melynek tagjai örömmel fogadták a segítséget. Nem is sejtették, milyen veszélyes útra léptek...

A kormánykörökben és általában a politika világában otthonosan mozgó György Endre Bánffy Dezső miniszterelnök figyelmébe ajánlotta a magyar görögkatolikusok ügyét, aki utasította a vallás- és közoktatási minisztert a kérdés alapos vizsgálatára. Ennek híre eljutott a parlamenti ellenzékhez is, s mivel 1896-ban a milleniumi ünnepségek mellett országgyűlési választásokat is tartottak, a magyar görögkatolikusok igényei hamar bekerültek a politikai csatározások témái közé. Miután sikerült felkelteni a politika világának és a közvéleménynek a figyelmét, György Endre azt javasolta az Állandó Végrehajtó Bizottságnak, hogy készítsenek újabb kérvényeket és azokat egy látványos esemény kíséretében adják át a fővárosban a közjogi méltóságoknak. Ez a látványos esemény lett az Egyetemi templomban végzett „magyar” liturgia, melynek előkészítését a sajtóban György Endre vállalta. Az Állandó Végrehajtó Bizottság küldöttsége valóban a nagy érdeklődés mellett elvégzett liturgia után indult a közjogi és egyházi méltóságokhoz azokkal a kérvényekkel, melyeknek a korábbiakhoz képest volt egy fontos újdonsága. A magyar nyelv liturgikus használatának engedélyeztetése és egy magyar

görögkatolikus egyházmegye megalapítása melletti érvek között a kérvények kihangsúlyozták, hogy „a magyar nyelv rohamos terjedésnek fog örvendezni”, amennyiben a görögkatolikus kérések meghallgatásra találnak. Mivel a Bánffy-kormány egyik prioritása a magyarországi nemzetiségek asszimilációjának felgyorsítása volt, ez a nemzetpolitikai utalás a kormány támogatásának elnyerését célozta.

Kétségtelen, hogy ez az elképzelés jól illeszkedett a politika világának gondolkodásmódjába. Ugyanakkor hatalmas károkat okozott, mert attól kezdve a magyar görögkatolikusok ügye a heves indulatokat keltő nemzetiségi kérdés részévé vált.

Az Egyetemi templomban végzett liturgia következményeként a Szentszék szigorúan megtiltotta a magyar nyelv használatát a görögkatolikus liturgiában, sőt még a kiadott magyar liturgikus könyvek megsemmisítését és a mozgalommal szimpatizáló papok megbüntetését is elrendelte. A liturgia után lezajlott követjárás is súlyos következményekkel járt. A szentszéki tiltás hatására érdemi változás nem történt, viszont a magyar görögkatolikus ügy mind Magyarországon, mind pedig külföldön – Rómában is – végérvényesen politikai kérdéssé vált, annak minden negatív következményével együtt.

A súlyos kudarc hatása alatt többekben megfogalmazódott az a gyanú is, mely szerint György Endrét nem a jóindulat és a segítő szándék vezette, hanem kezdeményezésével a görögkatolikusoknak a Szentszék iránti hűségét kívánta próbára tenni. Ezen feltételezés szerint György Endre tisztában volt azzal, hogy a látványos, szinte provokatív „magyar” liturgiára a Szentszék kemény szankciókkal fog válaszolni. Ez majd elkésériti és a Rómával való szakításra ösztönzi a magyar görögkatolikusokat, akik az 1895-ben elfogadott egyházpolitikai törvények értelmében akár egy nemzeti egyházba is tömörülhetnek volna...

A György Endrével kapcsolatban felvetett gyanú igazolására nem állnak rendelkezésre adatok, de megfogalmazása jól jelzi az elkeseredés mértékét. Súlyos válság alakult ki a magyar görögkatolikus mozgalomban, amire válaszként jött létre a Görög Szertartású Katolikus Magyarok Országos Bizottsága és született meg a római zárandoklat gondolata.

A cél világos volt:

A magyar görögkatolikus ügyet ki kell vezetni a politika zsákutcájából és az igények eredeti, lelkipásztori természetét kell kihangsúlyozni. A magyar görögkatolikusok nem azért szeretnék templomaikban a magyar nyelvet használni, hogy azzal politikai célokat, a nemzetiségek asszimilációját szolgálják, hanem azért, mert az értett nyelven történő imádkozás alapvető lelki igény. Ez megadatott a ruszin és a román görögkatolikusoknak, s ennél többet a magyarok sem kértek. Saját egyházmegyét sem azért kértek, hogy azzal bárkinek is hátrányt okozzanak, hanem azért, hogy hitéletük megszervezése olyan rendezett keretek között történjen, ahogyan az a ruszin és a román többségű egyházmegegében évszázadok óta történik.

A politikai haszon előtérbe kerülése kiváltotta a román görögkatolikus püspökök ellenkezését, akik a Szentszéket úgy tájékoztatták, hogy magyar görögkatolikusok nem is léteznek, a magyar nyelv liturgikus használata iránt nincs valós lelkipásztori igény, s az egész magyar görögkatolikus mozgalom csak a budapesti kormány politikai akciója, amivel a nemzetiségek asszimilációját kívánja felgyorsítani. Ezt a hamis információt a magyar görögkatolikusoknak Rómában cáfolniuk kellett és erre egy nagy létszámú zárandoklat a lehető legalkalmasabb eszköz volt.

Azt a gyanút, hogy a magyar görögkatolikusok akár el is szakadhatnak a Római Apostoli Széktől, amennyiben kéréseik nem találnak meghallgatásra, az érintetteknek a leghatározottabban el kell oszlatniuk. „...a görögkatolikus magyarok hűségesen ragaszkodnak az egyház egységének központjához, Rómához, s ez a ragaszkodás élő hiten, tiszta meggyőződésen és odaadó szereteten alapul” – fogalmaz teljesen egyértelműen a római zárandoklatot meghirdető felhívás.

A 125 évvel ezelőtti lázas szervezőmunka önkénteseit az a meggyőződés vezette, hogy a súlyos válságból és a szinte kilátástalan helyzetből van kiút és a korábbi rossz döntéseket korrigálni lehet. A Rómába vezető zárandokút egyúttal a politika zsákutcájából kivezető út is. Ez tette a magyar görögkatolikusok 1900. évi római szentévi zárandoklatát a remény zárandoklatává.

A Görög Szertartású Katolikus Magyarok Országos Bizottsága által még 1898-ban elhatározott római zárandoklatra végül 1900. március 6. és 9. között került sor. A halasztás elsődleges oka az volt, hogy a Szentszék nem engedélyezte a görögkatolikus püspököknek a zárandoklaton való részvételt. Mint oly sokszor a magyar görögkatolikus mozgalom történetében, ezúttal is Vályi János eperjesi püspök bölcs tanácsa mentette meg a helyzetet. Mivel jól ismerte a szentévhez kapcsolódó kezdeményezéseket, azt javasolta az Országos Bizottságnak, hogy a testület lépjen be „A Megváltó Jézus iránti hódolatot előmozdító Nemzetközi Bizottságba”, melyet 1896-ban az Actio Catholica egyik alapítója, Giovanni Acquaderni azzal a céllal hozott létre, hogy a jubileumi szentévben a világ katolikusait különleges hitbuzgalmi kezdeményezésekre buzdítsa. XIII. Leó pápa jóváhagyta a bizottság működését, mely szentszéki támogatás mellett körleveleket

intézték a katolikus egyház püspökeihez. Ezekben arra buzdították őket, hogy ösztönözzék a híveket és a laikus szervezeteket arra, hogy a szentévre készülve és különösen a szentévben szervezzenek lelkigyakorlatokat, missziókat, nagygyűléseket, adománygyűjtéseket a Szentatya javára (péterfillérek) és zarándoklatokat Rómába és más katolikus zarándokhelyekre, illetve állítsanak Megváltó Krisztus-szobrokat. Az Országos Bizottság benyújtotta jelentkezését, és annak elfogadása után a magyar görögkatolikusok programja a Nemzetközi Bizottság hivatalos programjának része lett, ami viszont már lehetővé tette azt, hogy azon a főpásztorok is részt vegyenek.

A kedvező fordulat után Bacsinszky Vladimir, a magyar királyi államvasutak igazgatója és az Országos Bizottság tagja Rómába utazott és tisztázta a zarándoklat minden technikai részletét Ottavio Cagiano de Azevedo pápai prelátussal, az apostoli palota prefektusával. Bacsinszky igazgató a zarándokok számára az 1891-ben alapított Szent Márta Zarándokházban foglalt szállást, ami napjainkban Szent Márta Házként (Domus Sanctae Marthae) többek között Ferenc pápának is otthont adott.

A római zarándoklaton négyszázhatvanegy zarándok – köztük hatvanhét lelkész – vett részt. Vályi János püspök együtt utazott a zarándokokkal, míg Firczak püspök Rómában csatlakozott hozzájuk. A zarándokok viszontagságos körülmények között jutottak el az Örök Városba. A menetrendszerinti budapesti indulás után a Zágráb-Fiume vonalon a szélsőséges időjárás miatt nagy késés következett be, ami felborította terveket. Az egyébként is késve megkezdett Fiume-Ancona tengeri szakaszt is viharos időben tették meg, ami alaposan megviselte a zarándokokat. Az Ancona-Róma útvonalon ugyan kipihenték fáradalmaikat, de március 6-án a tervezett kora reggeli érkezésből kora délutáni lett. A szállás elfoglalása után újabb megpróbáltatás következett: a gondos előkészületek és egyeztetések ellenére bizonytalanná vált az, hogy az idős XIII. Leó pápa fogadni tudja a magyar görögkatolikus zarándokokat. Végül a Rómában tanuló gróf Zichy Gyula, későbbi pécsi püspök és kalocsai érsek, illetve a Monarchia szentszéki követségének segítségével ezt az utolsó nagy akadályt is sikerült elhárítani.

A megnyugtató hír után a zarándokok végigjárták a bazilikákat és elvégezték azokat az imádságokat, melyek a szentévi zarándoklathoz kapcsolódtak. Március 7-én, 8-án és 9-én Vályi János és Firczak Gyula püspökök vezetésével a Szent Péter-bazilika Nazianzi Szent Gergely ereklyéit is őrző kápolnájában végeztek Szent Liturgiát. A magyar nyelv tiltása miatt ezeken a Szent Liturgiákon nem hangzottak el magyar énekek. Amikor azonban a Szent Péter-bazilika Szent Kapuján haladtak át a zarándokok, más zarándokok példáját követve, anyanyelvükön kezdtek el énekelni: „...bevittük óhitű magyar énekeinket Szent Péter templomába” – olvashatjuk a zarándoklat Emlékkönyvében. Mivel előzetes félelmeikre rácafolva ez ellen senki sem

tiltakozott, a másik három bazilika Szent Kapuin áthaladva is magyarul énekeltek.

A zarándokok jámbor magatartása és fegyelmezettsége felkeltette a helyi sajtó érdeklődését is. Mind az Osservatore Romano, mind pedig a Voce della Verità című napilap elismerését fejezte ki. Sőt, a tekintélyes jezsuita folyóirat, a Civiltà Cattolica egyenesen úgy fogalmazott, hogy a „görög-magyarok” épületes leckét adtak a rómaiaknak arról, hogyan kell összeszedetten, áhítattal és pontosan végiglátogatni a zarándokoknak előírt bazilikákat.

A pápai kihallgatásra végül a római tartózkodás utolsó napján került sor. A zarándokok megilletődve gyülekeztek a Belvedere udvaron, s indultak el hosszú sorban az apostoli palota lépcsőin a boldoggá avatások terméhez (Aula delle Beatificazioni). Egy órányi várakozás után kitörő éljenzéssel fogadták XIII. Leó pápát. A Szentatya rövid imádság után fogadta a zarándokok köszöntőjét. Vályi János püspök rövid beszédében kifejezte a magyar görögkatolikusok ragaszkodását a Szentszékhez és a pápához, s kérte a magyar liturgia szentesítését. Átadta a Szentatyának azt az Emlékiratot, melyben a magyar görögkatolikusok kérésüket összefoglalták és annak jogosságát igazolták. Ezt követően az Országos Bizottság tagjai, Szabó Jenő elnök vezetésével egyenként járultak a Szentatyához, aki megáldotta őket. Végül rövid beszéd után a pápa apostoli áldást adott minden zarándokra.

A Szentszéki Államtitkárság előzetesen tájékoztatást kapott a szervezőktől a benyújtandó kérelem tartalmáról, s jelezte, hogy arra azonnali választ a Szentatyától nyilvánvalóan nem kaphatnak. Az Emlékirat szentszéki tanulmányozásával kapcsolatos későbbi államtitkársági iratok kiemelik annak tiszteletteljes hangnemt és visszafogott stílusát. Újra és újra kihangsúlyozzák, milyen jó benyomást tett a szentszéki tisztviselőkre az, hogy a különböző társadalmi rétegek képviselőiből álló csoport valódi közösségként zarándokolt. Jómódúak és szegények együtt utaztak, étkeztek, imádkoztak a zarándoklat alatt.

A római zarándoklat után az Országos Bizottság díszes kiállítású Emlékkönyvet adott ki két térképpel, számos fényképpel, a zarándoklat előzményeinek, lefolyásának történetével, a pápának átnyújtott Emlékirat szövegével, a résztvevők névsorával. Az Emlékirat címlapját Roskovics Ignác festőművész, az Országos Bizottság tagja (a liturgiafordító Roskovics Ignác nagyprépost fia) Magyarok Nagyasszonya című festménye díszítette.

A zarándokok megjelenése és az Emlékirat szövege jelentős mértékben javított azon a kedvezőtlen megítélésen, mely az addig beérkezett információk alapján Rómában a magyar görögkatolikusokkal kapcsolatban kialakult. Mivel az Országos Bizottságnak alapvetően ez volt a célja, és nem számítottak át-törésre a magyar liturgia engedélyeztetésével kapcsolatban, a zarándoklatot teljes sikerként könyvelhették el.

JUHÁSNÉ SZABÓ ERIKA

Apafi2020

– Visszatekintés arra a zarándoklatra, mely körbeimádkozta hazánkat

Ha nyár, akkor itt a zarándoklatok ideje. Előtte és utána is lehet természetesen, de a legtöbb mégis az év ezen szakaszában van. Tíz éve két nagy zarándoklat is elindult Szigetszentmiklósról. Ugyanis a szigetszentmiklósi görögkatolikus egyházközség tagjai, apák és fiaik zarándoklatokat szerveztek, egyszer Máriapócsra, majd pedig több év alatt körbeimádkozták kis hazánkat. Nagy Istvánnal, a zarándoklatok egyik állandó tagjával Juhászné Szabó Erika beszélgetett.

Honnan az elnevezés és mi adta az ötletet a két nagy Apafi-zarándoklathoz?

Nagy István: 2014-ben a Mária Rádió vezetője, dr. Szabó Tamás szervezett zarándoklatot Balatonalmádiból Sümegre, a sümegi búcsúra. Egyházközségünkben néhányan részt vettünk ezen az úton, majd arra gondoltunk, mivel 2015-ben a máriapócsi Kegyekép második könnyezésnek 300. évfordulója lesz, és Szi-

getszentmiklós majdnem 300 km-re található Máriapócsától: zarándokoljunk el kegyhelyünkre. 2015 nyarán 14 nap alatt meg is tettük ezt a majd' 300 km-es utat. Ez volt az „Apafi300” fantáziánévű zarándoklat, mely elnevezés előtagja abból származott, hogy az egyházközségünkben az apák és fiaik indultak el, illetve volt közöttünk egy, akkor még az apaságra vágyó fiatal ember is (aki azóta már apa lett), valamint az út során több édesapa is csatlakozott hozzánk. Ez volt az első Apafi-zarándoklat. Ezután

egy beszélgetés alkalmával felvetődött bennünk, hogy imádkozzuk körbe Magyarországot. Az ember a profán életéhez mindig hozzáköt valamit, és terveztük, ha öt év alatt ezt sikerül megtennünk, akkor 2020-ra, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra vissza is érnének. A Covid miatt sajnos csak 2021-re sikerült, de a NEK is tolódtott egy évvel...

Mennyire kellett megszervezni az utakat? Hogy zajlott a tervezés, szálláskeresés?

N. I.: A szervezést nagyon egyszerűre fogtuk. Kerestünk templomokat, parókiákat, zarándokházakat, Hajdúdorogon például a gimnáziumot, és mindenhol szeretettel fogadtak. Elsősorban olyan helyekre mentünk, ahol valamennyire ismernek minket, görögkatolikusokat. Görbeházán például egy elhagyatott parókián volt a szállásunk. De volt olyan hely is, többek között Péterfiszálláson, ahol egy horgászto mellett vertünk sátrat egy éjszakára.

Mindent közösen és rugalmasan kezeltünk. Másképp nem is működött volna. Három-négy családot összeszervezni csak úgy megy, ha mindenki akarja. Ez nem egy fizetett zarándokút volt, hanem önmagunk által szervezett út. Egy évben három-négy hétvégén zarándokoltunk. Az etapok meg voltak tervezve minden napra, és ott kerestünk szállást, ahová terveztük, hogy a nap végére odaérünk. Az Apafi300-as zarándoklaton nagyon vártak mindenhol bennünket. Volt olyan hely, ahol idősek otthonában aludtunk. Ott nagyon szerettek minket, és sokat főztek ránk. A hosszabb zarándoklaton azonban volt olyan hely is, ahol csak egy kulcsot kaptunk, vagy azt mondták a telefonban: a templomajtó melletti ablakban lesz a parókia kulcsa, majd oda tegyük vissza. Ezen a zarándoklaton többen csatlakoztak hozzánk néhány napra. Egyszer a szállásadónk is zarándokolt velünk egy-két napon át.

Figyeltünk arra, hogy legyen mellettünk egy kísérőautó, amibe beszállhat az, aki nem bírja a gyaloglást. Beosztottuk egymás között, mi, apák, hogy mikor ki vezesse ezt az autót.

Természetesen vittünk magunkkal egy zarándokkeresztet és egy utolsó vacsora-ikont is.

Milyen útvonalon vágatnak neki az Apafi2020-zarándoklatnak? A határközeli nagyobb településeken át vezetett utak?

N. I.: Nem szorosan a határ mellett terveztük az utat, de volt, ahol érintettük azt. Az egyházközség volt a mozgatórugója az egésznek Deák Csaba atya parókussal az élen. Az egyházközségből 3-4 családfő akart és tudott is jönni. Általában hétvégén, szombati napokon mentünk.

Legelőször Szigetszentmiklósról indulva a Rózsák terei görögkatolikus templomhoz értünk.

A második hétvégén Gödöllő volt a cél a Rózsák terétől: az nagyon nehéz nap volt. Úrszínváltozás ünnepén kapcsolódtunk a közösséghez. Emlékszem, Csaba atya megjegyezte, amint levőgő után kapkodtam: „neked is sikerült a hegy tetejére fölérve egészen más színben pompáznod”. Hosszú, de lelkileg felemelő alkalom volt.

Harmadjára Gödöllőről indultunk Palotásra, és végül megérkeztünk Mátraverebély-Szentkútra. Így négy hétvége alatt tettük meg a kegyhelyig az utat.

Következő nagyobb etapunk Szentkúttól Dámóig vezetett, mely szakaszon egyhuzamban meneteltünk 5-6 napot. A dámóci templom búcsújára igyekeztünk. Az időben való odaérkezés pedig azért volt fontos, mert Csaba atya onnan származik. Az első évben eddig jutottunk.

A második évet Dámócról kezdtük és Makóig értünk. Itt szinte csak görögkatolikus területeken jártunk, „otthon voltunk”. Az első zarándokhétvégén Kisvárdáig jutottunk, aztán Kisvárdáról Baktalórántházára, majd onnan Máriapócsra. A kegyhelyről Nyíregyházára, onnan Téglásra, s végül Debrecenbe zarándokoltunk. Debrecenből a határ mentén vezetett az utunk Makóig, ott volt vége a második évnek.

Harmadik év: Makótól Pécs környékéig, negyedik év: eljutottunk Kőszegig.

Az ötödik év nem sikerült túl hosszúvá, mert az már a 2020-as Covid-év volt. Győr előtt Oslig jutottunk. És a hatodik évben visszaértünk Szigetszentmiklósa.

A zarándokkeresztet hazavittétek magatokkal Szigetszentmiklósa?

N. I.: A keresztünket mindig ott hagytuk, ahol abbamaradt egy időre a zarándoklat. Így a következő alkalommal ott vettük fel és azzal indultunk tovább. Ahol az adott évben befejeztük a zarándoklatot, megkértük az egyházközséget, hogy őrizze meg nekünk, mert fogunk jönni érte jövőre. Ezáltal egy kicsit ők is bekapcsolódhattak a zarándoklatunkba.

Egyszer majdnem elkeveredett a keresztünk, mert a faluban a következő évben új pap szolgált, és ő nem tudott küldetésünkről. De há! Istennek, a harangozó még ugyanaz volt, aki megkereste nekünk a keresztet.

Milyen élmények maradtak meg leginkább benned?

N. I.: Sokkal több pozitív élményem van, mint negatív. A fizikai fáradtság során az ember egy idő után átesik a holtpontra. A zarándoklat testet-lelket megmozgató teljesítmény, legtöbbször a szabadban tartózkodunk, s ez feltölt. Olyan élményeink is voltak, melyeket az elején el sem tudtunk képzelni. Például egyszer, amikor beértünk egy faluba, a református testvér és felesége szélesre tárt kapukkal vártak. Megkínáltak kávéval, friss vízzel, és kérték, meséljünk a vállalásunkról.

Nehéz szembesülni azzal, ha a zarándoklatunkat kívülről szemlélők negatív hangokat hallatnak, de ilyen csak egyszer fordult elő a hat év alatt.

A zarándoklat alatt sok jóakarát emberrel találkoztunk. Beérve egy faluba nagy meglepetésben volt részünk, mert egy természetes ember jött felénk. Tibor társunk később elmondta: ekkor azt gon-

dolta, hogy a kezében lévő kereszttel megálásra kényszeríti őt. Azonban erre nem volt szükség, mert már messziről köszönt, hogy Dicsőség Jézus Krisztusnak! Beszélgetésünk során kiderült, személyében a Falumúzeum vezetője jött elénk, aki szeretettel fogadott bennünket, étellel-itallal kínálta fáradt csapatunkat és ő is kérte, hogy mondjuk el zarándoklatunk célját.

Az út során több hullámvölgybe kerültünk lelkileg, de az, hogy a Jóisten kísért minket, nem volt kérdés: éreztük. Végül megérezte az erőt is, ami tovább lendített minket olyan apróságok által, mint például az, amikor megtudtuk, hogy valaki görögkatolikus és ezáltal testvéri közösségbe kerültünk vele. Vagy amikor Kőszegen szálltunk meg és a mellettünk lévő játszótéren a gyerekekkel és a szülőkkel beszélgetésbe elegedtünk: tudtuk, hogy éppen akkor és ott kell lennünk.

A zarándoklat ifjabb tagjai még tizenévesen kezdték az utat veletek. Közben felnöttek... Állandóan részt vettek a zarándoklatokon? Milyen volt a kapcsolatuk akkor és milyen azóta?

N. I.: Szinte ugyanazzal a csapattal zarándokoltunk végig, így valamelyikünk fia is mindig velünk volt. Ezáltal az Apafi-zarándoklat megvalósult. Két fiú jött velünk, 13-14 évesen: Tibor fia, Balázs és az én fiam, Máté. Közelebb kerültünk egymáshoz az évek során, ez biztos. A zarándoktársakkal barátok vagyunk azóta is. Elmélyültek a kapcsolataink a kortársak és a generációk között egyaránt.

Olyan problémák kerültek felszínre, melyeket otthoni közegben észre sem veszünk: nyomasztó gondolatok, melyeket feldolgozni vagy éppen elengedni kell. Megtanultuk, hogyan kell kiállni egymás mellett, és hogyan és kinek fejezzük ki érzéseinket. Konfliktusainkat feloldotta a Szentlélek, hiszen a Jóistenre hagyatkozva zarándokoltunk.

A zarándoklatok közötti otthon töltött hétvégék során maguk a gyerekek is emlegették az utazást, bizonyosan mély nyomot hagyott bennük az Apafi2020.

Te kiért, miért ajánlottad föl a zarándoklatot? Érkeztek-e hozzátok másoktól imaszándékok? Hogyan osztottátok be utatok során a csendes napokat, órákat és az imákat?

N. I.: A zarándoklat felajánlása egyéni volt, én például az otthon maradt három gyermekemért vállaltam az utat. Péter társunk a leendő gyermekéért jött, azóta nekik született is egy kisfiuk.

Voltak csendes napok. Érdekes, ha egész nap nem szól az ember senkihez, csak menetel, a nap végén mégis annyit tud beszélni arról, hogy mi történt az úton.

Kaptunk imaszándékokat a Mária Rádióból és Facebookon keresztül is. Mert bár nem túl nagy körben, de meg volt hirdetve a zarándoklatunk. Minden templomnál megálltunk és imádkoztunk, legyen az bármilyen keresztény felekezetű. Ha elhaladtunk egy úti ikon, egy szent szobra vagy út menti kereszt mellett, megálltunk és imádkoztunk. Bizton állítom, volt kiért és miért felajánlani az imákat.

Ki vezette ezeket az imádságokat, volt-e lelki vezetőtök, s neked, mint az egyház-község világi elnökének, milyen feladat jutott?

N. I.: Csaba atya volt az egyetlen pap közöttünk, ő volt a lelki vezetőnk.

Én nem kerestem a világi elnöki pozíciót, de amikor felkértek, elvállaltam. Arra sem vágytam sosem, hogy a zarándoklatok során (ha Csaba atya nem jön) valamiféle vezető legyek, de bármilyen kérdéssel fordultak hozzám szívesen segítettem.

Nem tudom, ki gyónt már zarándoklat közben, számomra igazán mély élmény volt. Ilyenkor

jobban tudunk befelé figyelni és más a feltöltődés is a penitencia után, mint egy gyóntatófülkében.

Hogy teltek ezek a napok, hétvégék: telefonnal vagy anélkül? Hogyan tudattátok a nagyvilággal, mikor és hol vagytok?

N. I.: Az Apafi300-as, Máriapócsra tartó zarándoklatról viszonylag sok minden megjelent a Facebookon. Nekem nem hiányzott a telefon. A gyerekek is le tudták tenni. Nem is lehet úgy zarándokolni, hogy közben telefont nézünk. Balázs kavicsot gyűjtött, természetesen az apukája hátizsákjába, a fiam, Máté pedig öngyűjtőkat. Nem hiányzott nekik a digitális világ, a számítógép és a telefon.

Létrehoztunk egy Viber-csoportot a zarándokoknak és a családtagoknak. Ott jeleztük legtöbbször, hogy merre járunk. Esténként telefonon beszélgettünk az otthon maradókkal.

Ez a zarándoklat 2021 szeptemberében véget ért. Vannak-e további terveitek, merre indulnátok a jövőben?

N. I.: Csaba atya termetéhez igazodva mer nagyot álmodni: Rómába hívott minket gyalog. Ez valóban kivitelezhető lenne, hiszen nem sokkal hosszabb a táv, mint Magyarországot körbe zarándokolni, de több szervezést igényelne, és talán kevesebb teret engedne a Gondviselés működésének. Így még csak ismerkedünk a gondolattal.

Ami elképzelhető a közeljövőben, az a Csepel-sziget körbe zarándoklása. Ez kisgyerekekkel, családdal is teljesíthető, mert az 50-60 kilométeres kör két-három nap alatt bejárható – akár biciklivel, akár gyalog.

Hosszú távú tervként fogalmazódott meg bennünk Nagy-Magyarország körbe zarándoklása.

Tíz hasznos tanács nyári zarándoklatra indulóknak

1. Készülj fel testben és lélekben is!

A zarándoklat nemcsak fizikai kihívás, hanem lelki utazás is. Már indulás előtt szánj időt arra, hogy elcsendesedj, imádkozz, átgondold, miért indulsz útnak, és milyen imaszándékokat viszel magaddal. Legyen nálad térkép vagy offline navigációs alkalmazás! Tájékozódj előre az útvonal nehézségeiről, a frissítópontokról, szállásokról, a vízvételi lehetőségekről, különösen, ha erdős, hegyes terepen haladsz. Készülj fel testileg is! Tegyéél hosszabb sétákat, és gondold át, mire lesz szükséged az úton! Válassz kényelmes, jól bejáratott cipőt! Lehetőleg vízálló, légáteresztő túracipőt vagy bakancsot. A pamutzoknik helyett technikai zoknit viselj, hogy elkerüld a vízhólyagokat! A lelki és testi felkészülés együtt adja meg az alapot ahhoz, hogy az út minden pillanatát teljes szívvel tudd megélni.

2. Minden gramm számít! Pakolj tudatosan!

A hátizsákod súlya nagyban befolyásolja a komfortérzetet, mely ideálisan a testsúlyod 10–15%-a lehet. A hosszú távú gya-

loglás során minden plusz kiló hamar nehézkessé válik. Gondold át, mire lesz valóban szükséged, mellőzd a felesleges holmikat!

Az időjárás változékonyságára fel kell készülni. Viselj technikai, jól szellőző anyagokat, amelyek gyorsan száradnak! Mindig legyen nálad: könnyű esőkabát, fejfedő a napsütés ellen, naptej vagy napszemüveg, újratölthető kulacs, egy kis könnyű nasi és elsősegélycsomag. A kevesebb teher nemcsak a testedet, hanem a lelkedet is felszabadítja – a felesleges lelki terheket is hagyd otthon, és engeddd, hogy az út során Isten átformáljon.

3. Tartsd szem előtt a pihenés fontosságát!

Ne akarj mindent egyszerre teljesíteni! Tervezd meg a napodat úgy, hogy rendszeresen tarts rövid pihenőket: keresd az árnyékos, csendes helyeket, ahol leülhetsz, imádkozhatsz, elmélkedhetsz. Használd ki a természet adta lehetőségeket – egy fa tövében, patakparton vagy templomkertben a test is, a lélek is megpihen. A pihenés nem elvesztegetett idő, hanem a zarándoklat megszentelt része, amikor új erőre kaphatsz. Ha lehetőség van, kelj korán és pihenj délben! A forráságban

ne erőltess megterhelő szakaszokat. Inkább indulj kora reggel, és tarts hosszabb pihenőt 11 és 15 óra között árnyékban vagy hűvösebb helyen.

4. Hidratálj és táplálkozz okosan!

A folyamatos folyadékpótlás elengedhetetlen, különösen nyáron. Mindig legyen nálad legalább 1,5-2 liter víz, és rendszeresen igyál, még ha nem is érzed magad szomjasnak! Az izzadás miatt a sók is gyorsan kiürülnek. Használhatsz izotóniás italport, vagy fogyassz sós rágcárnivalókat (pl. olívbogyó, sózott diófélék). A gyümölcsök, magvak, energiaszeletek gyorsan visszaadják az energiát. Az étkezéseknél részesítsd előnyben a könnyű, tápláló ételeket!

5. Éld meg a természet csodáit – közelebb Istenhez!

A zarándoklat során a természet nemcsak háttér, hanem lelki tanító is. Lassíts le, csodáld meg a tájat, a növényeket, az állatokat! Hallgasd a madarakat, figyeld a napfelkeltét vagy a naplementét! A teremtett világ szépsége Isten szeretetéről, gondoskodásáról beszél. A természet csendjében könnyebben meghallhatod Isten szavát, és megtapasztalhatod, hogy teremtményként része vagy az ő nagy művének.

Mindehhez jó alkalom, ha rendszeresen szünetet tartasz, amikor a tested jelzi. 1-2 óránként 10-15 perc elegendő lehet. Ne várd meg, amíg túlfáradsz!

6. Keresd a közösségi élményeket – kapcsolódj másokhoz!

A zarándoklat közösségi esemény is, sokszor osztozol az úton másokkal. Legyél nyitott! Kezdeményezz beszélgetéseket, hallgasd meg mások történeteit, oszd meg a saját élményeidet, és közben tiszteld mások csendjét! Vegyél részt közös imádságban, éneklésben, szertartásokban, közös étkezéseken vagy játékokban. Ha valaki bajba kerül, ne habozz segíteni, bátorítsd a fáradtabbakat, örülj együtt a többiekkel! Ezek az élmények életre szóló barátságokat, lelki testvériséget adhatnak.

7. Imádkozz útközben – ajánld fel minden lépésedet!

A zarándoklat kiváló alkalom arra, hogy minden lépésedet imádsággá formáld. Ajánld fel az utat valakiért, akinek szüksége van rá, vagy egy fontos szándékért! Vigyél magaddal imakönyvet vagy zsolozsmát, és rendszeresen szakíts időt a csendes elmélkedésre, hálaadásra! Használj csotkít, rózsafüzért, szentképet, vagy csak egyszerűen beszélj Istennek, ahogy haladsz! A közös ima, ének vagy csendes elmélkedés mind-mind segít elmélyíteni az istenkapcsolatodat.

8. Meríts erőt a bibliai példából!

Gondolj arra, hogy a zarándoklat útja bibliai mintákat követ: Abrahám engedelmesen indult el Isten hívására, Izrael népe a pusztában vándorolt, Jézus maga is úton volt tanítványaival, az emmauszi tanítványok pedig a Feltámadottal találkoztak az úton. Ezek a történetek bátorítanak, hogy a nehézségek, fáradtság, kérdések közepette is bizz Isten vezetésében.

9. Tanulj meg jól pihenni és kikapcsolódn!

A pihenés és a kikapcsolódás nem egymást kizáró, hanem egymást erősítő élmények. A pihenőidőben ne csak testedet, hanem lelkedet is frissítsd fel: olvass egy rövid szentírási részt, írd naplót, hallgasd a természet hangjait, vagy csak élvezd a közös nevetést, játékot. Engedd meg magadnak a „semmittevést” is – ilyenkor könnyebben talál rád a béke és az öröm.

10. Légy jelen a pillanatban, és légy hálás mindenért!

Ne csak a cél elérésére koncentrálj, hanem éld meg tudatosan az út minden percét: a találkozásokat, a tájat, a csendet, a közös élményeket. Minden megtett lépés, minden pihenő, minden beszélgetés ajándék. Légy rugalmas és türelmes! Zarándoklat közben sok minden nem a terv szerint történik – időjárás, fáradtság, közlekedés. Fogadd el, és lásd meg ezekben is az Isten vezetését.

Légy hálás mindenért, amit átélsz, és köszönd meg az Úrnak, hogy veled van az úton – így a zarándoklat valóban életre szóló, áldott tapasztalattá válik.

A mennyei Jeruzsálem földi mása Rómában

A Santo Stefano Rotondo (olaszul: Basilica di Santo Stefano Rotondo al Monte Celio) Róma egyik legrégebbi bazilikája, a Celio dombon található. Szent István vértanú tiszteletére szentelték fel az V. században. Biborosi címtemplom (1946 és 1975 között Mindszenty Józsefé), a magyarok „nemzeti temploma” a városban. Egy időben a pálosok kezelésében volt, később pedig a Collegium Germanicum et Hungaricum birtokába került, ma is hozzájuk tartozik. Alaprajzát tekintve körtemplom, feltételezhető mintaképe a Nagy Konstantin által építtetett centrális elrendezésű jeruzsálemi Szent Sír-templom. Építésének koncepcióját meghatározhatta a Jelenések könyvében leírt új Jeruzsálem is.

A templom a Celio dombon áll, a Laterán szomszédságában. „Aki a Via Appián érkezik az Örök Városba, már messziről, még mielőtt a város falait elérte volna, látja a Caelius dombot koronázó Santo Stefano templomot. Valamikor ez az épület nagyobb hatást kelthetett, mint ma. Sorozatos átalakítások sokat változtattak eredeti alakján, de még ma is megkapóak nagy, architektonikus vonalai” – írja Justh István.

A templom szerkezetét a három koncentrikus kört formáló, bentről kifelé haladva alacsonyabb oszlopok képezték, illetve kívül fal határolta. Az oszlopokkal együtt mérve a 12 méter sugarú belső kört 22 ión oszlop alkotja. Ennek övgerendázata magasan kiemelkedő hengeres falazatot, tamburt tart, ami enyhe hajlású sátozottóval van lefedve. Ebben az eredeti 22 helyett már csak 8 félkörívés ablakot láthatunk, 14-et befalaztak. A belső résznek a magassága és szélessége megegyezik. Az eredeti kompozíció szerint a középső gyűrű befelé és kifelé is nyitott volt, kifelé ívesen összekötött 36 oszlop és 8 T alakú pillér található, úgy, hogy a pillérek a kápolnák irányában négy, a kápolnák között öt oszlopot fognak közre. Napjainkra – a megmaradt kápolna kivételével – az átjárás megszűnt, az arkádokat befalazták, ez lett a mai templom külső fala.

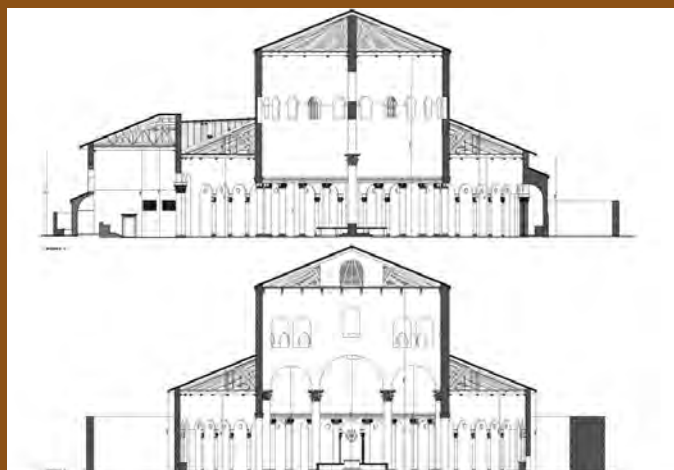
A második kör átmérője 42 méter. A legkülső kört tömör fal alkotta, mely az épületrészek szerepe szerint változó magasságú volt.

Az eredetileg 66 méter átmérőjű körbe egy görög keresztet írtak, melynek négy ágát négy kápolna jelölte ki. A kápolnák külső fala 10,5 méter magas volt, a templom belseje felé a már említett oszlopközökön át lehetett járni. A keresztkápolnák közötti körfalszakaszok alacsonyabbak voltak (6 méter), mindegyiken két bejárattal, vagyis a Santo Stefano Rotondonak eredetileg nyolc külső kapuja volt.

A külső gyűrű kápolnák közti részét íves fallal kettéválasztották, a kapukon belépve egy fedetlen udvarra érkezett a látogató, ahonnan jobbra és balra is egy-egy kápolna oldalfala volt, rajta szintén egy kapuval. A másik rész fedett volt, a kápolnákat kötötte össze, háromosztatú bejárat nyílt innen a kápolnába. A külső fal és a négy kápolnából három ma már nincs meg.

Szent István vértanú ereklyéit 415-ben találták meg Jeruzsálemben, kultusza Szent Ágoston írásai nyomán gyorsan terjedt. Számos tiszteletére felszentelt templom épült Itáliában is, köztük a Santo Stefano Rotondo. A főoltárt a XV. században több szent tiszteletére szentelték fel, ezt táblán örökítették meg: „Isten dicsőségére, Szűz Mária Isten anyja, valamint Szent János evangélista, Szent András, Fülöp és Jakab apostolok, Szent István protomártír, Szent Lőrinc, Szent Pongrác vértanúk, Szent Miklós, Szent Márton hitvallók, valamint István, Imre és László magyar szent királyok tiszteletére szentelték.”

Hosszú ideig antik építménynek tekintették, leginkább a Nero római császár idején épült Macellum Magnummal azonosították, ami egy piac volt. Az is a Celio hegyen állt, és érmén fennmaradt képe szerint kör alaprajzot mutatott. Azt feltételezték, hogy ezt alakították át keresztény templommá. A XX. század kutatásai azonban egyértelműen bizonyították, hogy ókeresztény épületről van szó, habár egy antik épületszobor visszabontásával alakították ki az építkezés helyét. A császárkorban a dombon laktanya volt, a „Castrum Peregrinorum”, aminek eredete a Kr. u. I. századig vezethető vissza. A katonai szálláshellyel összefüggésben Mithrász-szentély is állt itt, ami a IV. század végéig működött. A szentélyt az építendő körtemplom padlószintjéig bontották vissza, így annak részei megmaradtak. A kör alakú

templomot nagy valószínűséggel a 450-es években kezdték építeni Nagy Szent Leó pápa kezdeményezésére, majd I. Simplicius pápa (468–483) szentelte fel Szent István diakónus, első vértanú tiszteletére.

A VI. században I. János pápa (523–526) a falakat márványbevakással, majd utóda, IV. Félix pápa (526–530) mozaikkal díszítette. A hagyomány Nagy Szent Gergely pápa (590–604) itteni prédikációjához köti a templomban található fehér márvány trónust. I. Theodórosz pápa (642–649) a Via Nomentanáról a templomba hozta a diocletianusi keresztényüldözésben mártírrá lett testvérpár, Primus és Felicianus ereklyéit, amit a bejárat bal oldalánál lévő, a mártírokról elnevezett kápolnába

fokán. A freskóciklus Krisztus keresztre feszítésének ábrázolásával kezdődik, melyet Szent István első vértanú megkövezésének jelenete követ. Minden festmény latin és olasz nyelvű magyarázó szöveggel van ellátva. Fent zsoltárokból vagy a prófétáktól vett idézetek olvashatók, majd a keresztényüldöző császárok felsorolása következik, Nerotól Diocletianusig. A képek alsó részén lévő szöveg pedig a vértanúk neveit és az elszenvedett kínzások leírását, megnevezését tartalmazza.

VI. Piusz pápa (1775–1799) rendelkezése értelmében Szent István király tiszteletére kápolnát építettek a templomban. XII. Piusz (1939–1958) pontifikátusának végén a már romos épületben régészeti kutatásokat indítottak a templom alatt húzódó római kori maradványok hitelesítésére. Ennek nyomán 1973-ban találták meg a római kori Mithrász-szentélyt.

A templom magyar vonatkozásainak ismertetését a pálos renddel kell kezdeni. A pálosok 1404-ben telepedtek meg Rómában. Kapusi Bálint, a Szent Péter-bazilika magyar gyóntatója 1454-ben elérte V. Miklós pápánál, hogy a templomot átengedje rendje számára. A pápa cserébe a frissen restaurált templom gondozását remélte. A pálosok tettek is ebbe az irányba lépéseket, hiszen carrarai márványból reneszánsz tabernákulumot készítettek, amelynek két oldalán Szent István vértanút és Remete Szent Pált ábrázolták. A főoltárt – többek között – Szent István, Szent László és Szent Imre tiszteletére szentelték fel, ezt táblával is megörökítették. Az egyik kápolna mellékoltárát Remete Szent Pál tiszteletére szentelték fel.

helyeztek el. A kápolna apszisát bizánci stílusban mozaikkal díszítették, ami a Krisztus arcképét hordozó, drágakövekkel kirakott kereszt (crux gemmata) két oldalán a megdicsőült vértanúkat ábrázolja. I. Adorján pápa (772–795) restauráltatta és gaszította a templomot.

A VII. Gergely pápa (1073–1085) és IV. Henrik német-római császár közti harcban normannok rongálták meg az épületet. Még súlyosabb harcokra került sor Rómában II. Ince pápa (1130–1143) és II. Anaklét ellenpápa (1130–1138) között, ami a templom további pusztulását okozta. Anaklét halálával aztán a harcok lezárultak és II. Ince rendbe hozatta a templomot, habár a külső kört a középső oszlopsor befalazásával leválasztotta, ezáltal leszűkült az épület, a négy kápolnából csak egy, a már említett mártíroké maradt meg. Ekkor falazták be az ablakokat is, valamint az oltár fölé a háromívű támasz épült, illetve a bejárat elé az ötívű oszlopsarnok.

A XV. századra ismét nagyon leromlott az épület állaga, teteje beszakadt. Ezért V. Miklós pápa (1447–1455), aki amúgy is nagy építető volt, 1452 és 1454 között Bernardo Rossellini építésszel restauráltatta az épületet. Ekkor került a templom közepére a reneszánsz márványoltár, illetve az előtér utáni kettős kapuzat is reneszánsz kiképzést kapott és egy emléktáblát V. Miklós érdemeivel. Kolostort építtetett a templom mellé a pálosok számára, ami loggiás reneszánsz udvart és díszkutat kapott. A nyolcszögletű

díszkutat címerek díszítik: többek között X. Leó pápáé, aki befejezte a kolostor bővítését és Luxemburgi Zsigmondé.

A XVI. század közepén az előcsarnok falait Szent István vértanú és Remete Szent Pál életéből vett események megfestésével díszítették, a festményeket csak a XX. század végén tárták fel, habár ismert volt korabeli leírásokból.

A XVI. század végén Michele Lauro, a Collegium Germanicum et Hungaricum első rektora készítette a reneszánsz oltár körüli szentélykorlátot, amit több helyen XIII. Gergely pápa (1572–1585) címere díszít. Külső és belső oldalát összesen 24 falmező tagolja, mindegyikben a sárga különböző árnyalataival festett reliefszerű képpel, melyek Szent István első vértanú életének eseményeit, valamint az ereklyéinek megtalálásakor történt csodákat ábrázolják. A festmények elkészítésével Pomaranciónak is nevezett Niccolò Circignani firenzei művészt bízták meg. 1583-ban Pomarancio megbízást kapott arra, hogy festményekkel díszítse azt a 34 – egyenként csaknem 10 négyzetméteres – falfelületet, mely a külső oszlopgyűrű közeinek XII. században történt befalazásával jött létre. A gazdag és terjedelmes ikonográfiai program megvalósításában rajta kívül még Matteo da Siena vett részt, aki a háttér perspektíváit és tájait festette.

A freskók a mártíromságot szenvedett vértanúk megpróbáltatásait és megkínzását ábrázolják a valóságosság legfelső

A templomban több magyar síremlék is található, a pálos szerzetesek CIMITERIUM FRATRUM HEREMITARUM 1511 feliratú közös sírja mellett kiemelkedik két sír.

A Szent Primus- és Felicianus-kápolna padozatában fekszik Kelemen atya, aki 1473 és 1495 között volt a Szent Péter-bazilikában magyar gyóntató. Sírfelirata így szól: „Itt nyugszik tisztelendő Kelemen atya teste, Szent Pál első remete rendjéből, az Apostolfejedelem bazilikájában a pápa penitenciáriusa. Meghalt 1495. augusztus 26-án.” Sírverse Jób könyvéből való (19,25–26): „Tudom, hogy Üdvözítőm él és föltámadok az utolsó napon: megújulnak csontjaim és testemben látom meg Istenemet.”

Szintén magyar gyóntató volt, de nem pálos, a pestisben elhunyt Lászlai János. Síremléke a templom közepén lévő oltárkerítés mögött volt. Sírfelirata szerint: „Io(hannes) Lazo archidi(aconus) Transil(vaniensis) panno(nius) penit(entiarius) ap(ostolicus) dum ann(um) ageret LXXV obiit XVII aug(usti) M.D.XXIII.” Magyarul: „Lázói János, erdélyi főesperes, pápai magyar gyóntató, élt 75 évet, meghalt 1523. augusztus 17-én.” Ezen a síron saját sírverse olvasható: „Natum quod gelidum vides ad Istrum / Romana tegier viator urna / Non mirabere si extimabis illud / Quod Roma est patria omnium fuitque”, ami magyarul így hangzik: „Vándor, ha látod, hogy az, ki a fagyos Dunánál született, most római sírban pihen, ne csodálkozz: Róma mindannyiunk hazája.”

A főoltár körüli szentélykorlát belső oldalát díszítő, Szent István vértanú történetét ábrázoló freskóciklus utolsó darabja B. Stephanus Sancti Hungarorum regis predicat ortum felirattal a szent király legendájából azt a jelenetet eleveníti meg, amikor Szent István diakónus megjövendöli Saroltának fia születését. Az oltárkerítés hátsó bejáratánál lévő kis szobrok Szent Lászlót (zászlóval), Szent Imrét (liliommal) és Boldog Margitot (stigmákkal) ábrázolják.

XIII. Gergely pápa 1579-ben Szántó István jezsuita szerzetes (aki akkor szintén pápai gyóntató volt) javaslatára a templomot elvette a pálosoktól, és a templom mellett megalapította a jezsuita vezetésű Collegium Hungaricumot. Mivel csak pár növendék érkezett és a finanszírozás sem volt megoldott, a következő évben összevonták a Collegium Germanicummal, így alakult meg 1580-

ban a Collegium Germanicum et Hungaricum, a templom és a kolostor pedig ennek az intézménynek a tulajdonába került.

Mivel VI. Piusz pápa új sekrestyének helyet készítve lebontatta a Vatikánban a San Stefano Ungherese templomot és zárandokházat, cserébe a Santo Stefano Rotondo-templomban 1776-ban kiadott bullája értelmében Szent István király tiszteletére készítettek kápolnát, melynek boltívén ez a dedikáció olvasható: „Colendae memoriae SS. Stephani Hungarorum Regis et Pauli eremitarum Principes”, vagyis: „Szent István, a magyarok királya emlékének és Pál, a remeték fejedelmének tiszteletére”.

Mindszenty József esztergomi érsek 1945-ös római látogatásának első napján kereste fel a Santo Stefano Rotondót, ami arra utal, hogy már ekkor tervei voltak a templommal. Amikor 1945 végén hírül vette bíborosi kinevezését, XII. Piusz pápa elé terjesztette kérését címtemplomára vonatkozóan, így kapta meg az eredetileg másnak szánt Santo Stefano Rotondót. Bíborosi beiktatása után, 1946. március 3-án vette birtokba címtemplomát. Ezen túl azt tervezte, hogy a magyar emlékekben gazdag templomot és a mellette lévő kolostort magyar tulajdonba veszi, felújítja a Szent István király alapította, 1776-ban felszámolásra került zárandokházat, ide költözteti a Pápai Magyar Intézetet, tehát egy magyar központot akart kialakítani Rómában. Terve azonban meghiúsult a Collegium Germanicum et Hungaricum ellenállásán, majd 1948-as letartóztatása miatt. Az elképzelés azonban megmaradt, és részleges formában 1967-ben a Szent István Ház felépítésével meg is valósult. A házra áldását adta, majd miután a Vatikán, az Egyesült Államok és Magyarország megegyezett az amerikai követségről való távozásáról, 1971-ben meg is látogatta.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

H. Vladár Ágnes: „A Caelius Sfinxe.” Mit rejteget, és mit jelent nekünk magyaroknak a római Santo Stefano Rotondo-templom? In: Bardoly István, Haris Andrea (szerk.): *Détszly Mihály nyolcvanadik születésnapjára. Tanulmányok.* Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2002, 35–51.

Horváth Gábor: A római Santo Stefano Rotondo-bazilika pálos emlékei. In: Sarbak Gábor (szerk.): *Decus solitudinis. Pálos évszázadok.* Budapest, Szent István Társulat, 2007, 587–609.

Justh István: A római magyar templom, a Santo Stefano Rotondo. In: *Magyar Művészet.* 1930. 4. sz. 221–228. o.

Németh László Imre: Mindszenty megvalósult álma. *A Santo Stefano Rotondo és a Szent István Ház.* Budapest, Szent István Társulat, 2009.

Sárközy Péter: *Itália vonzásában.* Budapest, Nap Kiadó, 2014.

Tóth K. János: *Római virágszedés.* Bécs, Művészettörténeti Társaság, 1988.

Anya nyara

MITŐL LESZ JÓ A NYARUNK? CSALÁDI ÖSSZHANGZATTAN ÉS EGYENSÚLYKERESÉS – **FORIÁN-SZABÓ KINGA** ÉS **JOÓ BERNADETT**, A NAGYCSALÁDOS HARC MŰVÉSZET ÖNISMERETI ÉS KÉSZSÉGFEJLESZTŐ MŰHELY ALAPÍTÓI, NAGYCSALÁDOS ÉDESANYÁK TOLMÁCSOLÁSÁBAN

„Felnőttkorom elején, amikor dolgozni kezdtem, a nyár egyet jelentett számomra a szabadsággal. Maximalistának neveltek, igyekeztem a munkahelyemen tökéletesen teljesíteni. Jól esett hát a pihenés.

Aztán megszületett egy gyerek, aztán még egy, aztán még egy. És a nyár jelentése, jelentősége átalakult. Egy pici és egy-két kicsi. Emlékszem, hogyan kezdtem szorongani már májusban, hogy június közepétől tíz héten át három különböző korú és igényű gyerekek kell folyamatosan programot, ételt, jelenléteket és élményeket biztosítanom. Jórészt egyedül, hiszen Apa szabadsága a tíz hétnek csak a töredékét fedte le. Maximalistának neveltek, hát ezt is tökéletesen akartam csinálni. Mindenkinek mindene lenni minden pillanatban. Egészséges ételek, izgalmas kalandok, kézműveskedés, társaság, vendégségek, és persze befőzés, hiszen ez is a nyárhoz tartozik. Ez jelentette a nappalt. Éjszaka pedig csak a szokásos: szoptatások, bepisilések stb, ami az ilyen korú gyerekekkel természetes. Még most, sok-sok évvel később leírva is nyomasztó erre visszagondolni. A teherre, amit magamra raktam, a mindenkinek megfelelni

akaró anyaképpemmel, a tökéletességre törekvéssel. Így lett az álomnyárból rémálom, amitől már tavasztól kezdve szorongtam.” (Kinga)

„Anyaként a nyárról az jut eszembe először, hogy én mennyire tudtam várni erre már májusban. Anyák napja, elsőáldozás, évzáró, később felvételi, ballagás, érettségi, vizsgaidőszak, és mivel öt gyerekünk van, ezek változatos mennyiségben és sűrűségben értek minket a tanév vége előtt. Legyen már vége, kezdődjön a nyár, amikor végre lazíthatunk, és nem kell „semmit” csinálni!

Aztán van még egy képem a nyárról. Vagy 15 éve kaptam egy picike festményt

a férjemtől, ragyogó arccal hozta haza a szerzeményét, mondván, meglátta, és rám emlékeztette. Egy fürdőruhás nő áll rajta térdig a Balatonban, egyik kezében tart egy kisbabát, a másik oldalába egy nagyobb gyerek kapaszkodik, és még néhány gyerek pancsol körülötte. Éreztem a képnek az idilli hangulatát, ami megérintette a férjemet is, de jött hozzá egy másik érzés is. Az az érzés, hogy azért ez tud nehéz lenni. Nyaralunk, de tuti jobban bírják a vízben, mint én. Nyaralunk, de ez nem azt jelenti, hogy nem fognak unatkozni. Nyaralunk, de a fáradtságtól nem fognak könnyebben elaludni. Nyaralunk, és minden sarkon fagyizóba botlunk. Vagy vattacukrosba. És akkor valahogy azon veszem észre magam, hogy átváltozok: a türelmes, pillanatot élvező édesanyától lassan átveszi a terepet a türelmetlen, szigorú, ideges, kicsit sárkányos rossz rendőr: gyere ki a vízből, fázol – nem fázom – de lila a szád – nem lila – na jó, megyünk fagyizni, ha kijöttök – lehet három gombócot? – kettőt beszélünk meg – de megígérted! – mikor?

Aztán eszembe jut a nyárról egy mém is, ami rendszeresen felbukkan a közösségi felületeken nyár végén: a gyerekek elszontyolódva indulnak az iskolába hátukon az iskolatáskával, szüleik pedig pezsgőt bontanak.” (Detti)

Hogy is van ez? Tavasszal azt várjuk, hogy nyár legyen, nyáron pedig energiánk végére érünk, és azt várjuk, hogy elkezdődjön az iskola? Hogyan tudunk jól jelen lenni? Hogyan találjuk meg az egyensúlyt abban, hogy tudjunk pihenni, értelmesen időt tölteni, nyaralni, együtt lenni, táborokban részt venni? Hogyan tudjuk a háztartási működést is épeszű keretek között tartani? Sokszor egészen más az, amit mi értelmes időtöltésnek gondolunk, mint amit a gyerekeink. Mikor kell ebben a konfliktust felvállalni, és mikor nem? Mit jelent a nyár számunkra? Tudunk pihenni, kikapcsolódni? Vagy még inkább fel kell tekernünk magunkban a logisztikai menedzser és a kiszolgáló személyzet szerepét? Mi a helyzet a kütyükkel? Mennyi képernyőidő az, amitől még nem folyik ki a gyerek agya? És a mienk? Ér gyereket dolgoztatni nyáron? Vagy pihenjen csak szegény, hiszen olyan nehéz az iskola? Ezeket a témákat járjuk körbe ebben a cikkben.

EGYENSÚLYKERESÉS

A családi lét: egyensúlykeresés. Ez érvényes a nyárra is. Minden egyes családtagnak vannak szükségletei, elképzelései, vágyai, sőt elvárásai is. Mi, édesanyák pedig sokszor lavírozunk a családtagjaink érzelmi által keltett hullámokon. Próbáljuk egyenesben tartani a családi hajónkat annak mentén, hogy mi az optimális, vagy épp mi az, ami a legkevésbé fáj.

Ráadásul nemcsak a családtagok különböző vágyait, elképzeléseit kell összehangolni, hanem érdemes a saját egyensúlykeresésünkre is ránézni. Van valami, amire túlzottan rá vagyok feszülve? Van valami, amit nem tudok elengedni? Miért érzek így? Vajon az elvárásaim reálisak, érthetőek és elfogadhatóak? Vagy a hozott mintáim, esetleg mások elvárásai munkálnak bennem? Ezek fontos önismereti kérdések lehetnek nyáron is, és per sze egész évben.

KONFLIKTUSOK

A nyár nagyszerű lehetőség arra, hogy együtt legyünk. Hogy végre időt szánjunk egymásra. Kicsit ki lehet szállni a hétköznapi mókuskerekéből, és egymás felé fordulni. És mellette még az is van, hogy jobban egymás szemé előtt vagyunk. Jobban előjöhetnek a nehézségeink és a különbözőségeink is. Sok vágy, sok különböző igény jelenik meg a közös nyaralások során. Szeretnénk valamennyien pihenni és kikapcsolódni, de lehet, hogy ez egészen mást jelent egyikünknek, mint másikunknak. Én legszívesebben könyvvel a kezemben pihennék, miközben a páromnak folyton mehetnékje van, és akkor még

a különböző korú és érdeklődésű gyermekeinkről nem is beszéltünk. Nehéz összehangolni ezeket a vágyakat, főleg úgy, hogy valamennyien nagyon várjuk ezt az időszakot. Miközben a mókuskereket hajtjuk, a nyaralás képe idealisztikusan, álomszerűen, nagyon rózsaszínen jelenik meg lelki szemünk előtt. Ez az elképzelés aztán akkor ér össze a jelen realitásával, amikor elkezdünk csomagolni. És a valóság elérése sokszor nagyon fájdalmas szembesülésekkel jár.

Olyan jó, hogy vannak, hogy lehetnek vágyaink. Családként pedig tehetünk egymásért, hogy ezek a vágyak megvalósuljanak a közös nyaralás során. Könnyebb a dolgunk, ha ezekről a vágyakról tudunk beszélni. Könnyebb úgy egymás kedvében járnunk, ha tudjuk, hogy a másik számára mitől nyaralás a nyaralás. A ki nem mondott vágyainkról sokszor már csak későn értesülnek a körülöttünk élők felhánytorgatott elvárások formájában. Ennek nyomában csak türelmetlenség, elégedetlenség, megnemértettség jár. Jó ennek tudatában lenni, és elkezdni együtt hangolódni a nyaralásra. Érdemes tisztázni, hogy ki mire vágyik, és hogyan tudjuk egymást abban segíteni, hogy mindenki megkaphassa azt, amitől neki tényleg nyaralás lesz az együtt töltött idő.

Apró trükkök, amelyek segíthetnek:

- **Kimondani:** Feszültség esetén beszéljünk! Úgyis látják a többiek, hogy valami bajunk van, csak nem tudják, hogy mi az. Ha nem beszélünk, akkor találgathatnak vagy tojáshejőn lépkednek. A feszültség meg csak gyűlik, és egészen biztosan nem a megfelelő helyen, időben vagy módon fog robbanni.

- **Feltételeket megteremteni:** A konfliktuskezelés során jó, ha azok vannak jelen, akiknek nézeteltérésük van. Az is fontos, hogy legyen időnk arra, hogy minden érintett fél el tudja mondani a szempontjait, ne rohanva, félbeszakítva kelljen érzelmileg terhelő témákról beszélni.

- **Rápihenni:** Ha egyik vagy mindkét fél érzelmileg felfokozott hangulatba kerül, érdemes időt adni magunknak, míg megnyugszunk. Stresszhelyzetben nem megy az árnyalt gondolkodás, ha hagyjuk magunkat belelovalni érzelmeinkbe, mert lehetséges, hogy olyat fogunk mondani, amit lenyugodva nem is értünk, vagy megbánunk.

- **Meghallgatni:** Anyaként évekig arra treníroztuk magunkat, hogy megoldjuk gyermekeink ügyes-bajos dolgait. A konfliktusban ez sokszor nem segít. Ha két mondat után megmondjuk a tutit, gyermekünk nem fogja megértve érezni magát. Hallgassunk figyelmesen, adjunk időt neki, és lehet még az is kiderül, hogy nem is tudtuk a tutit. Lehet, hogy a meghallgatással segítünk abban, hogy a számára legjobb megoldást megtalálja.

- **Célt szem előtt tartani:** Konfliktusunk azzal szokott lenni, akit szeretünk. Konfliktushelyzetben sokszor előjöhet bennünk a győzni akarás vágya. Mégsem mindegy, hogy milyen eszközöket használunk, hiszen a másik lenyomása hosszú távon megnehezítheti a szeretetkapcsolat fenntartását. Mi a cél? Győzni vagy megérteni egymást, és a lehető legjobbat kihozni mindkettőnk számára a helyzetből?

GYEREKMUNKA

Érdemes végiggondolni, mit is jelent számunkra a nyári szünet! Az időt, amit valahogy ki kell töltenem, meg kell oldanom a gyermekem számára? Vagy azt az időt, amit átélhetünk, megélhetünk? Azt az időt, amikor jut arra lehetőség, amire a hétköznapi rohanásban nincs tér és idő, pedig jó, fontos és értékes dolog a számunkra? Ha így tekintünk rá, a nyári szünet okozta nyomás átalakulhat lehetőségek tárházává. A gyermekünk megismerkedhet egy új hobbival, egy új sportággal vagy a felnőtté váláshoz tartozó gyakorlati tudnivalókkal. Megtanulhat vásárolni, wc-t pucolni, kerékpárt szerelni, lekvárt főzni, ruhát mosni, stb. A gyereket munkára fogni nem büntetés, önállósodást tanítunk neki. Az első önállóan elpakolt ruha, az első megsütött palacsinta, vagy később, amikor már van jogosítványa, az első út egyedül, ez büszkeséget tud kelteni bennünk és benne is. Azt is tapasztaljuk,

hogy ez nem ilyen egyszerű. Mi sem tudjuk mindig ilyen nagyvonalúan keretezni magunkban a házimunkával kapcsolatos gondolatainkat és gyermekeink sem. Számtalanszor végigfutott bennünk is a belső monológ: Ha még egyszer szólnom kell, hogy mozduljon meg, tuti felrobbanok! Mitől áthidalhatatlan a koszos tányér útja a konyhapulttól a mosogatógéphez? Hát nem látja, hogy kupi van? Te jó ég, mi lesz veled, ha a szobájában sem tud rendet tartani?

Apró trükkök, amelyek segíthetnek:

- **Alternatívákat felajánlani.** Ma a konyha rendberakása, a fűnyírás, a mosdó kitakarítása van napirenden, melyiket választod?

- **Eldönteni** magunkban, hogy mi a kérés és mi a parancs. Kérni bármit lehet, de a kérésre lehet nemet mondani. A parancsot pedig végre kell hajtani. Ha kérésnek álcázzuk azt, amiben a gyerek nem mondhat nemet, esetleg könyörgünk vagy alkudozunk, akkor zavart keltünk a kommunikációban. Jó, ha tudja ő is, hogy miben van mozgástere és mi mihez ragaszkodunk, mint szülők.

- **Kimondani.** Nehéz érzésekbe sodorhatjuk magunkat, ha valamiről azt gondoljuk, hogy az a gyerek dolga, elvárjuk tőle, hogy csinálja meg, de nem mondjuk ki, mert azt gondoljuk, hogy már tudnia kel-

lene. Ilyenkor csak gyűjtjük magunkban a feszültséget, és ez a feszültség sokszor nem megfelelő módon távozik belőlünk. Gyermeünk pedig csak a túlzott reakcióinkkal találkozik. Lehetséges, hogy tudta, dolga van, csak nem gondolta, hogy most kell megtennie, amikor olyan jól elvan. Segít neki, ha tisztázzuk, mi pontosan a feladata, hogyan kell megcsinálni és mi a határidő.

- **Betanítani.** Még akkor is, ha azt gondoljuk, hogy tudják, hogyan kell csinálni, hiszen láttak már minket mosni, teregetni, főzni, porszívózni. A gyakorlat azt mutatja, hogy hiába csinálunk előttük napról napra sok mindent, mégis érdemes részletesen elmagyarázni a munkafolyamatokat.

- **Emlékezni.** Emlékezzünk vissza saját gyerekkori önmagunkra! Milyen volt számunkra az idő érzékelése? Mennyire volt rend saját tinédzserkori szobánkban? Ha ezt megtesszük, könnyebben leszünk irgalmasok gyermekeinkkel.

TE JÓ ÉG, MENNYIT KÜTYÜZIK EZ A GYEREK!

A képernyőhasználat kérdése nehéz téma, kifejezetten nyáron, amikor a gyerekeinknek sok ideje szabadul fel, amit eddig iskolával, tanulással, sporttal töltöttek. Ez a szabadidő pedig vákuumot teremt. Magától értetődő és kényelmes lehetőség ebben az időben számítógépes játékot játszani, mesét vagy sorozatokat nézni, vagy csak vég nélkül görgetni a képernyőt. Gyerekeinktől ráadásul azt is megkapjuk, hogy elszállt felettünk az idő, ma már más világ van. A mobil az életük része, azon olvasnak, abból tanulnak, azon jegyzetelnek, azon tartják a kapcsolataikat. És ebben részben igazuk is van. Mindannyian szoltunk már úgy rá gyerekeinkre a kütyüzésért, hogy kiderült, éppen szavakat tanul egy alkalma-

zason vagy kötelezőt olvas. És szoltunk már úgy is rá, hogy képtelen volt letenni online játékát, vagy csak üveges szemmel bambult reels-vidéókat. Küldenénk őket bandázni a játszótérre, ahogy mi csináltuk nap-nap után a nyári szünetben, de ma már nem úgy megy. Nincs ott senki. Nehéz megtalálni ebben a témában is az egyensúlyt.

Apró trükkök, amelyek segíthetnek:

- **Felülvizsgálni.** Mármost saját szokásainkat. Ha mi magunk nem vagyunk rendszerben a képernyő előtt töltött időnkkel, nem leszünk hitelesek a gyerekek előtt.

- **Kérdezni.** Mi érdekli őt? Miért fontos neki az a játék? Kikkel játszik? Miben ügyes?

- **Kipróbálni.** Ha megmutatja, mivel játszik, ha mi is kipróbáljuk, akkor lehet, hogy jobban megértjük, mi a fontos neki a játékban. Ha már tudunk hozzá kapcsolódni, születik bennünk ismeret és megértés, könnyebben juthatunk egyezségre.

- **Átbeszélni.** Érdekes közösen megbeszélni, mi az az értelmezhető időkeret, aminek a betartását mi is kérhetjük tőle, és amit ő is tud vállalni. Számunkra általában az idő a legfontosabb, neki lehetnek egyéb szempontjai: befejezni egy pályát, végigmenni egy küldetésen. Sok fárasztó konfliktust spórolhatunk meg, ha a közösen kialakított kompromisszumban számításba vesszük az ő szempontjait is.

- **Megérteni.** A számítógép sokszor a kapcsolattartás eszköze is, akkor kell játszani, amikor a többiek is játszanak. Ha ezt figyelembe vesszük, ő is megértve érezheti magát. Megélheti, hogy a szabályok kialakítása során figyelünk arra is, ami neki fontos.

- **Korlátozni.** A WHO kétéves kor alatt a képernyő teljes tiltását ajánlja, ezt érdemes megfontolni. Érdekes szülői felügyeletet használni, szűrőprogramok segítségét kérni, hogy a nem megfelelő tartalmak ne jussanak el gyermekeinkhez. Amíg a gyermek nem ér el egy bizonyos érettségi fokot, addig a mi dolgunk megvédeni őt az ártó tartalmaktól.

- **Figyelni** a figyelmeztető jelekre. Ha azt látjuk, hogy képernyőn kívül nehezen merül más tevékenységbe, ha dühkitörései vannak, ha agresszívvá válik, ha megváltozik a viselkedése, beszéljünk vele sokat, és amennyiben szükséges, kérjünk segítséget!

MINDENKI PIHEN, CSAK ÉN GÜRIZEK!

Üröm az örömben, hogy a munka, illetve az iskolaszünet nem jár együtt a házimunka szüneteltetésével. A házimunka a mindennapok része marad, sőt gyakran halmozott mértékben tornyosul előttünk, hiszen nincs menza, mindenki otthon van, vendégek is jönnek-mennek. Érdemes erről is nyíltan beszélünk a családban.

A családban szeretetkapcsolatban vagyunk. Mindenki arra vágyik, hogy boldog legyen, szeretve legyen, és ez akkor működik, ha mindannyian jól vagyunk. Sokkal könnyebb és boldogabb együtt élni egy olyan anyával, aki kér, aki megfogalmazza, mire van szüksége ahhoz, hogy ő is megélhesse a nyár örömeit, mint egy mártírral, aki csendben szenvedve várja, hogy megkérdezzék tőle, miben segíthetnek.

Jobb vállalni a korlátainkat, a fáradtságunkat és az esendőséget, mint heroikus küzdelmek árán folyton feszegetni és átlépni a határainkat.

Apró trükkök, amelyek segíthetnek:

- **Kimondani.** Ha több ember van otthon, az több házimunkával jár. A több házimunka pedig lehet, hogy több kezet igényel. Minden családtag tehet azért, hogy fenntartható, komfortos környezetet biztosítsunk a nyári szünet alatt. A munkát meg lehet osztani.

- **Időt kérni.** Mármint én-időt. Saját szükségleteink is ugyanolyan fontosak, mint a családtagjainkéi. Jó, ha időt szakítunk magunknak olyan tevékenységekre, amelyek feltöltenek: sport, természet, olvasás...

- **Priorizálni és elengedni.** Mi az, amit mindenképp meg kell csinálni? Mit tudok elengedni? Ér néha napján ételt rendelni főzés helyett? Vagy rendrakás helyett társasozni? El tudom kapni azokat a pillanatokat, amikor a kamaszom végre megnyílna? El tudom engedni ezen fontos pillanatok miatt más tevékenységeimet?

- **Irgalmasnak lenni.** Magammal szemben és a családtagjaimmal szemben is. Nem fog mindig minden száz százalékosan sikerülni. Minden programon nem fogja mindenki jól érezni magát. Nem fogok tudni mindig mindenkire maximálisan figyelni.

Fel tudom magamban ébreszteni a hálát egy-egy elég jó nap után? Amikor elég jól ott tudtunk lenni egymásnak, amikor elég jó anya, feleség, rendfenntartó, konfliktusmegelőző és -megoldó tudtam lenni? És a hangsúly az elég jön van!

LÉT, JELENLÉT, EGYÜTTLÉT

Minden nyár egy újabb lehetőség új dolgokat tanulni a gyerekeknek, és lehetőség nekünk is, szülőknek, hogy a hétköznapi

rohanás helyett időt töltsünk velük. Megfigyelhetjük őket, hol tartanak, mi minden foglalkoztatja őket, amiket a munkanapok során talán észre sem vettünk. Ha le tudjuk tenni a folyton tenni akaró, megoldó, cselekvő, állandóan mozgásban lévő, mindent kontrollálni akaró énünket, és meg tudunk érkezni a jelenbe, ha meg tudjuk engedni magunknak, hogy csak legyünk jelen a számukra, elérhetően, befogadóan, rájuk figyelően, akkor nagyon gazdag és gyümölcsöző lehet akár egy olyan nyári nap is, amikor igazából "semmit" sem csináltunk: épp csak átéljük annak örömeit, hogy vagyunk, együtt vagyunk, hogy kapcsolódunk.

*A lét, a jelenlét, az együttlét
örömeit kívánjuk a nyárra
minden édesanyának
és minden családnak!*

Szerzőink a NagyCsaládos HarcMűvészet önismereti és készségfejlesztő műhely alapítói, mentálhigiénés szakemberek, szervezetfejlesztők, mindketten ötgyermekes édesanyák. Tanfolyamokat és workshopokat kínálnak olyan témákban, amelyek a családi működést olajozottabbá teszik, amelyek az édesanyák és általuk az egész család jóllétéhez hozzájárulnak. 2024-től már édesapáknak is indítanak tanfolyamokat.

További információ: www.ncshm.hu

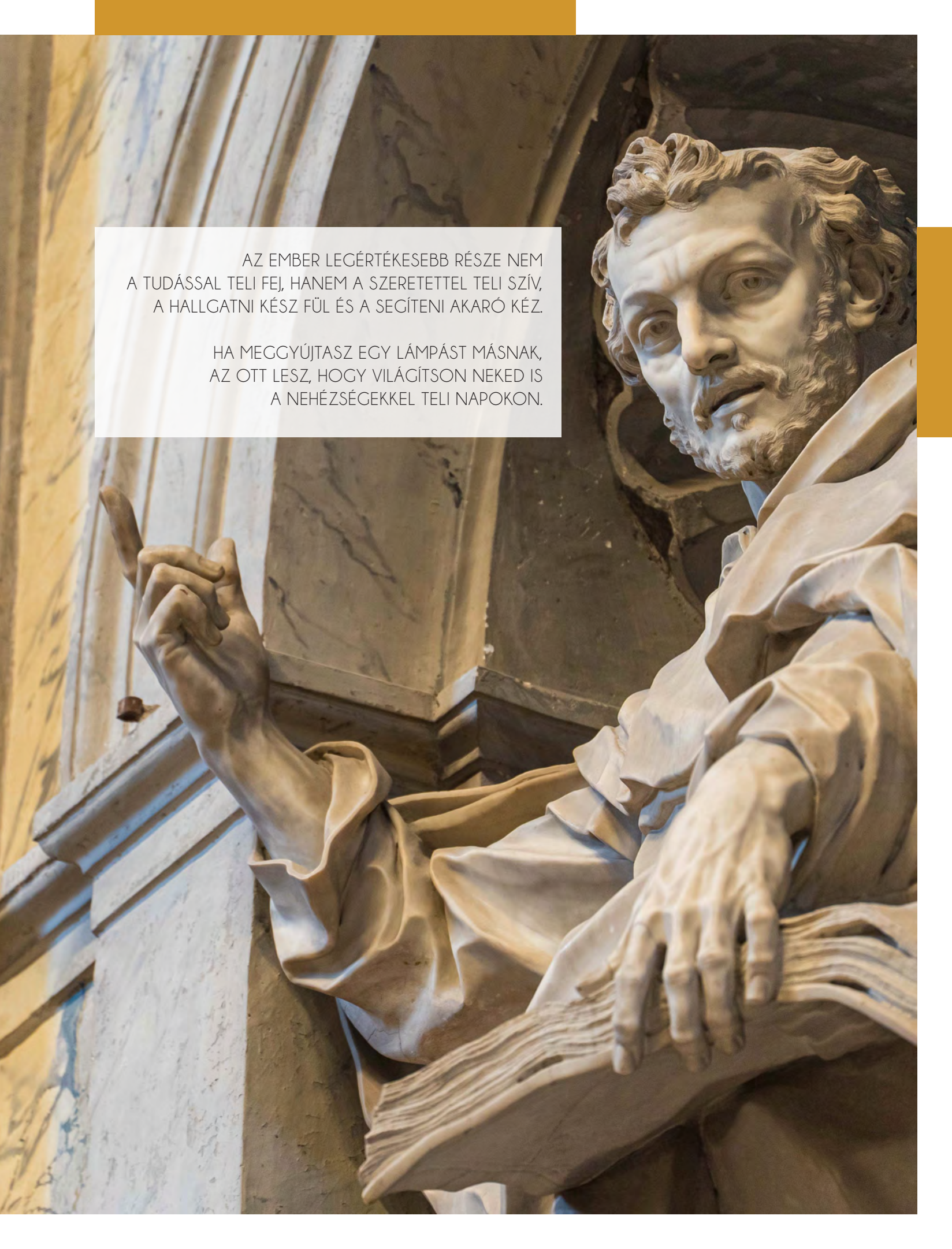

SZENT ATANÁZ VENDEGHÁZ

Nyíregyháza belvárosának szívében szeretettel várja vendégeit a Szent Atanáz Vendégház. Remek választás egyházi rendezvényekhez, képzésekhez, programokhoz. Zárt parkoló, kerékpártároló, közös helyiségek, légkondicionált szobák, családbarát szálláshely.

06 (30) 265 9850
vendeghaz@szentatanaz.hu
szentatanaz.hu/vendeghaz

AZ EMBER LEGÉRTÉKESEBB RÉSZE NEM
A TUDÁSSAL TELI FEJ, HANEM A SZERETETTEL TELI SZÍV,
A HALLGATNI KÉSZ FÜL ÉS A SECÍTENI AKARÓ KÉZ.

HA MEGGYÚJTASZ EGY LÁMPÁST MÁSNAK,
AZ OTT LESZ, HOGY VILÁGÍTSON NEKED IS
A NEHÉZSÉGEKKEL TELI NAPOKON.

SZAPLONCZAY MÁRK

(Hogyan) fesztiválozz keresztényként?

Drog, alkohol, szex és vadulás. Sokaknak – talán nem is alaptalanul – ilyesmi juthat eszébe, amikor a fesztiválok szóba jönnek. Persze a szervezők üzenete ennél egy kicsit finomabb: világhírű előadók, kulturális programok és gasztróélmények szerepelnek a hivatalos kínálatban. Ha őszinték akarunk lenni, akkor az igazság valahol a kettő között van. Krisztushívókként fel kell tehát tennünk a kérdést: lehet-e helyünk egy ilyen környezetben, vagy még inkább hogyan tudunk akár egy fesztivált is hiteles keresztényként megélni?

Egy fesztivál valóban pezsgő milió, ahol sokan megtalálhatják a számukra megfelelő zenei stílust és annak igényes előadóit, vannak akár az idősebb korosztálynak, akár a családoknak való programok, és jó lehetőség a kikapcsolódásra, ismerkedésre és élményszerzésre is. Emellett nyilvánvalóan magával hozza ez a helyzet a helytelen viselkedések tömkelegét elsősorban a fiatalok körében, akik az iskolából/munkahelyről elszabadulva, sokszor szándékosan is gátlásukat veszítve egyfajta „mindent bele” hozzáállással vetik bele magukat az élvezetekbe, melyeket egy ilyen több napos folyamatos buli élmény

adhat. Természetesen általánosítás ez, hiszen minden fesztivál programja és résztvevője más, de összességében elmondható, hogy – az értékes programok elismerése mellett – nem éppen erkölcsi fellegvár egy-egy fesztivál.

SAJÁT ÉLMÉNYEK

A fesztiválos élményeim igen sokfélék, ezért vállalkoztam rá, hogy megosztom ebbéli gondolataimat: voltam barátokkal egyszerűen bulizni fiatakként, vettem részt HÖK elnökként a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolát

képviselve, papnövendékként a Szent Damján Tábort promótálva, vagy a különböző keresztény szervezésű missziós, vagy még inkább preevangelizációs jellegű sátrak tagjaként és szervezőjeként. Hazai egyházközséggel, a Szegedi Görögkatolikus Parókia fiataljaival a KözösPont sátor fantasztikusan megszervezett, és már 25 éve működő ökumenikus közösségével, vagy a fiatalabb, de nagyon profi „Szólj be a papnak” csapattal, és persze jelenlegi egyházközségem lelkészeként a Debreceni Görögkatolikus Parókiával is, így eljutottam a hazai könnyűzenei fesztiválok szinte mindegyikére.

NÉHÁNY TANÁCS A FESZTIVÁLOKHOZ

Talán az előbbiekből sejteni lehet, hogy nem zárja ki a keresztény hitünk, hogy elmenjünk egy fesztiválra. A kérdés inkább, hogy hogyan vegyünk részt azon. Ehhez szeretnék néhány szempontot adni:

✌️ **(normális, értékrendjét ismerő) Fiatalként bulizóként!** Természetes, hogy jól akarjuk magunkat érezni, a kapcsolatunkat ápolni, vagy éppen újakat építeni, élményeket szerezni, jó zenét hallgatni. Megfelelő mértékű tartva, és erkölcsi tartással ennek semmi akadálya.

✌️ **Jó társasággal** – persze nem mindig egyszerű összehangolni a programokat, de érdemes hasonló értékrendű és érdeklődésű barátokkal, ismerő-

sökkel menni, így nagyobb a megtartó erő is. Jó szívvel ajánlom az ökumenikus keresztény sátrakba (KözösPont, „Szólj be a papnak” stb.) való betérést, mert lehet, hogy változatos programjaikkal és az ott levő fiatalokon keresztül a Szentlélek éppen egy ilyen helyen ad újabb lendületet az istenkapcsolatodnak.

✌️ **Apostoli lelkülettel** – talán furán hangzik, de saját tapasztalatom alapján a nagy tömeg és a vidám környezet ellenére rengeteg magányos ember van egy fesztiválon, és a hatalmas szabadságérzésből fakadó nyitottság a kiüresedéssel párosulva sokszor adott jó alkalmat egy-egy mély beszélgetésre. A kereszténységünket egy fesztiválon sem vetkőzhetjük le, ezért, ha van alkalmunk, nyugodtan hozzuk fel egy beszélgetésben a hitünket, istenkapcsolatunkat is.

✌️ **Ne szégyenkezz** – ne szégyellj a családod, a közösséged előtt, hogy fesztiválozol, de főleg ne szégyellj a kereszténységedet ott, ahol vagy!

Emellett biztatom minden fiatalt, hogy a nyarat előre tervezve a kapcsolódás és a bulizás mellett olyan lelki-közösségi programokon is vegyen részt, ahol hitében még inkább megerősödhet, és így akár egy fesztiválon is vagány keresztényként tud **JEL(en) lenni!**

50 éve történt: Amerikai-szovjet találkozó a Föld körül

Az emberiség világűrbe való kilépése a szovjetek nevéhez fűződik. Bár a hadi kiadásokra és az űrkutatásra jelentős összeget költöttek, s ennek a Szovjetunió területén élő népek megnyomorítása volt az ára, az űrkutatásban jelentős sikereket értek el, és sokáig vezető szerepben voltak.

- Elsőként Jurij Gagarin járt a világűrben 1961. április 12-én (vagy mégsem, vagy pedig nem is ő volt az első, mindössze az első olyan, aki élve és problémák nélkül visszatért – de itt most nem a vélemények és összeesküvés-elméletek ütköztetése a cél). Ezzel szemben Alan Shephard amerikai űrhajós csak parabolapályán történő űrugrást hajtott végre 1961. május 5-én. Ezek után besöpörtek még két első címet:

- Az első űrhajósnő Valentyina Tyereskova lett a Vosztok-6 űrhajón 1962. március 3-án. Ezzel szemben az amerikaiak több mint 20 évvel később küldték fel az első űrhajósnőt: Sally Ride, 1983. június 18-án, ez volt a Challenger űrsikló második küldetése.

- Első űrséta: 1965. március 18., Alekszej Leonov, Voszhoz-1 űrhajó. Az amerikaiak részéről Ed White, 1965. június 3., Gemini-4 űrhajó.

Az amerikaiak csak a Holdra szállással körözték le a szovjeteket, mivel lényegesen több energiát és pénzt fektettek bele. Noha az Apollo-1 űrhajó tragédiája (földi tesztek alatt tűz ütött ki, a 3 űrhajós gyakorlatozás közben bent égett) beárnyékolta a programot, a szovjet holdprogram akadozva haladt, így az amerikaiak itt már nem kerültek lépéshátrányba. A szovjetek azonban, ha már a Holdért való küzdelmet elveszítették, valamivel mégis újat akartak felmutatni: ezért indították el az űrállomás-programot (Szaljut űrállomások), amelyek között polgári és katonai célúak egyaránt jellemzők voltak. Az amerikaiak ezért építették meg a Szaljut állomásoknál nagyobb, s mindmáig az egyetlen amerikai űrállomás címet viselő Skylab-et. A Skylab másik oka az volt, hogy összesen 10 Holdra szállást terveztek, de Nixon elnök a NASA költségvetését szűkebbre vette, így az utolsó három küldetés már nem valósulhatott meg; viszont az oda küldendő Apollo űrhajók legyártása már megkezdődött – ezért azok a Skylab-re szállítottak asztronautákat.

Az űrben csak a versenyen volt érezhető a hidegháború; a Földön viszont sokkal élénkebben forrtak az indulatok, sőt egyre durvábban. Megtámadni egyik fél sem merte a másikat, lévén szó két atomhata-

lomról. Az Egyesült Államoknak 1952-től már a sokkal pusztítóbb hidrogénbomba is a kezében volt, a Szovjetunió pedig 1961-ben a legnagyobb hatóerejű atombombát (Cár bomba) hozta létre. Berlint 1961-ben fallal választották ketté a szovjetek a nyugati szövetségesek által ellenőrzött részekben. A kubai rakétaválság okán 1962-ben majdnem kitört a harmadik világháború. A szovjet blokk országai nem kereshették a kapcsolatot Nyugattal, nem utazhattak nyugati országokba, a kommunizmus mindenkit elszegényített, a kommunista terror pedig rengeteg csa-

ládót megnyomorított (kötelező áttelepítések, bántalmazások, megfélemlítések). A Katolikus Egyház papjai közül azokat, akik nem voltak hajlandók a kommunista államhatalommal való megalkuvásra, többnyire Szibériába száműzték kényszermunkára, ahonnan a többség nem tért vissza.

Nagy eredmény volt a hidegháború enyhülése, amely az 1970-es évektől volt érezhető. Ez az űrversenyen is éreztette hatását. Megtörtént az első kapcsolatfelvétel, és ennek nyomán elkezdődött az együttműködés az emberiség első nemzetközi űrprogramjában.

Ez az első nemzetközi űrbeli együttműködés 1975. július 15-től 19-ig valósulhatott meg. A Szozuz-19 legénysége az első űrsétát végrehajtó Alekszej Leonov, és a későbbiekben Farkas Bertalan munkatársa, Valerij Kubaszov voltak. Az Apollo-21 űrhajóé Tom Stafford, Vance Brand és Deke Slayton.

A három együtt töltött nap leginkább a barátkozásról szólt, miközben média-nyilvánosságot is kapott. Slayton parancsnok orosz nyelven kalauzolta végig a nézőket az Apollo űrhajó belsejében, Kubaszov és Leonov pedig angol nyelven mutatták

be az alant elhaladó szovjet tájakat, városokat és ezek történelmét. Az amerikai és szovjet diákok számára oktatófilmet is készítettek. Az űrhajósok pedig megkínálták egymást a saját (tubusos) nemzeti űrhajós ételeikből, a dokkoló modulon keresztül átszállva egymás űrhajóiba. Közös sajtótájékoztatót is tartottak élőben, amelynek során az újságírók szabadon kérdezhettek.

Az utolsó napon, a szétkapcsolódás után az Apollo űrhajó úgy manőverezett, hogy a Szozuzból láthatóan egy mesterséges napfogyatkozást hozzon létre a szovjet űrhajósok és az adást néző földi követők számára, eltakarva a Nap korongját. Ezek után mindkét űrhajó sikeresen visszatért a Földre.

A közös űrprogramnak a tudományos jelentősége csekély volt, a politikai viszont lényegesen több: a hidegháború enyhülésének kézzel fogható jele. Bár a kommunizmus összeomlására még sok évet kellett várni, legalább a harmadik világ-háború kitörésének az esélye jelentősen csökkent, és ez már így is maradt.

Az űrverseny persze folytatódott, de már politikai feszültségektől mentesen: az emberiség első modulűrállomása, a Mir ismét

a szovjetek dicsőségére írandó; kiépítése közben omlott össze a Szovjetunió. 1992-től pedig létrejött egy amerikai-orosz együttműködés, amelynek keretében a Mir modulűrállomáson amerikai űrhajósok is dolgozhattak (költséghatékonyabb volt ez, mint egy önálló amerikai modulűrállomás kiépítésébe befogni), az oda tartó Szozuz űrhajókon egy amerikai űrhajós is helyet kaphatott, az amerikai űrsiklókon pedig két orosz kozmonauta.

A Mir működésének befejezésével, 1998-tól elkezdődött az első nemzetközi űrállomás kiépítése (Nemzetközi Űrállomás), amely 2011-ben fejeződött be, bevonva immár az Európai és a Japán Űrügynökséget is. Ám az emberi gyarlóságból következően még jellemző az önzetlen összetartás hiánya: a kínaiakat kizárták a projektből, mivel az amerikaiak nem akarták a titkaikat és jövőbeli kutatási eredményeiket megosztani; Kína ezért önálló modulűrállomást épített Tienkung néven.

Az Apollo-Szozuz-program óta 50 év telt el. A történelem gyakran ismétli önmagát. Feszültségek tekintetében az Ukrajnában zajló háború során feszült egymásnak Oroszország és az Egyesült Államok. Most, az amerikai kormányváltás után ismét érezhető az enyhülés, és a háború lezárására törekvés. Jó lenne ezt a történetet is teljesen lezárni és magunk mögött hagyni!

Boldog hiány

Csak nézni, amint az asztal falapján megtapad egy-egy kósza, bolyhos mag. Ahogy gyengéden rabul ejti azokat, az első idei tisztára törlés után a vízcseppek nyugodt tengere. Egy kis ideig hagyni a még friss földtúrásokat, hadd fedje be barna barázdákat harmatával a holnap hajnala. Tenni-venni csak még valamit a kertben. Akármit. Azért, hogy ne kelljen leülni. Mert betűt vetni most a nehezebb. Persze valahogy mindig az. Bár az új füvek zöldjétől maszatos tenyérrel, de mégis megpróbálom. Azzal szítom magamban a bátorságot hozzá, hogy szintén életadó, magvető munka ez is. Az emlékezés munkája, amely jövőt olthat a jelenbe. Valamiért az az érzésem, addig kellene vele végezniem, addig emlékezniem, míg az egyébként láthatatlan lég otthont ad a benne táncoló bolondos bolyhoknak.

Az erdőszéli nyárfák terméseinek szárnyra kelése azon a napon vált láthatóvá, amikor megtudtuk, hogy átléptél a halál, reményre nyíló kapuján. Újból millió mag vetette magát a tavaszi levegő meleg óceánjába. Áttetsző, repülő szörvitorláikba befogadva a messze jutás reményének játékos szelét. Azóta minden valahogy lebegve áll ebben a hullámozó kavargásban és álomszerűségében is valóságosabban van jelen. Mindig valami vízmélyi, bemerítő élmény ez a szokatlan koranyári havazás. Persze tudom, vannak, akik nem szeretik ezt a jelenséget. Van, akikben akár félelmet is kelthet. Érthető. Régebben azt hiszem én sem kedveltem, inkább csak csodálkozva elviseltem. De úgy tapasztalom, hogy a gyermekek bölcs, az idősek pedig gyermeki örömmel szemlélik.

A magas, érett és nagy viharokat is túlélő nyárfák a határunkon újra megszólaltak. És pont úgy, ahogy akkor, amikor legutóbb itt jártál. Minden fehér lett a környéken akkor és most is. Újra a levegő enyhe erőibe kapaszkodva ugorják át a küszöböt házunkban is ezek a virgonc pamacsok és huncutul futkároznak fel s alá. Mintha ruhád és szolgálatod fehérsége most kiáradna az egész világra és benne a szinte jelentéktelen otthonunkba is. Elmentél és újra jeleivel köszönt, elkísér a természet.

Azt hiszem hálás neked. Ahogy én is. Meghaltál, de most vele együtt köszöntelek. Nem csak búcsúzom. Nem, mert haláloddal közelebb kerültél hozzám, ahogy sokakhoz. Eddig csupán alkalmi vendégem voltál rövid pillanatokra, és tudom, hogy nem is figyeltem rád eléggé, de mostantól te is állandó lakója lehetsz kósátrunknak. Mindig kérted, hogy imádkozzunk érted. Most a húsvét nyolcadát kitágító „novendiale” is egy szívszorító ajándék lett, mert ebben a különleges időben valamiképp pótolhatom a mulasztásaimat veled kapcsolatban. Köszöntené és meghallgatni akarlak én is téged. Hisz annyi minden, mi csendben lévő, most rólad beszél. A fákkal együtt köszönök meg mindent. Azt, hogy próbáltál úgy élni, hogy még a haláloddal is szolgálj. Követve ezáltal is az Élet Urát. Azt, aki egyedül legyőzte értünk a halált.

Elfogyó lélegzeted, utolsó tetteid is többletjelentést nyertek közvetlenül a Feltámadottól, és így lehetnek ezek számomra is a biztos remény és az örök élet jelei.

A szeretet jelei lehetnek, amiket azzal a „profétai befogadással” engedek most hatni egész lényemre, amiről évekket ezelőtt a házunkban tett apostoli látogatásod alkalmával is tanítottál miniket. Nemrég, amikor pedig kiengedtek a kórházból, a hírekben úgy mondták, szinte „újra meg kell tanulnod beszélni.” Lehet, hogy ez nekem, rólam is szól? Nekünk az egyháznak? Hisz te szolgálatoddal, életeddel az Egyházzal való egységet jelenítet meg. Nem kellene megtanulnunk újra érthetően beszélni egymással? Annyi hosszú, akár évezredek betegsége után? Előlről kezdve? A kezdetek szerint? Nem kellene olyanoknak lennünk, mint a gyermekek, akik újként tanulják a szavak ritmusát, helyét és valódi szerepét? Te atyaként „gyermekké tettél” engem is, és

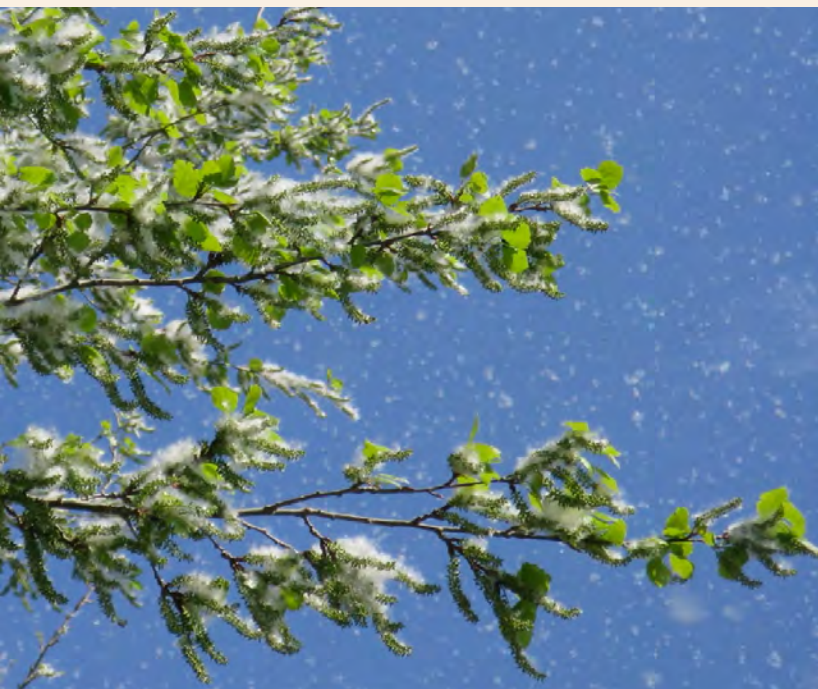

így lettél sokunknak apánk. És engem is átjár „hiányod, mint huzat a házon”, de ez boldog hiány.

Mikor olvasva az asztalnál kimondtam a hírt, először úgy értette a család, hogy a papa halt meg. Az édesapám is Ferenc. „Meghalt Fecó papa?” – kérdezték megdöbbenően. Aztán mélyen a szívünkbe hasított kislányunk nem várt zokogása, húsvét hétfejének ragyogó reggelén. A szent három nap öröme emelő ösvényének csúcsán ez a hang hihetetlennek és már-már megkésettnek tűnt. Sírás húsvét vasárnapja után? Mivel lehet, hogyan kell ilyenkor vigasztalni? Persze, hogy nem is lehetne szebb idő és alkalom az igaz vigaszban való elmerülésre, mint ez. Gyermekünk vigasztalhatatlan volta és tiszta könnyei, akkor még nem látszó örömkönnyekeket fakasztottak arcunkon. De önvizsgálatra is készítették. Hát így szeretted őt? – kérdeztük. És vajon mi? Mi mennyire szerettünk téged?

Neki te is nagypapa voltál. Nekem pedig valahogyan – neveddel is ezt üzenve – az apám. Most már tudod azt is, hogy amikor még csak épp megtanult beszélni, így hívott: „Ferencápa”...

Arra gondoltunk, és el is mondtuk neki, mennyire örülhetsz most az ő ragaszkodó, egyelőre még szomorúságos, de épp ettől igazabb szeretetének. Valójában öröm volt nekünk megélni azt, hogy legkisebb lányunk, aki nem látott téged személyesen és nem érinthetett, aki most krokodilkönyvekben fürdik karjaikban előtted, mégis boldog, mert hitt, azaz szeretett téged. Az ő őszinte hiányérzete miatt most másképp döbbsz rá az üres sír húsvéti üzenetére a család asztalánál ülve. Lüktező öröm oka lett az az együttállás, amiben a húsvéti remény forrászó üresség sziklasírja, a szemeink láttára találkozott és egyesült az alkalmi „sede vacante”, azaz a széküresedés egyházi szent időszakával.

Jézus feltámadt a halálból, nem lopták el a testét és azt is tudhatom hova tette őt nekünk az igazi kertész, a „szőlőműves”. A falat kenyér, Szótól átjárt falai és bor balzsama alatt rejtezik köztünk érinthetően. Ahogy tudhatom, hogy hova lett téve Ő, úgy azt is tudhatom, hol vagy te Ferenc, szeretett atyánk. Mert a Szent Márta Házban elköltött utolsó vacsorád után a halálad is a húsvét ünnepének eseményeibe rejtezett, és onnan ragyogva nyer új és egyszerre régi jelentést. A remény valódi zarándokaként igazol ma téged. Elsősorban a Krisztus-eseményt, a húsvétot megélt lelkek előtt.

Mégis nagy a hiány. Apám után egyszerre voltál te is a távoli második apa, és vagy és maradsz is első, a lélekben nevelés törvénye szerint. Vajon lesz-e első az Egyházban is? Így lesz-e második Ferencünk? Hiányod nagy, pedig csak egyetlen kicsi, árva szó hiányzik most a liturgiából mióta elmentél. Egyetlen szegénnyé lett szó. A kánon hat közbenjáró imádságában nem mondjuk ki most neved. A neved, nevetésed. A lényed hiányzik. Csak ezzel

az egy szóval mondom és máris gyógyul a lelkem: „Ferenc”. Igen, gyógyul a lélek, mert hiányod, boldog hiány. „Felix absentia”.

Vasárnap, az utolsó nyilvános utad után azt mondtad orvosodnak: „köszönöm, hogy visszavittél a térre.” Szentatyánk, köszönöm, hogy szolgálatod során számtalan alkalommal sokunkat visszavittél az életbe, a testvéri találkozás, az érintés csodájának tereibe, és te is – ahogy orvosod a Szent Péter téren téged – mindig biztattál minket: „Meg tudjuk csinálni.” Hiszen „Aki mer, az nyer” – ugye?

Most mélységes szavaid és felemelő gesztusaid bennem kavargó havazásában állok még ülve is, és lassan azok mindent beborító paplanja alá bújva, ébren álmodom. Tovább akarok álmodni veled, miután a lelkek Orvosa, akinek földi helytartója lehettél tizenkét évig, visszavitt, visszahívtál téged a boldog öröklétbe.

Tovább akarom álmodni a világot, aminek kapui általad is tágabbra nyíltak.

Már rég lement a nap. Behúzódok a kertből a szobába. A sötétülő tájban még mindig szállingóznak a pelyhes magok, mint gyapjúpamacskok. Emlékszem, amikor a bárányszagú pásztorságról beszélte. Sokan téled pedig pásztorszagú báránnyá lettünk, mert olyan közel jöttél hozzánk, és olyan nagy figyelemmel időztél közöttünk.

Nem sikerült végeznem a szóültetéssel, amíg a játszi fehérség a levegőben járt. Napok múlva, mint valami manna a földre szállva, esőktől ázva pihennek a magok a kert fővenyén. Arra vágyom, hogy még a szobám bensejében is betemessenek. Nem sikerült, de talán mégsem későn fejeztem be. Felkelek, gyertyát gyújtok és fényében nézem, ahogy gyökeret engednek új földeken, új reményekkel a nyári álmodó legkisebb magok.

A LÓVÉ HELYETT LOVE, avagy a futball romantikája, hogy nemcsak a pénzről, az érzelmekről is szól

Hajlamosak vagyunk a világ legnépszerűbb sportágára úgy tekinteni, mint csupán üzleti vállalkozásra, ahol mindent csak a pénz diktál, irányít és a játékot is befolyásolja. Valóban, ez már nem az a labdarúgás, amit 40-50 éve üztek, amikor még elsősorban a játék szeretetért rúgták a börgolyót. Változik a világ, a futball kőkemény üzletté vált. De vagyok annyira naiv és jóhiszemű, és szeretem annyira a futballt, hogy hiszek abban: nem kizárólag a pénz mozgatja a szálakat. Időnként én is beleborzongok, amikor megmagyarázhatatlanul magas fizetésekről, játékos igényekről, új szerződésekről, klubok pénzügyi stratégiájáról olvasok. Éppen ezért az alábbi írásban nem ezekről lesz szó. A magunk mögött hagyott futballesztendő záróakkordjai közül szemezgetek – és bár tudom, a pénzes zsákok ebből a világból kizárni már nem lehet, bízom abban, hogy a Kedves Olvasó is látja: ezekben a történetekben nem a lóvé, hanem a love van a főszerepben.

MÁJUSBAN ÁLTALÁBAN A KÖNNYEKÉ A FŐSZEREP A FUTBALLPÁLYÁKON: HA A CSAPAT ELÉRTE A KITŰZÖTT CÉLT, AZÉRT, HA MEG NEM ÉRTE EL, AZÉRT SÍR BOLDOG-BOLDOGTALAN. KÖNNYEKET HULLAJTUNK NAGY SPÍLEREK TÁVOZÁSÁKOR IS. BIZONY, IDÉN IS KORSZAKALKOTÓ EGYÉNISÉGEK BÚCSÚZTAK, HA NEM IS MAGÁTÓL A FUTBALLTÓL, DE ANNAK LEGMAGASABB SZINTJÉTŐL, VAGY LEGALÁBBIS EGY OLYAN UTAZÁS VÉGÉRE TETTEK PONTOT, AMI NYOMOT HAGYOTT AZ EGYETEMES LABDARÚGÁS TÖRTÉNETÉBEN. „MŰZSÁKTÓL” BÚCSÚZUNK.

LUKA MODRIC

Real Madrid szurkolóként nem kezdhetem mással, mint a horvát világlklasszis irányítóval, **Luka Modric**-csal, aki 13 varázslatos esztendő után köszönt el a Santiago Bernabeu hálás, de mindig kritikus közönségétől. Luka Modric mindössze 6 éves volt, amikor a balkáni háborúban lelőtték a nagyapját, a családjának pedig menekülnie kellett. Nehéz gyermekora sokat formálta a jellemét: csendes, kitartó és rendkívül alázatos ember vált belőle, ezeket a tulajdonságait futballistaként is kamatoztatta. Az utánpótlás edzői azt mondták rá, hogy alkatiilag túl gyenge és félnék a focihoz, tizenéves korában a Hajduk Split nem is kért belőle, végül 16 évesen a Dinamo Zagreb akadémiájára felvették. 2008-ban a Tottenham Hotspurs tette fel a futballtérképre, és Angliában elég jól is játszott ahhoz, hogy

lecsapjon rá a Real Madrid. Egy bizonyos Jose Mourinho hívta Spanyolországba, ahol nem indult fényesen a karrierje: az első szezon után a szurkolók megválasztották az év legrosszabb igazolásának. Később sokszorosan bizonyította, hogy jobb futballista ő annál: 28 trófeát nyert 13 év alatt a klubbal, amivel csúcstartó. Többek között hatszor nyerte meg a Bajnokok Ligáját és négyszer a spanyol bajnokságot. Közel száz mérkőzésen játszott, a 100 gólpassz mellett 43 gólt is szerzett. Minden idők egyik legjobb középpályása, aki válogatott szinten is elhomályosította a 98-as vb horvát hőseit, Prosineckit, Sukert és a többieket: 2018-ban ezüst, 2022-ben bronzérmes szerzett nemzeti csapatával a világbajnokságon. Ő

volt az, aki a Lionel Messi, Cristiano Ronaldo hegemoniát megtörte azzal, hogy 2018-ban Aranylabdát kapott – övé lett a vb legjobb játékosa díj is az oroszországi mundialon. Bár ő szeretett volna még egy évig a klubnál maradni, ezért fizetésének jelentős csökkentésébe is belement volna, a klub már nem számolt vele – pedig idén is bebizonyította, hogy csereként pályára lépve is mennyire hasznos tagja tud lenni a blancóknak.

Nagyon érzelemdús volt az utolsó bajnoki, amin kezdőként játszott: a 85. percben cserélte le a szintén búcsúzó Carlo Ancelotti. Sorfalat álltak neki a játékosársak, mindenki ölelkezett, a lelátó felállva és vastapossal köszöntötte, ő integetett a szurkolók felé. Aztán a legnagyobb meglepetés a kispad mellett várta. Ott állt Toni Kroos, aki egy évvel ezelőtt vonult vissza, és akivel egy évtizeden keresztül megbonthatatlanok voltak a középpályán. Azok voltak ők Madridban, mint Xavi és Iniesta Barcelonában: a tökéletes páros. És most a régi játszótárs, bajtárs ott várta, hogy köszöntse és megölelje. Nem csak az utolsó bajnoki forduló, a szezon egyik emblematikus pillanata volt ez, amit nem lehetett könnyek nélkül végig nézni. Hiányozni fognak azok a külsővel kiosztott kulcspasszok, az a játékontelligencia, ez a szerény és alázatos csapatember, de hiányozni fog **Carlo Ancelotti** is, aki a klub legsikeresebb edzőjeként távozott (ő 15 trófeát nyert két regnálása hat éve alatt), és nem kellett sorban állnia a fehérgyarmati és a madridi munkanélküliben sem: új kihívásként elvállalt egy újabb „tüzes trónt”, a brazil válogatott szövetségi kapi-

tánya lett. Itt nem lesz kevesebb nyomás rajta, a cél csupán az, hogy 24 év után újra vb-t nyerjen Brazília. Ancelotti a játékosok nyelvén különösen ért, rendkívüli az az összhang, ami a csapatait jellemzi. Madridban ezért is tudott sikeres lenni – természetesen a kiváló spílernek mellett. A 2014-es BL-győzelmet sosem feledi, aki a csapat szurkolója: 12 évet böjtöltünk már érte. A másik legemlékezetesebb győzelme a 2021/22-es BL-diadal, de főleg az út, ahogyan eljutott odáig: a PSG-t, a Manchester City-t, a Chelsea-t is drámai módon, elképesztő lélekjelenlétről és hitről tanúságát téve ütötte ki a Real Madrid.

Ancelottiról egy érdekesség: ő az egyetlen edző, aki mind az öt topligában bajnokságot nyert! Olaszországban az AC Milan, Angliában a Chelsea, Franciaországban a PSG, Németországban a Bayern München és Spanyolországban a Real Madrid kispadján sikerült ez neki. Lehet utána csinálni! Luka Modric és Carlo Ancelotti öröksége Madridban marad, és én örülök, hogy szurkolhattam annak a csapatnak, amelyiknek ők a tagjai voltak. (Milyen kár, hogy Florentino Pérez elnök nem tudja megbecsülni a klub legendáit...)

TRENT-ALEXANDER ARNOLD

A Real Madrid nagy átalakuláson megy keresztül, az új edző a Bayer Leverkusent korábban veretlenül német bajnoki címig repítő, Xabi Alonso lett, aki volt a klub játékosa, még Carlo Ancelotti keze alatt is futballozott, és nyert vele Bajnokok Ligáját. A keret is komoly ráncfelvarráson esik át, de ez nem is baj, mert a szezon

végére nagyjából elfogytak az egészséges Real Madrid futballisták. Hiánypozítra érkezett a Liverpoolból az angol klub saját nevelésű játékosa, **Trent-Alexander Arnold**, aki húsz év után hagyta el nevelőegyesületét – és akinek a búcsúja Modricéhoz hasonlóan könnyfakasztóra sikerült. Real Madrid szurkolóként örülök annak, hogy Trent-Alexander Arnold a Madrid játékosa lett. Rendkívül sokoldalú és intelligens, az egyik legkreatívabb játékosa napjainknak, akinek briliáns jobb lába van. Alapvetően jobbátvéd, de több pozícióban, például egy sorral előrébb, játékszervezőként is jól használható. Madridban szerintem főleg eredeti posztján számítanak majd rá – Marcelo óta nem volt olyan futóbolondja a Real Madridnak, akinek a beadásaitól mindenki retteggett –, de a braziltól bombagólokat keveset láttunk (ellentétben elődjével, Roberto Carloszal). Hogy milyen Alexander Arnolddal a Madrid? A jövő zenéje, még nem tudhatjuk. Hogy milyen volt a búcsúja Liverpoolban? Felemás. Amikor kiderült, hogy a csapat másik két sztárjával, Virgil van Dijk-kal és Mohamed Szalah-hal ellentétben ő nem hosszabbítja meg a szezon végén lejáró szerződését, és ingyen távozik, köztörvényes bűnözővé, akasztófára valóvá, árulóvá vált a liverpooli szurkolók egy jelentős részénél. Akik még a bajnoki cím megnyerése után is képesek voltak őt köpködni, fütyülni, fújolni. Már Arne Slot, a klub menedzsere sem tudta eldönteni, jó-e, ha egyáltalán pályára küldi az utolsó mérkőzéseken. A szurkoló könnyen felejt, és hát gyakran az érzelmei vezetnek. Trent-Alexander Arnold rengeteget tett a klubért. Felnőtt a

klubbal együtt. És elévülhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy a Liverpool 2018 és 2022 között, öt év alatt háromszor is BL-döntőbe jutott – 18 évesen például varázslatos szabadrúgásgólt szerzett a Hoffenheim elleni selejtezőben. Ha nincs az a gól, nincs utána az a menetelés, ami egyenesen a kijevi BL-döntőig tartott. Micsoda meglátás volt a részéről az a Barcelona elleni gólpassz 2019 májusában, amikor a 0-3-as első meccs után 4-0-ra nyert a Pool, és jutott a fináléba, amit aztán meg is nyertek. Volt két 12 és egy 13 gólpasszos szezona, összesen 64-ig jutott a bajnokságban! Óriási karakter, rendkívül tehetséges futballista, aki mindent megnyert a klubbal, ezért új kihívásokra vágyott. Ez egy olyan dolog, amiért nem lehet őt gyűlölni. Nem lesz ő Gerrardhoz hasonló klublegenda, de a Liverpool történetének alighanem egyik legprimáris jobbátvédje volt, akiben a kupaátadón tudatosult, hogy vége ennek a történetnek – nem véletlenül pásztázta őt annyit a kamera. Próbálták vigasztalni a csapattársak (egyébként Szoboszlai Dominikkal az élen), a családtagok, de eltört a mécses. És ez teljesen érthető. Egész életét Liverpoolban töltötte, és most az otthon melegét elhagyva elmegy a bizonytalanba. A Liverpoolból felfelé már nem nagyon mehetett volna máshova. A történelem legnagyobb klubját választotta, ahol két út létezhet. Vagy ott is történelmet ír: a következő nagy Real Madridnak a kulcsfigurájává válik, és legendás alakja lesz az egyetemes labdarúgásnak, vagy ordas nagyot bukik, és megbánja, hogy nem maradt Liverpoolban, ahol a távozásának bejelentéséig mindenki tisztelte és szerette őt. Biztos vagyok benne, hogy Alexander Arnold nem a pénzt választotta, inkább az új kihívást, motivációt kereste. Szerintem óriási játékost szerzett vele a Real Madrid, ettől függetlenül rendkívül megható és érzelmmel teli volt az éremátadó, ahol Trent-Alexander Arnold szinte végig a könnyeivel küszködött.

THOMAS MÜLLER

Volt nagy búcsúzója a Bayern Münchennek is: **Thomas Müller** 25 év után köszönt el szeretett együttesétől, amivel mindent megnyert – többször is. 11 évesen, 2000-ben került a klubhoz, első meccseit a felnőtt csapatban a 2008/2009-es sze-

zonban játszott, de igazán a következő évben robbant be, amikor máris 13 bajnoki gólt szerzett és második lett a házi góllövőlistán. Ennek a szezonnak a végén, meg aztán két évvel később is elveszített egy-egy Bajnokok Ligája-döntőt. Először

a Jose Mourinho vezette Inter ellen, de talán a második fájt jobban, mert akkor hazai pályán, az Allianz Arénában maradtak alul a Chelsea-vel szemben – pedig Müller góljával még a bajorok szereztek vezetést a hajrában, de aztán jöttek azok a fránya tizenegyesek, melyek után a Petr Cech, Frank Lampard, Didier Drogba-féle Chelsea végre felért Európa csúcsára. Azért két BL-győzelem csak csurran-cseppent számára (2013-ban a Borussia Dortmund, 2020-ban a PSG volt a legyőzött fél), de az igazi fölény Németországban jellemezte Mülleréket: 17 szezonjában 13 bajnoki címet szerzett, csak a Wolfsburg (még nem alapemberként), aztán kétszer Jürgen Klopp Dortmundja, majd egy évvel ezelőtt a Bayer Leverkusen bizonyult erősebbnek (utóbbiak ráadásul veretlenül nyerték meg a Bundesligát, ami a münchenieknek soha nem sikerült). A siker jött, edző és játékos ment, de Thomas Müller sosem volt jöttment. Bár talán soha nem volt ő a Bayern első számú sztárja, arra ott volt Robben, Ribéry, Neuer, Lewandowski és Harry Kane, de alázatos csapatember, akinek rendkívül sok esze volt a futballhoz. 502 Bundesliga-mérkőzésen kereken 150 gólt szer-

zett, 163 Bajnokok Ligája-mérkőzésén 57 gólt ért el, amivel 6. az örökrangsorban. Az öltözőben egy mókamester volt, hangulat felelős, aki a válogatott mezében is felért a világ tetejére: 2014-ben Braziliában nyert világbajnokságot a Nationalelf tagjaként. Sokáig nem nagyon szimpatizáltam vele, bevallom, mert a 2010-es és a négy évvel későbbi világbajnokságon is 5-5 gólt szerzett, és háttérbe szorította személyes kedvencemet, Miroslav Klose-t – szerencsére ezután több vb-gólt már nem szerzett, így ezt a gólrekordot még Klose tartja (kérdés, meddig, mert Kylian Mbappé 26 évesen 12 vb-gólnál jár már). De a 129 válogatott meccsen elért 45 gólja miatt sem kell szégyenkeznie. Korszakos zseni, egy egyéniség lépett le a futball nagyszínpadjáról – visszavonulni még nem fog, de ezután alighanem kevesebbet hallunk majd róla.

KEVIN DE BRUYNE

Kevin de Bruyne még nem lép le a nagyszínpadról, csak visszalép néhányat – mondjuk a friss olasz bajnokba igazolni azért nem mindenhol ér fel katasztrófával. Bár sokan vannak, akik szerint 33 évesen még lett volna pár jó éve a legmagasabb szinten is. Egy évtizedet húzott le a Manchester City-ben, ahol világklasszis futballista lett belőle, a Premier League történetének egyik legjobb középpályása, és Pep Guardiola edzői pályafutásának talán második legjobb játékosa – egy bizonyos Lionel Messi után. A belga

Genknél Tözsér Dániel és Köteles László csapattársa volt, aztán Németországban a Werder Bremenben és a Wolfsburgban nyújtott olyan produkciót, ami meggyőzte az akkor még kisebbik manchesteri klub vezetőit, hogy érdemes ebbe a vörös belgába néhány forintot investálni. És milyen jól tették! Tíz angolai szezonja alatt hat bajnoki címet szerzett, öt Ligakupát, két FA-kupát nyert, és 2023-ban a klub legnagyobb álma, a Bajnokok Ligája-győzelem is összejött nekik. Félelmetes középpályás sort alkotott David Silvéval, Bernardo Silvéval, Rodri-val, és nagyon jól érezték egymást Kun Agueróval és Erling Haalanddal is. Nem véletlen a rengeteg gólpassz: három szezon kivételével mindig elérte a 10 asszisztot, de volt két 16, egy 18 és egy 20 gólpasszos szezonja is, amivel Thierry Henry-val együtt csúcstartók. Ha csak a Premier League-t nézzük, 71 gólt és 119 gólpasszt osztott ki. Felsorolni is nehéz, mennyi egyéni díjat söpört be: legyen elég most annyi, hogy az angol bajnokság legjobb játékosának kétszer választották meg, de az IFFHS az évtized legjobb csapatába is beválogatta! Szerintem ő azon játékosok közé tartozik, akik joggal gondolhatják úgy, hogy lett volna olyan év a karrierjükben, mikor Aranylabdát érdemeltek volna – helyette egy másik City-játékos, a sokkal szürkébben és kevésbé látványosan futballozó Rodri nyerte el a díjat tavaly, amiben a spanyolok Eb-győzelme kulcsszerepet játszott. Hihetetlen abba belegondolni, hogy még jobb pályafutást kihozhatott volna magából, ha a sérülések nem kísérték volna az útját – két olyan szezonja is volt, amikor a mérkőzések alig több mint felén tudott pályára lépni. Így is csúcsteljesítmény ez tőle, és nagyon fog hiányozni az angol futballból. A Napoli viszont hatalmasat nyert vele: nem mernék nagy összegben tenni arra, hogy egy extramotivált De Bruyne a barátjával és válogatott csapattársával, Romelu Lukakuval az oldalán nem a címvédésre hajt majd a Serie A következő szezonjában.

JAMIE VARDY

Kicsit kisebb kaliber az eddig említettek-nél, mégis felejthetetlen karaktere az angol labdarúgásnak **Jamie Vardy**, aki 13 évet húzott le a Leicester City-nél, mialatt kereken 500 mérkőzésen lépett pályára, és 200 gólt szerzett. Kiváltság, ha valaki-

nek éppen így jön ki a matek, az újkori angol futball egyik fenegyereke szerencsés típus: hogy így zárhassa le élete legfontosabb fejezetét, ezek a kerek számok ékesítsék pályafutását – az utolsó bajnokin már nem lépett pályára. A 2011/12-es szezonban az ötödosztályban (!!!) gólkirály lett, és ezután igazolta le a Leicester City – nem kis megdöbbenést kiváltva ezzel. Két másodosztályban töltött szezon után jutottak fel a „rókák” az élvonalba, ahol a második szezonban minden idők egyik legnagyobb futbalszenzációját szolgáltatva bajnokok lettek. Jamie Vardy 24 góllal és 6 gólpasszal zárt, kulcsembere volt a bajnok Leicesternek – ebben a szezonban érte el azt az egyedülálló bravúrt, hogy 11 egymást követő bajnokin gólt szerzett. Rajta kívül Kasper Schmeichel, N'golo Kanté és Rijad Mahrez voltak a csapat legjobb és legfontosabb játékosai – utóbbi kettő dobantott is az aranyérem után (mára már mindketten a szaúdi ligában próbálnak meg nem éhen halni), pár évvel később a kapus, Schmeichel is, de Vardy maradt a fedélzeten – akkor is, amikor léket kapott és elsüllyedt a leicesteri hajó. 2021-ben FA-kupát nyert csapatával a Chelsea ellen, ami szintén nem kis bravúr, és átalakult kerettel többször harcban állt még csapatával a nemzetközi kupahelyekért. Nagyon lehetett szeretni ezt a csapatot, és magát Vardy-t is, aki üde színfoltja

volt az angol labdarúgásnak. Azonban a 2022/23-as szezon végén kiesett az élvonalból a Leicester – Vardy viszont maradt, és a fizikális Championship-ben betermelt 18 gólt, ami azonnali visszajutást eredményezett. Sajnos elég gyenge volt az idei Leicester City, de Vardy még a búcsúévében is rúgott 9 gólt, rá tehát idén sem lehetett panasz, és a szezon végén legenda-hoz méltó búcsúztatást kapott. Ennek így kellett történnie: az 500. meccsen meg kellett rúgnia a kétszázadikat. Így volt kerek a történet. Vardy az egyetlen Premier League futballista, aki 30 éves kora felett több mint 100 gólt lőtt. 10 élvonalbeli idejében 145 gólt lőtt és 48 gólpasszt adott. Irigylésre méltó statisztika.

A futball az érzelmekről is szól, és azok nemcsak akkor vannak, ha a ránk nagy hatást gyakorló, kedvenc játékosaink visszavonulót fújnak vagy kikopnak a felső polcra, hanem akkor is, ha kicsi együttesek érnek el hatalmas, történelmi sikereket – ezekre bőven láttunk példát idén. A londoni Crystal Palace 120 éves története során nem nyert még semmit (persze, az alsóbb osztályban szerzett címeken kívül), és az idei FA-kupadöntőnek sem ők voltak az esélyesek. Ehhez képest heroikus küzdelemben legyűrték a Manchester City-t, aki hosszú évek után így először trófea nélkül zárta az idejnyet. A Newcastle United több mint 70 évet várt egy trófeára – megérte, mert megverték a szezon nagy részében hasító, a Premier League-t utcahosszal megnyerő, Szoboszlai Dominikkal

felálló Liverpool. Azért egy mondatot róluk is hadd szóljak: 30 évet vártak egy bajnoki címre, majd, amikor végre megnyerték, a covid miatt nem ünnepelhettek a szurkolókkal. Jó volt látni, ahogy idén végre szurkoló és csapat egymásra talált, és végre mindenki kiengedhette a fáradt gözt. A Tottenham 2008 után nyert újra trófeát, és lett Európa-liga-győztes, miközben az utolsó, még nem kieső helyen végzett a bajnokságban. Olaszországban a Bologna lett a kupagyőztes, míg Magyarországon a Paks idén is kupán csapta a Fradit. Kell, hogy ne mindig az esélyesebb csapat nyerjen: bizony, nem a pénz focizik, a labda meg gömbölyű....

És valóban más a foci, mint régen volt, de továbbra sem a pénznek szurkolunk: azért is rendkívül szép játék a labdarúgás, mert rendkívüli emberi történeteket is ír! Ne csak a gólokat lássuk – figyeljünk arra is, ami mögöttük van!

Napjainkban különnek lenni divat, mindenki ki akar tűnni, de mivel trend lett a különtség, valójában senki sem „igazi” külön. Látna a világeseményeket, tapasztalva a „csak magadra figyelj” korszellemet, mi keresztények a „szeresd felebarátodat, mint önmagadat” irányelvvel tudjuk, érezzük: kezdünk igazi különnek számítani. Amúgy is jellemző napjaink társadalmára az önzés, az egocentrikus életforma, a társas magány, az igazi kapcsolódás vágya nélküli egymás mellett élés és a közöny. A szomszédok nem köszönnek egymásnak, az autósok nem türelmesek a többi autóssal, a fiúk nem udvariasok a lányokkal, és így tovább. Általános lett, hogy nem oszt-

„Néhány sündisznó roppant fázik egy téli éjszakán. Összebújnak hát, hogy egymást melegítve védekezzenek a hideg ellen. De mennél jobban összebújnak, annál jobban érzik egymás tüskéit, annál jobban szúrnak. Próbálnak hát távolodni. Csakhogy akkor ismét dideregnek. Valahogy így van ez az emberrel is. Ha eltávolodik társaitól, minden kívül körülötte, rideg lesz az élete. Ha közelít hozzájuk, némely szúrást, esetleg akaratlan tüskét el kell viselnie. De még mindig jobb szeretteink tüskés kedvét eltűrni, mint belefagyni az egyedüllétbe. Elvégre nekünk is vannak tüskéink, amelyeket a hozzánk ragaszkodók kénytelenek eltűrni. S ha él bennünk megértés, szeretet, e tüskepárbaj sosem okoz veszélyes sérüléseket.” (Kun Erzsébet)

Ennélfogva úgy döntött, marad az élet napos oldalán, s nem fárasztja magát sem munkával, sem egyéb értelmes tevékenységekkel, pláne nem tartalmas emberi kapcsolatokkal. Fodrászhoz megy,

mindennél jobban óztkodik. Egyre azon gondolkodik, hogy futó kalandjaihoz hol találhat magának még több egyedülálló anyát. Felkeres egy segítő csoportot, ahol elhagyott szülők – főleg nők – támogatják

EGY FIÚRÓL

(About a boy)

juk meg egymással gondolatainkat, nem vagyunk kíváncsiak a másakra, távolságot tartunk és érdektelenségbe burkolódzunk. Egy ilyen, magát „szigetként” definiáló főhős történetét meséli el ez a 2002-es angol romantikus vígjáték. *„Véleményem szerint mindenki sziget, sőt most érett meg erre igazán az idő. A szigetek korát éljük. Pár száz éve még függél a többi embertől. Most viszont megcsinálhatod a saját paradicsomi szigetedet, ha van hozzá lóvéd, de még inkább arcod. Könnyen lehetsz egy napos trópusi sziget. Én szívesen hiszem, hogy efféle sziget vagyok és ezt menőnek találom.”* – vallja a magánzó, élvezeteknek élő Will.

Az **Egy fiúról** (*About a boy*) két Golden Globe-díjas színész Hugh Grant és Toni Collette főszereplésével egy hihetetlenül kedves történet, mely könnyed humora ellenére súlyos drámákat rejt és mély mondanivalóval bír.

Will Freeman (Hugh Grant) nem igazán ismeri az élet megpróbáltatásait. Apja írt egy nagyon népszerű karácsonyi slágert, melynek jogdíjaiból vígan élél ő maga is.

bevásárol, vetélkedőket néz a TV-ben és megrögzött agglégényként legkedveltebb tevékenységének hódol: csajozik. Egy szingli anyukával való kalandja után rájön, hogy kisgyerekes anyukákkal a legkifizetődőbb randizni, mivel azok – gyerekeikre hivatkozva – hamarabb szakítanak, így megúszik minden komolyabb elköteleződést és felelősséget. Attól ugyanis

egymást. Mivel nincs gyereke, gond nélkül kitalál magának egyet, s hozzá egy kacifántos történetet arról, hogyan maradt egyedül a nem létező csemetéjével. Az empatikus sortársak közül az egyik anyukát sikerül randira hívnia, ám az a találkozójukra magával hoz egy furcsa szerzetnek tűnő kiskamaszt. Kiderül, hogy nem a sajátja, hanem egy depressziós barátnője

fia, akit így próbál meg tehermentesíteni. A 12 éves Marcus (Nicolas Hoult) társaságának Will nem örül, de igyekszik jelöltjét levenni a lábáról, így kedvesnek mutatkozik az idegen kölyökkal. A kislány azonban okos, és nemcsak azt veszi le, hogy Willnek nincs gyereke, de azt is, hogy csak teszi a szépet. Amikor hazaviszik a vendégyereket, annak édesanyját, Fionát (Toni Collette) begyógyaszva öntudatlanul találják meg a nappali közepén.

Marcus élete Will-ével ellentétes. Bár mindenben a jót és a pozitívát keresné, egy kiszámíthatatlan kedélyállapotú, csodabogár édesanya mellett minduntalan az árnyakat és buktatókat kapja. Gyermeki

amíg a férfi kínból már beereszti. Marcus megnézi vele a TV-ben a vetélkedőt, majd hazamegy. Nem követelőzik, nem ül a nyakán, eleinte nem is szólal meg, csak ott van. Ez ismétlődik minden nap. A magányos élethez és nyugalomhoz szokott agglegény eleinte frászt kap a gyerek-társaságtól, de idővel azon kapja magát,

barátságra és állandóságra. A kiskamasz életében ő lett ugyanis a biztos pont, akire vissza tud térni és akire számíthat. Ez a felelősség megijeszti, mivel még mindig egy szigetként gondol magára, aki senki életéhez nem tud semmi jelentőset igazán hozzátenni. Megbántja és eltávolítja magától a kislányt, hogy visszatérjen régi,

lelke mégis mindent meg akar tenni azért, hogy anyját felderítse és valahogy boldoggá tegye. Pedig sok gúnyolódást kap az osztályában, bántják és nem barátkoznak vele, az iskolában minden napja egy küzdelem. Persze vannak furcsaságai, de épp ezektől olyan eredeti és érdekes személyiség. A mindenkoros osztályközösségek dinamikáját megfigyelve az iskolások körében különösen kínos, szinte írtandó és kiiktatandó az a viselkedés, amikor valaki kilóg a többiek közül. Marcust iskolatársai gyakran hazáig kavicsokkal dobálva üldözik, ellopják a cipőjét, kifigurázzák. Azonban az édesanyjáért való aggodás közben ezek az abuzálások csak mellékes tényezői mindennapjainak.

Mikor váratlanul megismeri ezt a lódító hódítót, naiv tervet eszel ki: összehozza anyjával, hogy az ne legyen többé szomorú. Willnek azonban Fiona nemcsak, hogy nem az esete, de az egész családot komplett bolondnak tartja. Pláne, hogy Marcus nem is csinál titkot a kerítési kísérletéből. Minden nap iskola után becsenget Will-hez, aki először be se akarja engedni. A fiú azonban addig csenget,

hogy már várja a napi becsengetést, s jól érzi magát Marcus társaságában. A két ember, a kicsi és a nagy elkezdik alakítani egymást, hatnak a másikra, s szépen lassan egymás világának részeivé válnak. Marcus már nem púp Will hátán, hanem ő lett a legjobb barátja.

A szeretet legnagyobb csodája az átformálási képesség. Átformálja a szívet, a lelket, a gondolatokat és érzéseket, a kapcsolatot, amiben megjelenik és vele az egész életet. Mindent megszépít és mindennek értelmet ad. Átformáló, mert amikor valakit megismerünk, megértjük az igazi motivációit, a történetét és egész más színben látjuk a tetteit. Idővel Will számára is világossá válik, hogy Marcus valójában azért megy hozzá minden nap a sulis után, mert fél, hogy egy nap hazaérve ismét öntudatlanul találja az édesanyját. A férfi úgy véli, hogy egy ilyen problémás családi háttérből jövő kiskamasznak annál komolyabb – akár szakmai – támogatásra lenne szüksége, mint amit ő, egy láncdohányos agglegény nyújthat. Nem érti meg, hogy Marcusnak valójában pont arra van szüksége, amit ő tud neki adni:

felelősség nélküli életéhez, amiben nem volt helye senkinek. Azonban érzi Marcus hiányát, és már nem adnak örömet azok a felületes és felesleges élvezetek, amelyek korábban kitöltötték a mindennapjait. „Igazán teljes életem van, csakhogy, mindez nem jelent semmit. Az a helyzet, hogy csak egy valaki jelentett nekem valamit: Marcus.” – vallja be önmagának.

A történet tanulsága, hogy szükségünk van egymásra, hogy ne önálló szigetekként éljünk, hanem egy nagy szigetcsoporthoz tartozzunk, mely részek mélyen lent az óceán felszíne alatt Isten szeretetében összekapcsolódnak.

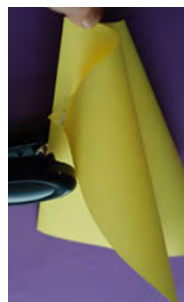
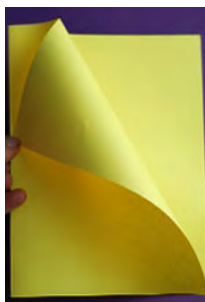
Foglalkoztató

Egyszerű „madársárkány” papírból

Ha nincs saját papírsárkányod vagy eleendő helyed a reptetéshez, készíts „madársárkányt” néhány egyszerű eszköz segítségével.

Eszközök: A4-es méretű színeslap (mardaranként egy, általad választott színben; külön a csőrhöz és farokhoz), olló, asztali tűzőgép, lyukasztó, ragasztó, erős fonal, fekete filctoll.

Elkészítés: Rajzold meg, majd vágd ki színes papírból a madár csőrét és tollát. Fektess magad elé egy egész színeslapot, majd hajtsd ketté, akár egy füzetet.

A két szárny közé ragaszd be a madár csőrét és farkát. Fekete filctoll segítségével rajzold meg a szemét. Ezután húzd bele a lyukba a fonalat, a madár teste alatt jól kösd meg, és már kész is a madárkád.

Forrás: krokotak.com

A papír két felső sarkát ellenkező irányban hajtsd a tűrésvonalhoz (az alsó lefelé, a felső felfelé), majd tűzőgéppel kapcsold hozzá. Nem gond, ha a sarok 1-2 milliméterrel túllóg. Ha ezzel megvagy, az eredmény egy papírrepülőhöz hasonló.

A kapocs mögé lyukasztó segítségével készíts egy akkora lyukat, amibe a fonalat belefér.

M E S E K U C K Ó

MESTER GYÖRGYI

Egy kis kiruccanás

Az üdülőtelepen elhagyatottan álldo-gált egy „lábasház”. A nevét onnan kapta, hogy az épület betonlábakon állt, melyek valaha garázsul szolgáltak egy autónak. Mivel egyedi külsővel rendelkezett, nem volt kívül társalognia, aztán meg fáradt, beteges, öreg gazdája se nyitotta rá az ajtót évek óta, ezért nagyon magányosnak és haszontalannak érezte magát.

Egy éjszakán elhatározta, hogy odébbáll. Betonlábait addig feszegette, míg sikerült azokat a földből kihúznia, és elindult. Reggelre a közeli nyaralóházak csak álmélkodtak, hová tűnt a szomszédjuk.

Ment, mendegélt, egyszer csak egy útelágazáshoz érkezett. Ott választhatott: az aszfaltozott, sima úton menjen tovább, vagy a gidres-gödörös földúton, esetleg vissza, ahonnan jött. Esze ágában se volt visszafordulni. Ha már eddig eljutott, világot akart látni, s barátokat találni. A sima út biztosan jó helyre vezet – gondolta, hát elindult azon.

Kétnapi fárasztó araszolás után, egy ragyogóan kivilágított nagyvárosba ért. Le

is horgonyzott három égbeszökő toronyház mellett, s miután megpihent, beszédbe akart elegyedni velük. Azok azonban olyan magasan hordták az oromzatukat, hogy a szava se ért fel hozzájuk.

Másnap emberek jöttek. Nézegettek, valamit tanácskoztak, majd begördült egy földgyalu, és le akarta rombolni a lábasházat, mely túl ódivatúnak, régiesnek tűnt. Nem illett bele a táj rendezett,

modern képébe. Még szerencse, hogy a döntés sokára született meg, a munkásoknak pedig késő délután már nem fűlött a foga hozzákezdeni a bontáshoz, így éjszaka a lábasház odébb állt.

Visszament az útelágazáshoz. Gondolta, ha a földútra tér, annak a végén talán barátokra talál. A girbegurba, sáros út egy szegény falucskába vezetett. Vályogházak sorakoztak egymás mellett. Félve néztek a messziről jött idegenre.

Szerénységük megtiltotta, hogy szóba elegyedjenek vele. Hiába kezdeményezett a lábasház, nem akadt senki, aki barátságába fogadta volna.

A falu bolondja már éppen fel akarta gyújtani, hogy ne hivalkodjon ott a többi szegényes viskó mellett, amikor a lábasház ismét visszatért az útelágazáshoz.

Hazafelé indult.

Hét nap után, egy holdvilágos éjszakán, vissza is ért az üdülőtelepre. A lábai helyén álló gödröket benötte ugyan a gaz, de kis igazítás után beállt a régi helyére.

Reggel a szomszédházak igen-igen elcsodálkoztak. Álmodták talán, hogy elment és visszatért a körükbe?! Ajtóikkal és ablakszárnyaikkal barátságosan integettek felé, mintha azt akarták volna tudatni vele, hogy hiányolták és örülnek, hogy újra mellettük áll.

A lábasház érezte, hogy idevaló. Jó érzés töltötte el, hogy a saját birtokán áll, régi ismerősök között. S ekkor további kellemes meglepetés érte. A bejárata előtt autó fékezett le, öreg gazdája gyereke és unokái tódultak be az ajtón. Beszédükből kiértette, nyaralni jöttek, de előtte még szépen ki is festik a falait.

A lábasház boldog volt, és már nem is értette, hogyan indulhatott el világgá. Miért is gondolta, hogy az állandónál van jobb hely a világon.

Játéksarok

A nyár sokak számára a táborozás időszakát is jelenti, ezért olyan játékokat mutatunk nektek, amiket akár nagyobb társaságban is játszhattok.

Hosszúvárazás

A játékhoz mindössze egy labda szükséges (olyat válasszatok, amit minden játékos kényelmesen meg tud fogni, és semmiképp se legyen túl kemény).

Válasszatok ki egy játékvezetőt (ehhez kiszámoló-ötleteket is mutatunk). A játékot két egyenlő létszámú csapat játssza. A csapatok egymással szemben, egy vonalban állnak fel. Köztük 5-6 m távolság van. A labda annál a csapatnál van, akik futni fognak. A játékvezető jelére a labdát birtokló csapat átdobja a labdát az ellenfél csapatában lévő egyik játékosnak, és megpróbálnak elmene-külni. A labdát elkapó játékos az ellenfél csapatának a vonaláig futhat a labdával, és megpróbál valakit eltalálni a menekülő játékosok közül. Ha eltalál valakit, akkor az a játékos kiesik, és ismét az ő csapata dobhat majd. Amennyiben a dobás célt téveszt, akkor ő esik ki. A játék addig tart, míg valamelyik csapatnak az összes játékosa ki nem esik.

Nemzetesdi

Ehhez a játékhoz is csak egy labda kell. Játshatjátok a szabadban és teremben is, így baráti társasággal, táborban vagy akár testnevelésórán is bevezethető. Ha a szabadban játszotok, ássatok egy kis gödröt a játékban használt labda számára. Ha teremben vagytok, csak tegyétek egy krétával rajzolt kör vagy egy talajra helyezett karika közébe.

A játékosok közül választunk vagy sor-solunk egy bírót. A bíró kivételével a játékosok választanak maguknak egy nemzet nevet (spanyol, magyar, olasz stb.) A bíró ezután felírja egy papírra a választott nemzetneveket.

A bíró a labdától pár lépésnyi távolságra áll. A játékosok közvetlenül a labda körül helyezkednek el, törzsből előre

hajolva (semmiképp se guggolva!) egyik kezüket a labdához közel tartva. A bíró hívására kezdődik a játék: „Jöjjön az a híres, nevezetes olasz!” Ekkor mindenki szétszalad, amilyen gyorsan csak tud, kivéve azt, aki az olasz nemzetet választotta magának. Ez a játékos felkapja a labdát, és megpróbál valakit a többi elszaladó gyerekek közül eltalálni. Ha sikerül, akkor a találatot kapott gyerek hibapontot kap. Amennyiben nem talál el senkit, akkor a dobójátékos kapja a hibapontot. Ezután folyamatosan új köröket játszotok. A bíró a játékosok neve mellett folyamatosan vezeti a kapott hibapontokat. Az is rossz pontot kap, aki úgy kapja fel a labdát, hogy nem az ő nemzetét szóltották. Az előre meghatározott hibapont elérése után a játékos kiesik a játékból. Az lesz a játék nyertese, aki utoljára marad a játékból. A győztes játékos válik bírónak a következő körben.

Tipp: úgy is játszhatjátok, hogy aki hibázik, annak például el kell mondania egy nyelvtörőt, vagy kaphat egy feladatot a szorzótáblából is.

Kiszámolók

Sári, Mári, Ica, Vica
ki lesz most vajon a cica?
Se nem Ica, se nem Vica,
hanem te leszel a cica!

Ekete, pekete, cukota pé,
Ábel, bábel dominé.
Csiszi-á, csiszi-bé,
Csiszi-csoszi, kompodé.

Kert alatt a macska
szemét pillogatja.
Elvesztette gombostűjét,
A kutyára fogta.
A kutya azt mondta,
Hogy ő el nem lopta.
Inc, pinc, kalapinc,
Te vagy odakint!

Találós kérdések

Szürke színű a bundája,
hosszú, vékony farkincája,
finom sajt a vacsorája,
fanasz macska les reája.

Felhő könnye hull a földre,
Futó csermely lesz belőle.

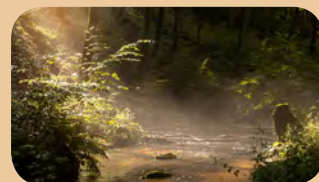
Se nem eszik, se nem iszik,
kötélen áll, mégis hízik.

DEVECSERY LÁSZLÓ

Nyári este

*Minden muzsikál!
Csodaszép, csodaszép!
Ágak közt a fészek
pelyhes menedék.*

*Virágok kelyhében
tündérek ülnek,
s csendesen nekünk,
nekünk hegedülnek.*

Március 6.

Március 13.

Március 17.

Március 11.

Március 13.

December 15.

Március 1. Máriapócs adott otthont idén a Metropolitai Lelkipásztori Napnak, ahol a lelkipásztori lehetőségek széles spektrumát vizsgálták papjaink a Keleti Egyházak Dikasztériuma által kiadott segédkönyv alapján.

Március 2. A Nyíregyházi Egyházmegye a közösségek férfi tagjait hívta a Szent Andrásról elnevezett nagybőjti kihívásra, melynek első közös mozzanataként a több mint 100 férfi a Boldogságok útján zárándokolt közösen Ábel atyával.

Március 6. A kassai egyházmegye dolgozói tettek látogatást Miskolcon. A két egyházmegye között évek óta tart az együttműködés. A hivatal munkatársaival együtt érkezett Cyril Vasil' érsek, valamint dr. Bohács Béla atya, a kassai magyar ajkú hívek helynöke.

Március 11. Orosz Péter kárpátaljai vértanúról tartottak konferenciát Beregszászon, az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban. A Nyíregyházi Egyházmegyét Szabó Tamás pasztorális helynök, a Miskolci Egyházmegyét Makkai László atya, Orosz Péter szülőfaluját, Birit pedig Grunda Dávid parókus képviselte.

Március 11. Nyíregyházán megtartották a Szent Miklós Gyermekevédelmi Intézmény tervek szerinti négy szakmai-lelki napjából az elsőt nevelőszülők számára.

Március 13. A Nyíregyházi Egyházmegye dolgozói Miskolcon és Sajópálfalán töltötték lelki napjukat. Atanáz püspök a miskolci görögkatolikus székesegyházban fogadta a vendégeket.

Március 13. A Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat új intézményét szentelte fel Újszászon Kocsis Fülöp metropolita. Újszászon ez már a második intézménye a szeretetszolgálatnak.

Március 13. Teodor Macapula, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke tartott papi rekollektiót Miskolcon. A 2024 májusában kinevezett püspöknek ez volt az első hivatalos látogatása a Miskolci Egyházmegyében.

Március 14. Az MKPK Hitoktatási Bizottsága szervezett szentévi hitoktatói képzést. Ezen a Hajdúdorogi Főegyházmegye, a Nyíregyházi Egyházmegye, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye és a Nagyváradi RK Egyházmegye katekétái és iroda főmunkatársai is képviselték magukat.

Március 17. Debrecenben, az Érseki Hivatal szomszédságában megnyitották a város első szociális boltját, a felajánlásokat a bolti ár töredékéért lehet megvásárolni. A befolyt összeggel a Hajdúdorogi Főegyházmegye hátrányos helyzetű családokon segít.

Március 17. Együttműködési megállapodást kötött a Hajdúdorogi Metropolitai Egyház és a NYÍRERDŐ Zrt., melynek célja a tanulók környezettudatos szemléletformálása, a környezet megőrzéséért, építéséért történő aktív szerepvállalás. Az első facsemetéket a Szent László Görögkatolikus Gimnázium és Technikum 11. osztályosai ültették el április 3-án a debreceni Nagyerdőn.

Március 18. A Szent vonzásában címmel nyílt időszakos kiállítás a Görögkatolikus Múzeumban, mellyel Puskás László kárpátaljai származású görögkatolikus áldozópap, festő és mozaikalkotó életműve előtt tisztelegnek.

Március 19. A magyar görögkatolikus hierarchák közösen tanácskoztak és ünnepezték a metropolia tíz évvel ezelőtti alapítását a szlovák görögkatolikus főpásztorokkal Máriapócscon.

Március 27.

Április 4.

Április 13.

Március 28–30.

Április 5.

Április 14.

Március 21. Máriapócscon megtartották az országos görögkatolikus középiskolai, hit- és erkölcsstan, valamint liturgikusénekversenyt döntőjéig.

Március 21. Százhusz évvel azután, hogy Boldog Gojdicz Péter Pál Budapesten a Központi Szemináriumban tanult, Eperjes érseke egy Előszenteltek Liturgiája keretében átadta a boldoggá avatott görögkatolikus püspök ereklyéjét a budapesti ferenceseknek.

Március 25. Az Istenszülő örömhírvételének ünnepén, a hernádvécsei Jelenlét Pont dolgozói a görögkatolikus kápolnába hívták és várták a település kismamáit, ahol Atanáz püspök áldotta meg a szülés előtt állókat.

Március 27. A Greenfinity Egyesület jóvoltából annyi fát ültethettek a Móricz Zsigmond Görögkatolikus Általános Iskolában, ahány első osztályos tanuló van. Ezen támogatással ebben a tanévben további 40 új fa díszíti az iskola udvarát.

Március 28–30. Kánoni látogatás zajlott Mándokon. Ábel püspök az anyaegyházban és Tiszabezdéd filiában találkozott

a település és az oktatási intézmények vezetőivel.

Április 4. Az Előszenteltek Liturgiája keretében a kölcsi görögkatolikus templomban Ábel püspök felolvasóvá avatta Homoki Attilát.

Április 5. Nagyböjt 5. péntekén fiatalok énekelték a legszentebb Istenszülő tiszteletére írt imádságot, az Akathisztoszt a miskolci székesegyházban. A városi parókiákról és középiskolákból, a közeli településekről is érkeztek fiatalok a szertartásra.

Április 5. Debrecenből indították a szertartást a Görögkatolikus Motorosok. A közel 40 motoros az ország minden pontjáról érkezett a Metrópólia központjába, ahol Fülöp atya fogadta őket.

Április 8. A debreceni Szent Miklós Görögkatolikus Roma Szakkollégium ünnepséggel várta vendégeit a Nemzetközi Roma Nap alkalmából a debreceni Érseki Hivatalban.

Április 11–13. között kánoni vizitáció zajlott Kisvárdán, ahol erős közösségi élet fogadta a főpásztort és munkatársait.

A vizitációt záró szertartáson dr. Gánicz Endre főhelynök atya arra kérte a közönséget, hogy bátran és gyakrabban éljenek a betegek kenetének szentségével.

Április 12. A pocsjai Szent Mihály és Gábor főangyalok templomban új ikonosztást emeltek, melyet Fülöp metropolita áldott meg.

Április 12. Lázárszombaton hagyományteremtő szándékkal gyalogos zarándoklatot szervezett a Debreceni Görögkatolikus Parókia. Az 50 km hosszú, a várost körülölelő zarándoklat résztvevői hitükért, egyházukért és városukért imádkoztak.

Április 13. Máriapócscon újra megjelentették Jézus Krisztus kinszenvedését és halálát a hagyományos misztériumjáték, a Pócsi Passió keretében.

Április 14. A Nyíregyházi Egyházmegye Oktatási Irodája 7. alkalommal tartott Pedagógus Akadémiát *Digitális tudatosság – hogyan támogathatjuk a szülőket, gyermekeket?* címmel.

Április 19. Nagyszombaton ritka, különlegesen szép szertartásra gyűltek össze a hívek a debreceni Szent István-kápol-

Április 22.

Április 26.

Május 5.

Április 25.

Április 26.

Május 10.

nában. Az ősi egyházi hagyományokhoz híven felnőtt keresztelést tartottak. Idén két nagykorú személy részesült a keresztelésben, a bérmlás és az Eucharisztia szentségében, valamint voltak bérmlázók és elsőáldozók is.

Április 21. 88 éves korában visszaadta lelkét a Teremtőnek Ferenc pápa. A Katolikus Egyház vezetőjét április 26-án a Santa Maria Maggiore pápai bazilikában helyezték végső nyugalomra.

Április 22. Új, görögkatolikus bölcsőde épült Encsen. A 25 gyermek befogadására alkalmas bölcsőde Encs városában, a görögkatolikus templom közelében épült meg. Az új szociális intézményt fényes kedden szentelte meg Atanáz püspök.

Április 25. A Művészetek Házában tartották meg a Miskolci Egyházmegye fényesbetűt lezáró, Szépséges Pászka elnevezésű egyházművészeti délutánját. Krisztus követői címmel először a miskolci közönség hallhatta azt az oratóriumot, melyet Boldog Romzsa Tódor és Orosz Péter kárpátaljai vértanúk tiszteletére állított össze dr. Bubnó Tamás, Magyarország kiváló művésze.

Április 26. A Nyíregyházi Egyházmegye Hitoktatási Irodája félévente két képzést kínál katekétáinak. Legutóbb a veszteségekről, gyászról hallhattak előadást Sütőné Görgényi Mónika mentálhigiénés, gyász- és veszteségfeldolgozó szakembertől.

Április 26. Hangos futófesztivál helyett az elcsendesedés pillanatait élhették át azok, akik a nemzeti gyásznapon, az elhalszott Pray&Run helyett Ferenc pápánk lelki üdvéért vállaltak zárandoklatot Máriapócs körül.

Április 27. Az alkonyati vecsernye elején alszerpapokká, felolvasókká és gyertyavívóvá avatták a görögkatolikus főpásztorok a papnövendékeket Nyíregyházán.

Április 30. Idén is sikerrel zárult a Görögkatolikus Roma Szakkollégium által szervezett Tanodás Nyílt Nap, amelyre a környező falvak tanodái látogattak el.

Május 4. A kenethozó asszonyok vasárnapján oltár-, ikonosztázion- és parókiaszentelésre gyűltek össze a hívek Apagyon, melyet Ábel atya vezetett.

Május 5. Az idén 75 éves görögkatolikus szeminárium jubileumát ünnepelték a főpásztorokkal együtt az egykori és jelenlegi szeminaristák Nyíregyházán.

Május 7. Idén ünnepelte 60. születésnapját Cyril Vasil SJ érsek, kassai főpásztor. Jelen voltak a környező országok egyházi vezetői, a magyarországi görögkatolikus püspökök is.

Május 8. Fehér füst szállt fel a Sixtus-kápolna kéményéből: Robert Francis Prevost személyében megválasztották a Katolikus Egyház új pápáját. Az egyházfő a XIV. Leó nevet választotta.

Május 10. A Hajdúdorogi Főegyházmegye Pasztorációs Irodája és a debreceni Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola közös szervezésében rendezték meg a Görögkatolikus Metropólia gyermekbúcsúját Máriapócson.

Május 10. Fennállásának 10. évfordulóját ünnepelte a kisvárdai Szent György Görögkatolikus Bölcsőde.

Május 12–14. A keleti katolikus egyházak szentévi jubileumi zárandoklata Rómában. Három egyházmegyénkből több mint

kétszáz zarándok, pap és hívő, valamint 12 görögkatolikus szeminarista is látogatást tett a Vatikánban ebben az időszakban.

Május 14. Az Ékes Virágszál Görögkatolikus Óvoda első alkalommal szervezett zarándoklatot a máriapócsi Boldogságok útján óvodás gyermekeknek – „válljunk a remény zarándokaivá” mottóval.

Május 17. A Miskolci Egyházmegye Családpasztorációs bizottsága a metropólia papcsaládjait hívta találkozóra a szerencsi Rákóczi-várba. Atanáz püspök vezette a Paraklisz szertartását. A felnőtteket előadásokkal, a gyerekeket kézműves foglalkozásokkal várták.

Május 18. Főpásztori liturgiával ünnepelték a beregdaróci görögkatolikus templom külső megújulásának lezárultát. A hálaadó szertartáson Ábel püspök megáldotta a templomot.

Május 18. Hosszas előkészületek után Fülöp érsek-metropolita megalapította az első ukrán görögkatolikus parókiát Magyarországon. Az ünnepi Szent Liturgiát a budapesti belvárosi Szent Mihály-templomban tartották.

Május 20–22. A bécsi görögkatolikus papnevelő intézet fennállásának 250. évfordulója alkalmából rendeztek nemzetközi konferenciát Bécsben. A magyar görögkatolikusokat Kocsis Fülöp metropolita és Dobos András szemináriumi rektor képviselte.

Május 21. Két új görögkatolikus bölcsőde ünnepélyes átadására és megáldására került sor Nyíregyháza-Oroszon és Rákamazson. A Nyíregyházi Egyházmegye által létesített, egyenként 48 férőhelyes intézmények a legkisebbek testi-lelki fejlődését szolgálják, a családok támogatásának és a keresztyén értékrendű nevelésnek a jegyében.

Május 23–25. Kánoni látogatás zajlott Ajakon. A keleti egyházak törvénykönyvében is előírt vizitáció során Ábel püspök munkatársaival közösen végeztek felmérő és segítő szándékú ellenőrzést az egyházközségben. A háromnapos esemény lezárása a vasárnap celebrált főpásztori liturgia volt.

Május 23. Boldog Apor Vilmos vértanú püspök emléknapján Veres András győri megyéspüspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke főcelebrálásával

ünnepi szentmisét mutattak be a Nagybaldogasszony-székesegyházban. Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök volt a szentmise szónoka, a szertartáson többek között Pápai Lajos nyugalmazott győri püspök is koncelebrált.

Május 29. Új harangot kapott a görögkatolikus szeminárium, melyet Mennybemenetel ünnepén szentelt meg Ábel püspök.

Május 30. A néhány hónap múlva esedékes római ifjúsági zarándoklat résztvevőinek előtalálkozója zajlott Máriapócsra, majd megkezdődött a Nyíregyházi Egyházmegye idei második ifjúsági imaestje. A kegytemplomban az Istenszülőhöz fordultak, Parakliszt imádkoztak Trella Tibor atya vezetésével.

Május 31. Megtartották a Nyíregyházi Egyházmegye zarándoklatát Máriapócsra, ahol az egyházmegye megalapításának tízéves évfordulóját is ünnepelték. Az alkalomra a Nyíregyházi Egyházmegye minden szociális intézménye és oktatási intézménye hivatalos volt. Ők is készültek erre a napra: standokkal, műsorszámokkal, finomságokkal, szeretetvendégséggel.

Jól imádkoztunk

Amikor egy nő eljut odáig, hogy gyermeke születik, bátran mondhatjuk, hogy nincs nála boldogabb. De hogy milyen hosszú és rögzös út vezet odáig bizonyos esetekben, arról talán nem esik elég szó. Amíg felnő egy kislány, annyi szépség, annyi siker kíséri az útját: szép tanulmányi sikerek, diplomák, karrier, majd jön a szerelem, házasságkötés és a nagybetűs élet. Egy ifjú párnak mi lehet fontosabb, mint egy gyermek?

És akkor jönnek a nehézségek. Eddig nem tudott betegségek, amelyek sok-sok lemondással, szenvedéssel, testi és lelki fájdalommal, már-már a feladás gondolatával járnak együtt. Persze mindig ott van a remény, a sok ima, könyörgés, de lássuk be, sokszor fájdalmasan hasítanak az ég felé a miértek is. Eközben, akik a háttérből kísérik az eseményeket, kétségbeesve imádkoznak éjt nappallá téve és várják imáik meghallgatását. Az mindig nagyon jól esett, ha valaki társult mellénk néhány jó szóval, biztatással, de az esett a legjobban, ha segített az imádkozásban. A mi esetünkben is akadt néhány segítőt, aki átérezve a vágyakozásunkat, biztatott és együtt érzett velünk.

Ám van rajtuk kívül is valaki, aki a szívében viseli a gyermekáldást esdő és gyermeket váró házaspárok sorsát és rendszere-

sen, liturgia keretében imádkozik azért, hogy életük nagy álma beteljesedhessen. Amikor erről tudomást szereztem, nagyon fellelkesített, hogy az első pillanatoktól kezdve együtt imádkozhattam ezzel az apró, de nagyon lelkes kis közösséggel.

És egyszer csak eltelt a 40 hét és újra bebizonyosodott, hogy az imádság nem hull a porba, előbb vagy utóbb meghallgatásra talál.

Ezt a néhány sort azért írtam le, mert szeretném, ha ebből is erőt meríthetnének azok, akik még az út elején járnak és azért is ragadtam tollat, mert szívem minden szeretetével köszönöm meg Nyíregyháza-Kertvárosban Obbágy László atyának, hogy nem feledkezik meg azokról, akik a legnagyobb kincsükért, a gyermekükért küzdenek fáradhatatlanul.

Kívánom, hogy bármilyen hosszú is lesz a párok nevét tartalmazó listád, soha ne fáradj el imádkozni értük!

Isten áldjon érte,
Laci atya!

Egy hálás nagymama

REMÉNYIK SÁNDOR

Lefelé menet

(Máté 17,2)

„Elváltozék...” Köntöse mint a hó.
Olyan szép, hogy már-már félelmetes, –
Mégis: a hegyen lakni Vele jó.
Maradni: örök fészket rakni volna jó.
De nem lehet. Már sápad a csoda,
Az út megint a völgybe lehalad,
Jézus a völgyben is Jézus marad,
De jaj nekünk!
Aki a völgybe Vele lemegyünk,
Meggzabadított szemü hegy-lakók
Csak egy-egy csoda-percig lehetünk.
Elfelejtjük az elsápadt csodát,
És lenn, a gomolygó völgyi borúban,
Az emberben, a szürke-szomorúban,
Nem látjuk többé az Isten fiát.

Testvérem, társam, embernek fia,
Igaz: a hegyen nem maradhatunk,
Igaz: a völgyben más az alakunk,
Nekünk lényegünk, hogy szürkék vagyunk.
Botránkozásul vagyok neked én,
És botránkozásul vagy te nekem,
Mégis: legyen nekünk vigasztalás,
Legyen nekünk elég a kegyelem:
Hogy láttuk egymás fényes arculatját,
Hogy láttuk egymást Vele – a Hegyen.

„Remélek az Úrban, benne remél lelkem”

[Zsolt 130,5]

22+ ZARÁNDOKLAT

Tokaj-Máriapócs
2025. július 17-20.

Regisztráció és infó: ifjusagizarandoklat.hu

Korhatár: 22-35

